

Štatút profesionálneho umelca

pracovný materiál pre širšiu medzinárodnú diskusiu

- ..... priebežný sumár
- ..... informácie a reakcie z 21 krajín 4 svetadielov
- ..... komentáre
- ..... návrhy
- ..... ukážky legislatívnych noriem z viacerých krajín

Akad. mal. Pavol Kráľ
predseda Slovenskej koalície pre kultúrnu diverzitu
predseda Slovenskej výtvarnej únie
prezident International Association of Art Europe
Bratislava, 6. november 2013

Dovoľte mi poďakovať sa všetkým,
ktorí sa akoukoľvek formou podielali na príprave tohoto pracovného materiálu,
pretože bez ich spolupráce by nevznikol:

- predstaviteľom medzinárodných organizácií umelcov, kolegom v IAA Europe, IAA/AIAP, IFCCD, ECCD a ECA, ktorí iniciatívu podporili a prispeli k jej šíreniu medzi organizáciami umelcov
- zástupcom umelcov z mnohých krajín i Slovenska, ktorí reagovali na náš návrh a poslali nám nielen vyplnený dotazník, ale neraz aj širší komentár
- kolegom z Grémia SKKD: bez ich iniciatívy, mnohoročného úsilia a vecnej, otvorenej a konštruktívnej spolupráce by na Slovensku nevznikla šanca na uvedenie štatútu umelca do reálneho života
- širšiemu okruhu spolupracovníkov v Koaličnej rade SKKD, vo Vedení Slovenskej výtvarnej únie, našim predchodcom, ktorí túto otázku otvorili na Slovensku už v 90-tych rokoch, či tým, ktorí sa zúčastnili na prekladaní zozbieraných podkladov alebo podporili našu iniciatívu akoukoľvek inou formou
- ministrom kultúry SR a jeho spolupracovníkom na MK, ktorí svojim pochopením pre riešenie tohoto problému nám dodali chuť a silu pripraviť vecné podklady a konštruktívne návrhy a naštartovať celú túto medzinárodnú diskusiu

Vážení kolegovia,

máte v rukách predbežný výsledok efektívnej medzinárodnej spolupráce: slovenský návrh definície profesionálneho umelca a dotazník k štatútu profesionálneho umelca som v priebehu posledného roka osobne prezentoval v troch celoeurópskych (IAA Europe, ECCD, ECA) a dvoch celosvetových organizáciách umelcov (IAA/AIAP, IFCCD) a dostal som odpovede od členov všetkých z nich, napr.:

- Medzinárodná federácia koalícií pre kultúrnu diverzitu (IFCCD): Austrália (Ray Argall, Sarah Gardner), Maroko (El Hassane Neffali), Kanada (výrazne pomohol obzvlášť Charles Vallerand, generálny tajoník IFCCD, ktorý sprostredkoval viacero odpovedí – nielen pozitívnych, ale aj veľmi erudovaných a komplexných)
- Medzinárodná asociácia umelcov (IAA/AIAP): Čile, Juhoafrická republika (Anton Loubser), Mexiko (Rosa Maria Burillo Velasco)
- Európska rada umelcov (ECA): Malta (Narcy Kalemata), Dánsko (Elisabeth Diedrichs), Fínsko (Ilkka Niemeläinen), Litva (Cornelius Platelis)
- Európska koalícia pre kultúrnu diverzitu (ECCD): Rakúsko (Yvonne Gimpel), Nemecko (Prof. Wiesand)
- Medzinárodná asociácia umelcov pre Európu a Severnú Ameriku (IAA Europe): Francúzsko (Anne Pourny), Nórsko (Grete Marstein).

Pripravil som - s veľkou pomocou mojich kolegov zo Slovenskej koalície pre kultúrnu diverzitu a Slovenskej výtvarnej únie - sumarizáciu názorov, informácií ako i príklady súvisiacich právnych úprav z 21 štátov 4 kontinentov. Problémy a otázky, s ktorými sa stretávame v diskusiách, sa často opakujú alebo sú veľmi podobné. Táto analýza poskytuje odpovede z mnohých krajín, dáva nám možnosť porovnávať a uľahčiť hľadanie racinálnych riešení. Verím, že výsledok môže byť pre umelcov užitočný.

Medzinárodná diskusia, ktorú rozprúdil tento návrh, ešte prebieha. Niekoľko aktuálnych informácií:

10th General assembly of International Association of Art Europe 2013, October 5, Oslo, Norway:

1/ schválilo odporúčanie: **IAA Europe vyzýva vlády členských štátov, aby s ohľadom na tvorivý príspevok umelcov ku kultúrnemu rozvoju jednotlivých národov zobrali do úvahy pozitívne skúsenosti so špecifickými zákonmi ako je Štatút umelca a uviedli - v rámci procesu zlepšovania sociálnych garancií, tvorivých a pracovných podmienok i daňového systému - najlepšie myšlienky do reálneho života.**

2/ schválilo prípravu medzinárodnej konferencie k otázke Štatútu umelca v Jeruzaleme na jeseň roku **2014** (možnosti, technické otázky a organizačné zabezpečenie prediskutuje Office IAA Europe v Bratislave s organizátorom GA IAA Europe 2014 – National Committee Israel).

Veľmi nás tešia pozitívne reakcie z krajín, kde sa aktuálne zaoberajú so štatútom umelca, ako napr. v Maroku. Príklad – mail zo 7.10.2013 od generálneho tajomníka IFCCD Charlesa Valleranda z Kanady:

Priatelja, v piatok som sa stretol s prezidentom Marockej koalície Hassanom El Neffali a ministrom kultúry pánom Aminom Sbihi. Hassan je teraz jeho poradca. Veľmi sa zaujímajú o výsledky vášho prieskumu v súvislosti s právnou definíciou umelcov, pretože aktívne pracujú na reforme vnútroštátnych právnych predpisov. Pavol, máš predstavu, kedy budú výsledky k dispozícii? Všetko najlepšie, Charles.

Želáme všetko najlepšie kolegovi Hassanovi El Neffali a všetkým ostatným. Dúfame, že táto analýza im aspoň trochu pomôže pri ich úsilí.

Proces sa ešte neskončil (aktuálne sme dostali podklady z 22. krajiny - Rumunska, doplníme postupne). Budeme veľmi radi, ak dostaneme reakcie, komentáre a obzvlášť tie informácie, ktoré ešte v analýze chýbajú.

Na analýze pracujeme priebežne, dobrovoľne a nad rámec našich bežných povinností. Ospravedňte preto, prosím, drobné chyby či nepresnosti, ku ktorým mohli prísť napr. pri preklade. Je to otvorený pracovný materiál. Uvítame upozornenia na prípadne chyby či akékoľvek ďalšie vecné vyjadrenia k nastoleným otázkam. Ešte raz vďaka všetkým, ktorí sa už zúčastnili – alebo sa ešte len chystajú zúčastniť – v tejto diskusii.

Nasledujúci prehľad obsahuje informácie poskytnuté našimi partnermi v 21 krajinách po celom svete. Majte prosím na pamäti, že sa jedná o prácu v procese, ktorá sa zameriava - ako prvý krok - najmä na otázku kto by mal byť zahrnutý v štatúte umelca.

Druhým krokom je analyzovať konkrétne opatrenia na riešenie špecifických problémov umelcov v rôznych krajinách.

Iniciovali sme medzinárodnú diskusiu o tejto otázke s cieľom zmapovať situáciu vo svete a konštruktívne tak prispieť k riešeniu problémov na Slovensku, a zároveň s cieľom pokúsiť sa vypracovať rámcové odporúčanie, ktoré by bolo prijateľné tak pre umelcov, ako i jednotlivé vlády.

Obsah

I/ Úvod	6
II/ Kto sa zapojil do diskusie	7
III/ Pokus o zmapovanie celkovej situácie – priebežné hodnotenie	8
IV/ Stručné zhrnutie reakcií zo zahraničia, vrátane skráteného výberu zaujímavých citácií	13
1/ Australia / Austrália	13
2/ Austria / Rakúsko	13
3/ Canada / Kanada	16
4/ Chile / Čile	18
5/ Croatia / Chorvátsko	19
6/ Denmark / Dánsko	19
7/ Finland / Fínsko	20
8/ France / Francúzsko	21
9/ Germany / Nemecko	22
10/ Greece / Grécko	23
11/ Island / Island	24
12/ Lithuania / Litva	24
13/ Malta / Malta	26
14/ Mexico / Mexiko	27
15/ Morocco / Maroko	28
16/ Netherland / Holandsko	28
17/ Norway / Nórsko	29
18/ Serbia / Srbsko	30
19/ Slovakia / Slovensko	31
20/ South Africa / Juhoafrická republika	32
21/ United Kingdom / Veľká Británia	34
V/ Prílohy:	
a/ Analýza definície umelca	36
b/ Dotazník a sprievodný mail s vysvetlením	42
c/ Slovensko - koncept štatútu registrovaného umelca (posledná verzia)	44
d/ Vyjadrenia k návrhu - Slovensko	47
e/ Vyjadrenia k štatútu umelca - Canada / Kanada	56
f/ Croacia / Chorvátsko ZÁKON O PRÁVACH SLOBODNÝCH UMELCOV	65
g/ Litovská republika: Zákon o Štatúte umelca a Štatúte organizácie umelcov	71
h/ Maroko: Štatút umelca	80
i/ Definícia UNESCO	87
j/ Austrália informácie z webovej stránky IFACCA a NAVA	87

Úsilie o zlepšenie právneho a sociálneho postavenia umelcov patrí k hlavným cieľom Slovenskej koalície pre kultúrnu diverzitu, rovnako je súčasťou agendy viacerých medzinárodných asociácií umelcov, s ktorými dlhodobo spolupracujeme.

Jednou z možností, ktoré by mohli pomôcť na ceste k naplneniu tohoto cieľa, je prijatie právnej normy - Štatútu umelca, o ktorom sa na Slovensku diskutuje už dve desaťročia. V súčasnosti vidíme šancu prejsť od dlhých diskusií k reálnym riešeniam: na stretnutí zástupcov Grémia SKKD s ministrom kultúry v máji 2012 došlo k neformálnej dohode o zriadení pracovnej skupiny s cieľom analyzovať situáciu a pripraviť koncept štatútu umelca. Prvé pracovné stretnutia pracovnej skupiny, zloženej zo zástupcov ministerstva kultúry a Grémia SKKD, sa uskutočnili už v priebehu mesiacov jún – august 2012. Koncom roku 2012 bola pracovná skupina k štatútu umelca zriadená aj oficiálne, a to pri Rade vlády SR pre kultúru.

S cieľom konštruktívne prispieť k dosiahnutiu reálneho výsledku:

a/ Priebežne analyzujeme situáciu a názory samotných umelcov tak na Slovensku, ako aj v zahraničí: na jeseň 2012 som vypracoval analýzu k základnej otázke štatútu – koho sa má týkať (viď príloha V/a) a dotazník (viď príloha V/b). Tieto základné materiály som osobne prezentoval v 5 medzinárodných organizáciách a rozoslal aj písomne spolu so sprievodným textom našim partnerským organizáciám a ich členom (IAA, IAA Europe, ECA, IFCCD, ECCD).

b/ Na základe získaných informácií sa snažíme zjednocovať postoje umelcov pri hľadaní prijateľných a realizovateľných riešení, a to tak z pohľadu umelcov, ako i štátu: kľúčovú úlohu na Slovensku zohráva Grémium SKKD a Koaličná rada SKKD, ale aktivity vyvíja i SVÚ a ďalšie partnerské organizácie. Informácie sú dostupné na webe SKKD. K téme prebehli mnohé pracovné stretnutia a diskusie.

c/ Grémium SKKD vypracovalo úvodný koncept štatútu umelca ako podklad pre rokovanie pracovnej skupiny pri Rade vlády pre kultúru SR (viď príloha V/c).

Predbežné výsledky k dnešnému dňu, súhrn reakcií, ktoré som dostal z mnohých krajín, obsahuje časť IV. Podrobnejšie vyjadrenia i konkrétne znenie zákonov z niektorých krajín, kde sú už súčasťou reálneho života uvádzam v prílohe: Kanada – príloha V/e, Chorvátsko príloha V/f, Litva - príloha V/g, Maroko príloha V/h).

Nepochybujem o tom, že medzinárodná spolupráca v tejto oblasti môže byť užitočná pre všetky zúčastnené strany: napriek odlišnostiam v právnych systémoch i rozdielnemu aktuálnemu stavu právneho a sociálneho postavenia umelcov v jednotlivých krajinách výmena skúseností či dokonca definovanie základných pojmov či prvkov systému – štatútu umelca - môže ušetriť čas i energiu a hlavne priniesť efektívnejšie riešenia. A to tak v prospech umelcov ako i spoločnosti.

II/ Kto sa zapojil do diskusie – aktuálny stav

Na výzvu zapojiť sa do diskusie, vyjadriť sa k nášmu návrhu a odpovedať na dotazník reagovali desiatky umelcov, organizácií či asociácií umelcov spolu z **21 štátov 4 svetadielov** – Európy, Ameriky (severnej, strednej i južnej), Afriky a Austrálie, a to:

- 1/ Australia / Austrália
- 2/ Austria / Rakúsko
- 3/ Canada / Kanada
- 4/ Chile / Čile
- 5/ Croacia / Chorvátsko
- 6/ Denmark / Dánsko
- 7/ Finland / Fínsko
- 8/ France / Francúzsko
- 9/ Germany / Nemecko
- 10/ Greece / Grécko
- 11/ Island / Island
- 12/ Lithuania / Litva
- 13/ Malta / Malta
- 14/ Mexico / Mexiko
- 15/ Morocco / Maroko
- 16/ Netherland / Holandsko
- 17/ Norway / Nórsko
- 18/ Serbia / Srbsko
- 19/ Slovakia / Slovensko
- 20/ South Africa / Juhoafrická republika
- 21/ United Kingdom / Veľká Británia

22/ Rumunsko (z časových dôvodov ešte do predkladanej analýzy zahrnuté nie je)

Predbežne máme avizovaný záujem o vyjadrenie aj z niektorých ďalších krajín, napríklad:

- Bolivia / Bolívia
- Nicaragua / Nikaragua
- Puerto Rico / Portoriko
- Uruguay / Uruguay

III/ Pokus o zmapovanie celkovej situácie – priebežné hodnotenie

V zásade možno konštatovať, že:

- prístup k riešeniu problematiky umenia a umelcov z pohľadu štátu má rôzne podoby: v niektorých krajinách existujú komplexné a špecifické právne normy typu štatút umelca, v iných sú špecifické opatrenia – neraz veľmi zaujímavé a účinné - súčasťou iných zákonov,

- napriek zložitosti problematiky, rozdielnosti prístupu z hľadiska špecifických potrieb jednotlivých oblastí umenia – výtvarné umenie, hudba, divadlo, film, literatúra atď, v reakciách jednoznačne prevažovali pozitívne odpovede, pochopenie podstaty problematiky, podpora predloženému návrhu, záujem o výsledky našej analýzy i neraz prejavená ochota spolupracovať v tejto otázke i v budúcnosti.

Výber podstatných častí reakcií nájdete v nasledujúcej časti. Pokúsim sa na úvod reagovať najmä na niektoré nejasnosti či pochybnosti, ktoré zaznievajú v diskusiách či odzneli v komentároch, a zároveň upresniť, čo je cieľom celej tejto iniciatívy – v záujme toho, aby sme sa „nestratili“ v problémoch, ktoré daný návrh ambíciu riešiť nemá.

1/ **Cieľom nie je zhoršiť situáciu či diskriminovať „UMELCOV“** (umelcov v zmysle definície UNESCO, ktorú plne rešpektujeme), ich situáciu náš návrh nijako nemení a nemá ambíciu riešiť – nie je to v možnostiach tohoto konkrétneho návrhu; samozrejme to neznamená, že riešenia neexistujú: i na Slovensku aktívne podporujeme – i ja osobne - návrhy, ktoré iným spôsobom riešia situáciu „umelcov“ v tom najširšom zmysle slova – napr. podpora záujmovej umeleckej činnosti (čiže umeleckej činnosti, ktorej cieľom nie je finančný príjem), grantový systém, financovanie kultúry a umeleckých aktivít zo strany štátu, podpora estetickéj výchovy, atď.

Čiže návrh definovať PROFESIONÁLNEHO UMELCA a riešiť jeho špecifické problémy neznamená odmietanie INÝCH návrhov, ktoré budú mať ambíciu riešiť INÉ špecifické problémy umelcov, ktorí príjem z umeleckej činnosti nemajú: iniciatívy z akejkoľvek strany sa medze nekladú.

2/ Zároveň hovoríme, že ak nevieme v rámci jedného návrhu vyriešiť VŠETKY problémy umelcov, nie je to dôvod rezignovať a vzdať sa návrhu, ktorý môže pomôcť riešiť problémy VEĽKEJ ČASTI UMELCOV: **cieľom je otvoriť cestu k riešeniu špecifických problémov tej časti umelcov, ktorých umelecká činnosť sa podieľa na ich príjme a má teda dopad na ich dane či sociálne zabezpečenie** (preto na rozlíšenie od širšej skupiny „umelcov“ používame v tejto analýze výraz „profesionálny umelec“).

Dovoľte citovať aspoň jedno z mnohých vyjadrení - **DEFINOVANIE PROFESIONÁLNEHO UMELCA - EXTRACTS FROM NEIL CRAIG ASSOCIATES REPORTS Report for Province of Ontario – 2007:**

Z rozličných dôvodov, vrátane udržania profesionálnych štandardov, spôsobilosti pre získavanie grantov, cien a prístupov k podporným systémom, umelecké organizácie i umelecké agentúry majú potrebu rozlišovať medzi profesionálnymi umelcami a tými, ktorí len občas napíšu

článok, namaľujú obraz alebo si zahrajú v hre. Všetky zväzy, združenia a spolky, ktoré zastupujú a prezentujú umelcov majú objektívne kritériá pre členstvo, ktorými rozlišujú medzi profesionálnymi umelcami a amatérmi.

3/ Cieľom nie je vymyslieť niečo absolútne nové, naopak:

- cieľom je otvoriť medzinárodnú odbornú diskusiu o tom, ČO UŽ REÁLNE EXISTUJE vo viacerých krajinách, a to buď vo forme špecifického zákona - štatútu umelca (viď Kanada, Litva, Chorvátsko, Maroko), alebo vo forme špecifických opatrení pre umelcov ako súčasť iných zákonov

- cieľom je - na základe pozitívnych príkladov z praxe - pokúsiť sa spoločne dospieť k univerzálnemu a životaschopnému RÁMCOVÉMU modelu štatútu profesionálneho umelca, ktorý by mohol pomôcť k zlepšeniu situácie v krajinách, kde takýto legislatívny rámec zatiaľ chýba a iné opatrenia nie sú dostatočné a samozrejme pokúsiť sa – po rokoch diskusií – uviesť štatút profesionálneho umelca do reálneho života na Slovensku.

4/ Cieľom nie je a ani nemôže byť - ani v prípade, že ku konsensu v otázke štatútu profesionálneho umelca dospejeme – VNÚTIŤ ho umelcom, asociáciám, či dokonca štátom (reagujem na obavu vyjadrenú vo vyjadrení kolegu a priateľa z Juhoafrickej republiky Antona Loubsera: „*Pokiaľ ide o Južnú Afriku, možno o väčšinu afrických krajín, pri rozhodovaní o to, kto je profesionálnym umelcom, naďalej hrajú dôležitú úlohu tradičné národné hodnoty, remeslá atď. Musíme byť opatrní, aby sme neodvratne nepodporovali kritiku, ktorá sa občas vyskytuje v mimo európskych kruhoch, že európske krajiny (a USA) majú tendenciu diktovať svetu.*“):

a/ Cieľom nie je a nemôže byť ktorejkoľvek krajine niečo DIKTOVAŤ, nikto z nás takúto moc nemá. Prípadný rámcový model môže byť maximálne ODPORÚČANÍM, či vďaka konkrétnych príkladom INŠPIRÁCIU pre umelcov na hľadanie konkrétnych riešení v jednotlivých krajinách, či už čiastkových alebo zásadnejších – prínosom a inšpiráciou môže byť už samotná diskusia; zodpovednosť pri rozhodovaní však VŽDY zostane na jednotlivých krajinách.

b/ Nie je podstatné KTO s návrhom prišiel, či prišiel z Európy alebo inej časti sveta, podstatné je, ČI návrh resp. CELÁ TÁTO DISKUSIA MÔŽE UMELCOM POMÔCŤ: na obavy vyjadrené v mene Afriky je možno najlepšou odpoveďou zaujímavý príklad práve z Afriky – napr. ochrana umelca zafinancovaná v zákonoch Maroka (napr. Kapitola III / Odmena Článok 9 – viď príloha V/g) alebo príklad z inej neeurópskej krajiny – Mexika (zaujímavá možnosť umelcov zaplatiť dane v naturáliach, svojimi umeleckými dielami). Možno práve toto môže byť inšpiráciou v niektorých krajinách: prečo máme dopredu vychádzať z toho, že v neeurópskej krajine sa dobrý nápad zrodiť nemôže? Verím, že dobré nápady tam sú, a úprimne si želim, aby pribúdali.

c/ Ešte jedna poznámka na neopodstanené obavy tlmočené v mene neeurópskych krajín: áno, je realitou, že právne a sociálne postavenie umelcov je v jednotlivých krajinách sveta veľmi rozdielne. Rozdiely existujú i v rámci samotnej Európy. Bolo by však nerealistické očakávať, že táto diskusia či prípadný návrh zásadne zmenia situáciu v krajinách, kde je sociálne a právne postavenie na dobrej či veľmi dobrej úrovni: verím, že môže priniesť pozitívne impulzy aj pre tieto krajiny (vždy je čo zlepšovať a rovnako dôležité je zabrániť zhoršovaniu, pre ktoré sa vždy dôvod nájde – napr. prebiehajúca ekonomická či finančná kríza), ale najväčší zmysel

môže mať táto diskusia právo pre krajiny, kde právne a sociálne postavenie umelcov DOBRÉ či USPOKOJIVÉ ešte NIE JE: do tejto skupiny nepochybne patrí aj Slovensko.

d/ Súhlasím však s názorom Antona Loubsera, citujem: „*Pokiaľ ide o Južnú Afriku, možno o väčšinu afrických krajín, pri rozhodovaní o tom, kto je profesionálnym umelcom, naďalej hrajú dôležitú úlohu tradičné národné hodnoty, remeslá atď.*“ Súhlasím, a práve preto sa síce pokúšame s pomocou tímu kolegov zosumarizovať všetky konkrétne príklady, ku ktorým sa – i Vašou zásluhou – vieme dostať a pripájam aj konkrétny slovenský model, na ktorom pracujeme, ale zároveň opakovane hovorím, že cieľom prípadného medzinárodného konsensu môže byť v súčasnosti len dohoda o rámcovom modeli štatútu: konkrétne nastavenie prísností kritérií musí zostať – práve pre veľké rozdiely v tradíciách, reálnom stave právneho systému, nastavení sociálneho zabezpečenia či aktuálnych prioritách – na dohode medzi umelcami a zástupcami konkrétneho štátu.

.....

Keďže celú túto medzinárodnú diskusiu o definovaní profesionálneho umelca a o štatúte umelca sme naštartovali v súvislosti s aktuálnou vecnou diskusiou medzi umelcami a zodpovednými predstaviteľmi ministerstva kultúry na Slovensku (a robíme všetko preto, aby sme dospeli k reálnym výsledkom), dovoľm si predstavu o rámcových podmienkach ilustrovať na základe kompromisného návrhu, ku ktorému sme predbežne po dlhých diskusiách zástupcov umelcov na Slovensku dospeli. Návrh vznikol nezávisle od zákonných úprav v iných štátoch, spätne ich však porovnávame a aj napriek rozdielom zisťujeme prekvapujúce – aj keď logické - podobnosti, ktoré by možno mohli byť základom rámcových podmienok štatútu umelca, použiteľných aj v iných krajinách.

Základné všeobecné podmienky slovenského návrhu Štatútu profesionálneho umelca

a/ dobrovoľnosť: umelec by mal byť považovaný za profesionálneho umelca, len keď o to sám prejaví záujem

b/ príjem z umeleckej činnosti: aj keď pôvodne sme sa snažili túto podmienku vynechať, dospeli sme k záveru, že je potrebná, pretože patrí k dôležitým poznávacím znakom práve tejto skupiny umelcov (keďže cieľom je otvoriť cestu k riešeniu špecifických problémov tej časti umelcov, ktorých umelecká činnosť sa podiela na ich príjme a má teda dopad na ich dane či sociálne zabezpečenie)

c/ jednoduchosť, otvorenosť a transparentnosť systému: systém musí za jasne stanovených transparentných kritérií umožňovať prechod zo širšie definovanej kategórie „umelec“ do užšie definovanej skupiny „profesionálny umelec“

d/ šanca na zapojenie pre všetkých, ktorí sú aktívnou súčasťou umenia a umeleckej tvorby, a to stanovením 3 alternatívnych podmienok, umožňujúcich akceptovanie už po splnení jednej z nich; umelec by bol posudzovaný v zmysle štatútu profesionálneho umelca ak:

získal odborné vzdelanie

a l e b o

je členom všeobecne uznávanej organizácie umelcov pôsobiacej v oblasti umelcovej špecializácie

a l e b o

je vo svojej umeleckej oblasti uznávanou osobnosťou s preukázateľnými výsledkami.

e/ presunutie časti zodpovednosti na umelcov: v zmysle praxe z viacerých štátov (viď príklady v bodoch IV a V) nie štát, ale samotní umelci by mali možnosť rozhodnúť (prijať do asociácie resp. posúdením, kto je osobnosť)

f/ ochrana proti dôsledkom subjektívneho rozhodovania: nikto by nemal mať na rozhodovanie monopol, a zároveň umelec by mal mať možnosť vybrať si z niekoľkých alternatív tú, ktorá je preňho najvhodnejšia.

Prečo práve navrhnuté 3 kritéria (vzdelanie/asociácie/osobnosť): navzájom sa dopĺňajú, pre každé existujú logické dôvody:

Ad prvé kritérium - **odborné vzdelanie:** dá sa síce súhlasiť s výhradami, ktoré sa občas objavujú - že škola z nikoho umelca neurobí, ale na druhej strane:

- Dá sa tvrdiť, že ak má niekto talent, absolvovanie odborného vzdelania jeho talent oslabí? Zrejme nie.

- Nie je pravda, že na kvalitných odborných umeleckých školách je samozrejmosťou talentová skúška, že ďalšie množstvo skúšok musí študent absolvovať počas štúdia, absolvovanie akadémie či inej umeleckej školy je opäť spojené so skúškami – čiže znovu a znovu je potrebné preukazovať, že dotyčná osoba na to „má“? Nepochybne áno.

- Nie je pravda, že vzdelanie je základom rozvoja v akejkoľvek oblasti ľudskej činnosti? Nie je to dostatočný dôvod, aby sme získanie, rozširovanie, dopĺňanie vzdelania, celoživotný proces vzdelávania podporovali aj v umení? Som presvedčený, že áno: získavanie odborných, technických a technologických skúseností a zručností, teoretických vedomostí (estetika, dejiny umenia, filozofia atď), už samotné obdobie niekoľkých rokov, strávených v umeleckom prostredí pri intenzívnom riešení zadaní v oblasti umeleckej tvorby môže (aj keď sa to nemusí stať v každom prípade) otvoriť adeptovi umenia netušené nové horizonty.

Je samozrejme pravdou, že v umení existujú a budú vždy existovať výnimky – čiže jednotlivci, ktorí sa v umení nesporne presadili napriek absencii odborného vzdelania, ale navrhnutý systém ich nediskriminuje: dve z troch možností odborné vzdelanie nevyžadujú.

Preto som presvedčený, že vzdelávanie aj v umeleckej oblasti treba podporiť všetkými dostupnými prostriedkami: v súlade s praxou vo viacerých krajinách (v niektorých prípadoch sa vyskytuje dokonca ako bezpodmienečná podmienka) by ako kompromis aspoň ako jedno z viacerých kritérií súčasťou štatútu profesionálneho umelca byť malo.

Konkrétny požadovaný stupeň vzdelania by mohol byť už vecou jednotlivých krajín.

Ad druhé kritérium - **členstvo vo všeobecne uznávanej organizácii umelcov**, pôsobiacej v oblasti umelcovej špecializácie.

To, či budú vznikať kvalitné umelecké diela, nezávisí od asociácií umelcov ani ministerstiev kultúry: o samotnom umeleckom diele rozhoduje predovšetkým umelec. Ale o tom, aké sú všeobecné podmienky pre umeleckú tvorbu, aké sú zákony, či sa v konečnom dôsledku umelec dokáže svojou tvorbou aj uživiť, či sa kultúra a umenie budú rozvíjať alebo zostanú na okraji záujmu spoločnosti, o tom vo veľkej miere nerozhoduje samotný umelec, ale skôr štát, ministerstvá kultúry atď. Právne a sociálne postavenie umelcov, stratégia rozvoja kultúry, postoj verejnosti ku kultúre a umeniu nie je raz navždy daný: je to proces, ktorý sa kontinuálne vyvíja – a to k lepšiemu, ale neraz i k horšiemu.... A preto je v záujme samotných umelcov, aby existovali silné, akcieschopné asociácie umelcov, ktoré sú schopné byť v otázkach sociálneho a právneho postavenia umelcov a iných zásadných otázkach kultúry a umenia pre štát dôstojným partnerom, schopným reprezentovať a brániť záujmy umelcov. Bez takýchto silných národných asociácií by neexistovala (resp. bola výrazne obmedzená) ani širšia medzinárodná spolupráca (IAA Europe, IAA/AIAP, ECA, ECCD, IFCCD a ďalšie organizácie), ktorá má a mala by mať ambíciu lobovať v prospech presadzovania konštruktívnych riešení v oblasti umenia na širšom medzinárodnom fóre (EK, EU, OSN, ...).

Preto som presvedčený, že je v záujme umelcov aj touto formou členstvo v asociáciach podporiť. Samozrejme **nie ako ultimátum, ale ako možnosť výberu, ako jednu z viacerých alternatív.**

Poznámka: Vo vašich vyjadreniach (viď body IV a V) ste takúto možnosť viacerí podporili, rovnako je už teraz súčasťou reálneho života vo viacerých krajinách. Presnejšie definovanie podmienok (ktoré asociácie môžu byť pre tento účel uznávané v konkrétnych krajinách) by mohlo zostať predmetom samostatného rozhodnutia v daných krajinách: napr. požadovaná minimálna veľkosť asociácie určite bude iná vo veľkých krajinách (napr. Čína či Nemecko) v porovnaní s malými (Monako či Lichtenstein).

Ad tretie kritérium - **osobnosť**: posledná možnosť – akceptovanie nesporných osobností, bez skúmania toho, či a aké majú vzdelanie, i bez toho, aby sme ich nútili byť členmi nejakej asociácie, doplňuje predchádzajúce dve alternatívy a dáva dostatočný priestor na vecné riešenia v duchu reálneho stavu kultúry a fair play.

Rozhodnutie o tom, kto je osobnosť v danej oblasti umenia by opäť malo zostať na rozhodnutí umelcov samotnej krajiny, s ohľadom na reálnu situáciu.

.....
Na záver by som chcel zopakovať, že rokovanie so štátom, s cieľom postupne, krok za krokom a v súlade s reálnymi možnosťami daného štátu usilovať o zlepšovanie právneho a sociálneho postavenia umelcov, nie je nikdy ľahké, ale s informáciami a pozitívnymi konštruktívnymi riešeniami a so širšou medzinárodnou podporou je to pre obidve strany aspoň o trochu ľahšie.

PRETO považujeme za dôležité venovať sa aj tejto problematike - štatútu profesionálneho umelca. Niektoré kritéria sa zdajú byť jasné už teraz. K ich zmapovaniu má napomôcť aj táto analýza a otvorená širšia medzinárodná diskusia.

IV/ Stručné zhrnutie jednotlivých reakcií, vrátane skráteného výberu zaujímavých citácií (citáty sú vždy uvedené v kurzíve):

1/ Australia / Austrália: dve rozsiahle, navzájom nezávislé odpovede, ktoré možno hodnotiť ako pozitívne, poskytujú zaujímavé a užitočné informácie (k definícii umelca i k právnym predpisom v oblasti kultúry v 50 štátoch sveta), niekoľko citátov:

1/a/ **Ray Argall, President, Australian Directors Guild**, president@adg.org.au: *Je trochu obtiažne, snažiť sa definovať postavenie umelca, my v Austrálii ešte stále čakáme na vlastnú národnú kultúrnu politiku, ktorá má byť spracovaná prostredníctvom vlády.*

Súčasná situácia je nasledovná: postoj daňového úradu je jasný, umelca hodnotí čisto na základe jeho ekonomickej činnosti (dôkazy, že si na svoje živobytie zarábajú svojou tvorbou), avšak v oblasti sociálneho zabezpečenia to nie je také jasné, uplatňuje sa celý rad iných hľadísk. Dúfame, že NCP to bude riešiť, pretože rovnaká odpoveď na dane a sociálne zabezpečenie neexistuje.

Môžem dať do obehu v našej koalícii otázku, či existujú nejaké ďalšie ukazovatele, ktoré by mohli priniesť odpovede na vaše otázky. Umelci pracujú v rôznych tvorivých odvetviach, ktoré majú často rozdielne pravidlá a definície, rôzne mechanizmy podpory od vlád, ktoré prinášajú ich ďalšie vlastné definície oprávnenosti. Pre tých, ktorí pracujú na poli umenia, od hudobníkov až po vizuálnych umelcov atď., sa môžu odpovede na otázky značne líšiť. (pozn Kráľ: autor textu myslí naše otázky z dotazníka)

1/b/ **Sarah Gardner** S.Gardner@australiacouncil.gov.au: *Vaša otázka je veľmi dôležitá a je jednou z prvých vecí, ktorou sa neustále IFACCA zaoberá v otázkach nášho vlastného umeleckého výskumu.*

Informácia o našej správe uverejnenej v roku 2002 - „Definícia umelca na účely daní a dávok“ je k dispozícii na adrese <http://www.ifacca.org/topic/defining-artists-for-tax-and-benefit/>. Dúfam, že bude prínosom pre vašu debatu – napriek tomu, že definícia má už desať rokov. Prosím, dajte nám vedieť, ak by naša vzájomná spolupráca mohla byť užitočná napríklad pri šírení informácií, alebo prístupe k jej aktualizácii.

Je tiež potrebné poznamenať, že na Kompendiu kultúrnych politík www.culturalpolicies.net (pre Európu) a na medzinárodnej verzii WorldCP www.worldcp.org (konkrétne pozri <http://www.worldcp.org/profiles-structure.php>) vyvíjame celú 5. sekciu na „právne predpisy v oblasti kultúry“ – takže si tam môžete pozrieť predpisy takmer 50 krajín sveta.

2/ Austria / Rakúsko:

2/a/ **Yvonne Gimpel**: odpoveď z krajiny, ktorá je nám geograficky a nakoniec aj historicky blízka (“Pozdravujeme z veľkého bratislavského predmestia - z Viedne” - odpoveď P.Kráľa: Vďaka Yvonne ☺) je pozitívna, poskytuje zaujímavé a užitočné informácie:

Vážený Pavol, ďakujeme za podnet, rakúske združenie výtvarných umelcov, ako aj rakúska kultúrna rada spoločne už dlhšiu dobu diskutujú o tom, ako v praxi definovať podmienky pre rakúskych umelcov a ich predpoklady pre vstup do rakúskeho "fonde sociálneho zabezpečenia", ktoré už neodrážajú vývoj a každodenný život a realitu profesionálnych umelcov a ich umeleckých aktivít.

Máme veľký záujem dozvedieť sa viac o výsledkoch a plánovaných/budúcich výskumoch. Ešte raz zdôrazňujem našu otvorenosť a ochotu stretnúť sa s vami v tejto veci aj osobne.

Dotazník IAA Europe k definícii profesionálneho umelca

1/ Máte v súčasnosti vo Vašej krajine v platnosti systém, umožňujúci z pohľadu daňového úradníka, pracovníka sociálnej poisťovne či inej štátnej inštitúcie jednoznačné rozlíšenie profesionálneho umelca od ostatných pracujúcich?

*ÁNO – "Zákon o sociálnych fondoch poistenia pre umelcov" (Künstler-Sozialversicherungsfondsgesetz, KSVF-Gesetz)
KSVF-Gesetz špecifikuje "profesionálneho umelca" (KünstlerIn)
(BGBl. I Nr.131/2000, poslednej zmeny prostredníctvom BGBl. I Nr. 55/2008):*

- a) ako osobu, ktorá vytvára umelecké diela v oblasti výtvarného umenia, divadelného umenia, hudby, literatúry, kinematografie alebo v inej modernej implementácii umenia v súlade s jeho/jej umeleckými schopnosťami a umeleckými aktivitami*
- b) osobu, ktorá úspešne dokončila umelecké vysokoškolské vzdelanie a je schopná vykonávať také umelecké činnosti, ktoré sú zahrnuté v oblasti vyššieho vzdelávania.*

Za účelom zistenia, či daná činnosť spadá do umeleckej definície, KSVF požaduje znalecké posudky tzv. Künstlerkommission (umeleckej komisie). Čiastkové komisie (Kurien) poskytujú odborné stanoviská, či ide o existenciu tzv. "Künstlereigenschaften" (umelecké kvality) a umeleckej činnosti.

Ak je správa negatívna, žiadateľ môže požiadať o nové posúdenie a odvolať sa. Čiastkové komisie sú primárne zložené zo zástupcov špeciálnych záujmových skupín, umeleckých zväzov a zberateľských spoločností.

2a/ Je Váš systém úplne iný, ako priložený návrh ? **NIE**

2b/ Je Váš systém podobný, ako náš návrh? **ÁNO**

2c/ Vyplývajú zo zaradenia medzi profesionálnych umelcov praktické dôsledky resp. benefity?

ÁNO (kompletná odpoveď je uvedená pri otázke č. 6)

5/ Ak je Váš systém podobný priloženému návrhu, opíšte prosím stručne iba rozdiely:

Rakúsko nielenže nadväzuje na "alternatívu č. 5" z priloženého návrhu, ale aj uznáva profesionálneho umelca na základe kombinácie nasledujúcich dvoch kritérií "špeciálne výtvarné vzdelanie" a "overiteľné výsledky umeleckej tvorby", avšak v kombinácii s hodnotením umelcovej tvorby prostredníctvom subkomisii špecializovaných na danú oblasť umenia (zhodnotenie diela kolegami).

6/ Ak zo zaradenia medzi profesionálnych umelcov vyplývajú vo Vašej krajine praktické dôsledky resp. benefity, doplňte prosím konkrétne príklady (pravidlá alebo špecifické zákony sú vítané)

Registrowaní umelci povinného poistenia, ktorí spĺňajú všetky ostatné požiadavky môžu získať podporu/dotáciu k ich príspevku do dôchodkového zabezpečenia od KSVF (o od roku 2008 aj pre ich zdravotné poistenie, prípadne príspevky na úrazové poistenie, keď maximálna dotácia na poistné z dôchodkového poistenia nebola úplne vyčerpaná). (Poistné na sociálne zabezpečenie pre umelcov – vid'. Základný sprievodca 2011.)

Od 1.1.2011 existuje možnosť dočasného odstúpenia osôb samostatne umelecky zárobkovo činných od povinného poistenia. Je to správna a nevyhnutná alternatíva s cieľom nároku na dávky v nezamestnanosti.

Ďalej má KSVF právo schváliť oneskorenie platieb a platby v splátkach, alebo sa vzdať spätnej platby celkom alebo čiastočne, ak je to pre umelcov prehnane vzhľadom na ich ekonomickú situáciu.

<http://www.bmukk.gv.at/kunst/recht/ksvfg.xml>,

http://www.bmukk.gv.at/medienpool/17177/bgbl_ii_309_2008.pdf,

http://www.igbildendekunst.at/fileadmin/user_upload/IGBK_Dateien/igbk_online/service/sozialversicherung/2011_SocialSecurityInsuranceArtists_BASICGUIDE.pdf [Basic English Guide 2011]

¹http://www.igbildendekunst.at/fileadmin/user_upload/IGBK_Dateien/igbk_online/service/sozialversicherung/2012_SozialversicherungKuenstlerInnen_KURZINFO.pdf [Basic German Guide 2012]

2/b/ Doplňujúce info (rešerš informácií z web stránky IFACCA a Národnej asociácie pre Visual Arts - NAVA, Austrália):

2001 nadobudol účinnosť zákon o sociálnom zabezpečení umelcov (Künstler-Sozialversicherungsfondsgesetz)) ako aj umelcov v slobodnom povolání. Patria spoločne do skupiny samostatne zárobkovo činné osoby - profesionáli, čo znamená, že v prípade zarábku vyššom ako je 6 453 eur ročne musí platiť zákonné poistné na sociálne zabezpečenie. V mnohých prípadoch, nový zákon vytvoril situáciu, kedy umelci podliehali dvom rôznym typom sociálneho poistenia: zákonné poistenie za prácu na voľnej nohe a všetky ostatné sociálne dávky, ktoré vyplývajú z iných čiastočných úväzokov a pracovných zmlúv. Tým vzniká umelcom vysoká odvodová záťažnosť.

V roku 2009 došlo k zmene. V prípadoch, keď popri samostatnej zárobkovej činnosti existuje ďalší príjem: ak tento príjem prekročí limitnú sumu 4 515 € (2012), bude tiež podliehať povinnému plateniu sociálneho poistenia.

V roku 2012 vzniká na fond sociálneho zabezpečenia umelcov (Künstlersozialversicherungsfonds), ktorý udeľuje umelcom doplnok dôchodku až 130 eur za mesiac, ak ich ročné príjmy z umeleckej činnosti je najmenej vo výške 4 515 (2012) a súčtom všetky ich príjmy nepresiahne EUR 22 575 (2012) ročne. Táto suma sa zvyšuje o sumu 2 257 za každé dieťa, pre ktoré je nakreslená prídavok na dieťa. Príplatok k dôchodku je založený na vlastnom zhodnotení budúcich príjmov. Ak je niektorý z vyššie uvedených limitov dosiahnutý, alebo prekročený, doplatok musí byť vrátený. Umelci, ktorí majú nárok na získanie grantu, musia spĺňať určité požiadavky, ako je odborné vzdelanie (umelecké školy). Ostatných vyberá komisia. Každoročne je to asi 4 500 až 5 000 umelcov, z ktorých okolo 20% nedosahuje minimálnu úroveň.

V oblasti výkonných umelcov existuje osobitné pracovné právo, právo hercov (Schauspielergesetz, 1922, v znení 2011), ktorý upravuje pracovný čas, dovolenku práva a bonusy pre herca, ktorý sa líši od zamestnaneckých predpisov.

3/ Canada / Kanada: odpoveď z krajiny, v ktorej sa štatút umelca reálne uplatňuje už roky, je pozitívna, poskytuje rozsiahle, mimoriadne zaujímavé, kompetentné a užitočné informácie; generálny tajomník IFCCD Charles Vallerand, na ktorého som sa obrátil, požiadal o spoluprácu Sekretariát pre sociálno-ekonomické vzťahy umelcov, Riaditeľstvo pre politické a medzirezortné vzťahy a québecké Ministerstvo kultúry a komunikácií. Uvádžam niekoľko citátov v súvislosti s definovaním profesionálneho umelca (kompletný text reakcie pripájam na konci v prílohe).

Kritériá umožňujúce definovať profesionálneho umelca s cieľom získať napríklad štipendium nie sú nevyhnutne tie isté ako v prípade definovania podmienok na daňové úkony či na ochranu zdravia a bezpečnosti pri práci.

Z hľadiska aplikácie sociálnej a daňovej politiky sú to zvyčajne definície pracovníka pracujúceho za mzdu a pracovníka v slobodnom povolání, ktoré treba brať do úvahy.

Neexistuje všeobecne platná definícia profesionálneho umelca, ktorú by bolo možné použiť pri všetkých platných zákonoch a predpisoch. Québec však využíva dva zákony o štatúte umelca, každý z nich obsahuje definíciu profesionálneho umelca pre vlastné ciele. V prílohe nájdete stručné zhrnutie definícií pojmu profesionálny umelec podľa týchto dvoch zákonov. Existencia oboch zákonov o štatúte umelca teda umožňuje zjednodušiť interpretáciu, keď je potrebné určiť, či profesionálny umelec má nárok na ochranu alebo výhody, ktoré ponúkajú tieto zákony.

Schválenie týchto dvoch zákonov québeckou vládou umožňuje viacerým ministerstvám a organizáciám, aby sa na ne odvolali pri aplikácii zákonov v ich kompetencii.

Za účelom udelenia štipendia Umelecká a literárna rada Québecu definuje profesionálneho umelca nasledujúcim spôsobom:

- *Sám sa pokladá za profesionálneho umelca.*
- *Tvorí diela alebo vykonáva umeleckú činnosť vo vlastnej réžii alebo ponúka svoje služby za odmenu ako tvorca alebo výkonný umelec, predovšetkým v oblastiach spadajúcich pod právomoc Umeleckej a literárnej rady Québecu (CALQ).*
- *Je uznávaný / kolegovia z branže ho uznávajú.*
- *Šíri alebo interpretuje verejné diela na miestach a/alebo v súvislostiach uznávaných kolegami z branže.*

Zdroj: <http://www.calq.gouv.qc.ca/faq/artistes.htm#1>

Konštatujeme, že táto definícia profesionálneho umelca je podobná definícii, ktorá je uvedená v Zákone o profesionálnom štatúte umelcov vizuálnych umení, umeleckých remesiel a literatúry a o ich zmluvách s širitel'ami (používateľmi) (L.R.Q., c. S-32.01) (viď príloha).

Zákon o profesionálnom štatúte a podmienkach angažovania scénických, hudobných a filmových umelcov (L.R.Q., c. S-32.1)

♣ *Ciele a používatelia (cieľové skupiny)*

Zákon sa vzťahuje na umelcov a producentov v oblasti divadla, divadla poézie, hudby, tanca a varieté, multimedialnej, filmu, platní a iných druhov nahrávok zvuku, dabovania a záznamu reklamných oznamov. Bol prijatý v decembri 1987.

Za profesionálneho umelca je považovaná fyzická osoba, ktorá praktizuje niektorý druh umenia vo vlastnej réžii a ponúka svoje služby za odmenu ako tvorca/autor alebo výkonný umelec v oblasti spadajúcej pod tento zákon.

Zákon priznáva umelcom profesionálny štatút. Okrem iného tiež podporuje vytvorenie minimálnych pracovných noriem zavedením systému rokovaní o kolektívnych zmluvách medzi uznávanou umeleckou organizáciou a producentom alebo združením producentov či uznávanou organizáciou producentov.

Zákon o profesionálnom štatúte umelcov vizuálnych umení, umeleckých remesiel a literatúry a o ich zmluvách s širiteľmi (používateľmi) (L.R.Q., c. S-32.01)

♣ Ciele a používatelia (cieľové skupiny)

Zákon je určený umelcom, ktorí tvoria svoje diela vo vlastnej réžii v troch konkrétnych oblastiach: vizuálne umenie, umelecké remeslá a literatúra. Týka sa tiež širiteľov týchto diel.

Tento druhý zákon, týkajúci sa štatútu umelca, bol prijatý v roku 1988 a potvrdzuje profesionálny štatút umelcov pracujúcich v týchto troch veľkých oblastiach umeleckej tvorby.

♣ Definícia profesionálneho umelca

*Podľa tohto zákona je profesionálny umelec človek, ktorý spĺňa **každú** zo štyroch nasledujúcich podmienok:*

- sám sa považuje za profesionálneho umelca;*
- tvorí diela vo vlastnej réžii;*
- jeho diela sú vystavované, produkovvané, publikované, predávané alebo vysielané každým možným spôsobom;*
- získal od kolegov z branže dôkaz, že ho pokladajú za profesionálneho umelca, napríklad: čestné uznanie, odmenu, cenu, štipendium, nomináciu za člena odbornej poroty, prezentáciu jeho diel na salóne/výstave či iným spôsobom;*
alebo
- je členom uznávanej asociácie profesionálnych umelcov.*

Doplňujúce info (rešerš informácii z web stránky IFACCA a Národnej asociácie pre Visual Arts - NAVA, Austrália):

Zákon z roku 1993, ktorý vstúpil do platnosti v roku 1995 rieši postavenie umelcov. Rieši profesionálne postavenie umelcov. Taktiež uznáva právo umelcov a výrobcov na slobodu združovania a slobody prejavu, ako aj právo aby sa tieto práva premietli do ich sociálno ekonomického života. V roku 1995 bola založená kanadská Rada o postavení umelca, ktorej cieľom bolo poskytovať poradenstvo kanadskému ministrovi dedičstva (Heritage). Avšak do dnešného dňa sa jej činnosť

nerealizovala. V druhej časti zákona (1995) sa hovorí o založení Komisie (tribunálu) kanadských profesionálnych umelcov a výrobcov, ktorý vytvára pre vykonávanie profesionálnych vzťahov medzi umelcami a producentmi federálnej pôsobnosti (vládne inštitúcie a vysielanie podniky v pôsobnosti kanadského rozhlasu televízie a telekomunikácií). Komisia (tribunál) predkladá správy parlamentu prostredníctvom ministra práce.

V rokoch 2002-2003 bol prerokovaný štatút umelca, § 66. (Prairie Research Associates 2002) Konštatovalo sa, že zákonná úprava z 1995 je nedostatočná na riešenie zmien sociálno-ekonomických podmienok umelcov. Zákon sa zaoberal len pracovnými vzťahmi.

Niektoré odpočty zákona o daniach z príjmov (1985) sú platné pre výtvarníkov, spisovateľov a výkonných umelcov. Výtvarní umelci a spisovatelia, ktorí sú samostatne zárobkovo činné osoby majú nárok na odpočet primeraných výdavkov vzniknutých v súvislosti s príjmami zo zárobkovej činnosti, vrátane ich pracovných miest, domácich výdavkov a profesionálnych členských príspevkov. Tí, ktorí sú zamestnanci, si môžu odpočítať v rámci určitých obmedzení náklady ako sú napr. reklama a propagácia, cestovné výdavky. Teda náklady na získanie príjmu. z "kvalifikovanej umeleckej činnosti", ktorá zahŕňa:

- vytváranie (nie reprodukcia!!!) obrazov, grafiík, zbierok motýľov, kresbieb, sôch a podobných umeleckých diel;
- tvorbu dramatického, hudobného alebo literárneho diela;
- predvádzanie dramatického alebo hudobného diela ako herec, tanečník, spevák alebo hudobník,

alebo umeleckej činnosti, pri ktorých daňovník je členom profesijného združenia umelcov, ktorý je certifikovaný podľa ministra komunikácií, v súčasnosti ministra kanadského dedičstva.

4/ Chile / Čile:

Vážime si, že do našej analýze môžeme zahrnúť aj názor z Latinskej Ameriky: Žiadny platný systém jednoznačného rozlíšenia profesionálneho umelca v súčasnosti v Čile **nie je** a s predloženým návrhom **súhlasia**, aj keď z ich pohľadu majú isté **výhrady** (na otázku Myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie? - odpovedali **áno**).

Doplnili aj niekoľko bližších informácií:

V našej krajine (Chile), je umelec definovaný ako "profesionálny umelec" vtedy, ak absolvoval vysokoškolské vzdelanie (získaný titul v oblasti umenia a pod.). Tí, ktorí umenie neštudovali, sú považovaní za amatérov, ktorí umenie vzkonávajú iba ako svoje hobby.

Je ťažké zjednotiť predstavy a reálne zmeniť orientáciu v tejto oblasti, kde existujú rôzne kritériá. Aj rozdielne geografické podmienky sa podpisujú na územných rozdieloch medzi oblasťami, ktoré taktiež vplývajú na posúdenie alebo na kritériá.

Okrem toho štát, ak sú umelci uznaní ako "profesionálni umelci", ktorí dosiahli v rámci výkonu svojho povolania určitý stupeň uznania v iných krajinách, poskytuje aj prostriedky miestnym umelcom prostredníctvom konkurenčných projektov sprostredkovaných Ministerstvom kultúry.

5/ Croacia / Chorvátsko

Alen Ačkar, Asociácia chorvátskych umelcov v slobodnom povolání

1/ Máte v súčasnosti vo vašej krajine platný systém, ktorý čo najjednoduchším a zároveň účinným spôsobom umožňuje definovať z hľadiska daňového systému a sociálneho zabezpečenia, kto je profesionálny umelec?

ÁNO

2/ Ak ste odpovedali ÁNO:

2a/ Je váš systém úplne odlišný od pripojeného návrhu?

NIE

2b/ Je váš systém podobný návrhu?

ÁNO

2c/ Máte nejaké výhody ako profesionálny umelec?

ÁNO

3a/ Súhlasíte s pripojeným návrhom?

ÁNO

3b/ Myslíte si, že niečo v návrhu by mohlo byť alebo malo byť definované lepšie?

NIE

6/ Ak majú profesionálni umelci vo vašej krajine nejaké výhody, prosím, napíšte príklady (pravidlá alebo konkrétny zákon je vítaný):

viď **ZÁKON O PRÁVACH SLOBODNÝCH UMELCOV A PODPORA KULTÚRNEJ A UMELECKEJ TVORIVOSTI – v prílohe 5/e**

Krátky citát z uvedeného zákona:

Článok 5

Slobodný umelec má právo požiadať, aby sa príspevky na jeho dôchodkové a invalidné a zdravotné poistenie hradili zo zdrojov chorvátskeho štátneho rozpočtu.

6/ Denmark / Dánsko

Elisabet Diedrichs, Council of Danish Artists

dkr@danskunstnerraad.dk, www.kunstner.org

Veďte prosím na vedomie že Rada dánskych umelcov združuje autorov a výkonných umelcov zo všetkých umeleckých odborov. Nie sme zameraní len na vizuálnych umelcov.

1/ Máte v súčasnosti vo Vašej krajine v platnosti systém, umožňujúci z pohľadu daňového úradníka, pracovníka sociálnej poisťovne či inej štátnej inštitúcie jednoznačné rozlíšenie profesionálneho umelca od ostatných pracujúcich?

NIE

Súhlasíte s predloženým návrhom?

Áno, myslíme, že návrh je v poriadku. Chápeme ho ako „špecifické umelecké vzdelanie a/alebo overiteľné výsledky umeleckej aktivity“.

Podstatou definície je zistiť, ktoré školy môžu byť klasifikované ako školy so „špecializovaným umeleckým vzdelaním“.

Je taktiež nutné zistiť, čo rozumieme pod pojmom „overiteľné výsledky“. Samozrejme existujú kritériá umeleckej kvality, ale existujú i kritériá finančné alebo kritériá aktivity umelca. Jestvujú rôzne názory na to, do akej miery majú byť spomínané dve posledné brané do úvahy.

*Na záver by som chcela dodať, že jediná definícia umelca, o ktorej viem, že sa nachádza v dánskej legislatíve, je zákon o zdaňovaní. Umelci sú definovaní ako osoby, ktoré majú príjem z umenia a **za určitých podmienok môžu rozšíriť svoj zdaniteľný príjem na viac ako jeden rok (forma príjmového spriemerovania)**. Avšak politika Rady dánskych umelcov neprináša odpovede na špeciálne prípady/schémy a pravidlá pre umelcov v rámci ich práce, sociálnej a daňovej legislatívy. Radšej sa však snažíme o to, aby sa s umelcami zaobchádzalo rovnocenne ako s inými skupinami v spoločnosti, a ak je to možné, dávame prednosť spolupráci aj s inými odvetviami. **V prípade dosiahnutia rovnakých podmienok, musia byť do úvahy vzaté špecifické pracovné podmienky, ktoré umelci potrebujú.***

7/ Finland / Fínsko

7/a Ilkka Niemeläinen, skladateľ, prezident FORUM ARTIS ry The Joint Organization for Associations of Finnish Artists. Vyjadrenie k návrhu je stručné, jasné a jednoznačne pozitívne.

Ahoj Pavol, vďaka za úroveň tvojej aktivity. Tu sú moje odpovede na dotazník:

1/ Máte v súčasnosti vo Vašej krajine v platnosti systém, umožňujúci z pohľadu daňového úradníka, pracovníka sociálnej poisťovne či inej štátnej inštitúcie jednoznačné rozlíšenie profesionálneho umelca od ostatných pracujúcich?

NIE

2/ Súhlasíte s predloženým návrhom?

ÁNO

3/ Myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie?

NIE

7/b Fínsko - informácie z web stránky IFACCA and National Association for Visual Arts - NAVA, Austrália:

Mitchell a Karttunen , 1991 a Heikkinen a Karttunen , 1995

Príklady, kedy je potrebné stanoviť definíciu umelca :

- pri odpočte pracovných nákladov umelca/umenia .
- pri stanovení priemerných príjmov umelca
- pri rozhodovaní o daňovom zaťažení trans-national/cross-border umelcov .
- pri definovaní špecifických nástrojov , ako je špeciálne oslobodenie (Írsko) od dane z príjmov pre umelcov, podpory umeleckej tvorby (Inštitút verejných financií).

8/ France / Francúzsko

8/a Anne Pourny a rada CNFAP:

1/ Máte v súčasnosti vo Vašej krajine v platnosti systém, umožňujúci z pohľadu daňového úradníka, pracovníka sociálnej poisťovne či inej štátnej inštitúcie jednoznačné rozlíšenie profesionálneho umelca od ostatných pracujúcich?

NIE (*platenie členského pre Maison des Artistes nemôže byť považované za nevyhnutné ani dostatočné, aby bol umelec považovaný za profesionálneho umelca*)

3a/ Súhlasíte s predloženým návrhom?

NO (*pretože kritéria založené na diplome sú neférové a nezodpovedajú realite*)

3b/ Myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie?

YES (*rešpektovaním definície profesionálneho umelca UNESCO s doplnením uznania umeleckej činnosti*)

6/ Ak majú profesionálni umelci vo vašej krajine nejaké výhody, prosím, napíšte príklady (pravidlá alebo konkrétny zákon je vítaný):

Vo Francúzsku Maison des Artistes požaduje byť "profesionálnym umelcom", ak chce umelec získať benefity z vládneho zdravotného poistenia. Ale to nezaručuje umeleckú kvalitu ani profesionalitu. Navyše je v to v opozícii s definíciou UNESCO, a preto to nemôže byť považované za dobrý prístup.

Prečo tvoriť uzáver, že špecifické umelecké vzdelanie je jedným z dvoch rozhodujúcich kritérií, keď predošlá diskusia o článku 37 ho považuje za neférové?

Vieme, že v živote ktoréhokoľvek umelca nie je dôležitý diplom, ale každodenná prax, čo znamená ustavičné celoživotné úsilie cez pokusy a omyly, úspechy a neúspechy.

S návrhom, aby druhým kritériom boli „overiteľné výsledky umeleckej činnosti,” súhlasíme.

Potešilo nás, keď sme uvideli veľké množstvo nevýhod týkajúcich sa „príjmu z umeleckej činnosti,“ ktoré vymenoval Pavol: toto vylučuje možnosť použiť toto kritérium.

Nemáme nástroje, aby sme ohodnotili údaje uvedené v Bielej knihe Maison des Artistes o rozličných európskych krajinách. V protiklade k Bielej knihe môžeme povedať, že vo Francúzsku neurčuje „umeleckú kvalitu“ „administratívne vyhlásenie.

Posledná definícia zaznamenaná UNESCOm bola pripravená ešte v roku 1980 na 21. zhromaždení v Belehrade a publikovaná pod názvom „Odporúčanie týkajúce sa štatútu umelca.“ V článku 1.1 uvádza:

„Za umelca sa považuje osoba, ktorá tvorí alebo dodáva tvorivý výraz, či pretvára umelecké diela, ktorá považuje svoju umeleckú tvorbu za podstatnú časť svojho života, a ktorá požaduje, aby bola uznaná ako umelec bez ohľadu na to, či má nejaký vzťah k zamestnávateľovi alebo zväzu.

Na záver:

Myslím si, že kombinácia kritérií zahrnutých do definície UNESCO spolu s hodnotením „umeleckej činnosti“ musí byť prezentovaná ako univerzálne riešenie a musíme dovoliť každej krajine, aby uplatnila vlastné kritéria podľa svojich potrieb (napríklad: reprezentatívnosť voči lokálnym úradom), kultúry (napríklad: dôležitosť tradície a remesiel), zvyky asistentských miest (toto je prípad Francúzska a niektorých európskych krajín), naliehavosť iných otázok (ako je sloboda slova v Turecku a Tunisku).

So srdečným pozdravom, Anne Pourny

8/b Francúzsko - doplňujúce informácie z webovej stránky IFACCA a Národnej asociácie pre výtvarné umenie - NAVA, Austrália:

V oblasti kultúry neexistuje žiadna všeobecná daňová legislatíva. Sú však mnohé osobitné opatrenia zakomponované v iných legislatívnych oblastiach.

Daňové zákony pre kultúru sa týkajú piatich hlavných oblastí:

- umelecká a literárna tvorba;
- zachovanie kultúrneho dedičstva;
- podpora kultúry;
- film, televízia a hudobný priemysel
- publikačná činnosť a tlač.

Osobitný režim platí v sociálnom poistení autorov a "umeleckých tvorcov" (spisovatelia, hudobní skladatelia, filmovej a televíznej autori, autori softvéru, choreografi, fotografi, výtvarníci, grafici atď), ktorí môžu využívať sociálne zabezpečenie za rovnakých podmienok ako platení pracovníci.

9/ Germany / Nemecko

9/a Prof. Dr. Andreas Joh. WIESAND, Executive Director, European Institute for Comparative, Cultural Research gGmbH (ERICarts), Editor, Compendium of Cultural Policies & Trends in Europe

Vyjadrenie je veľmi vecné a erudované, uvádzam ho v plnom znení:

Nemám veľmi čo dodať k tomu, čo Sarah navrhuje (na vysvetlenie - P.Kráľ: Prof. Wiesand reaguje na vyjadrenie Sarah Gardner z Austrálie). **V zásade sympatizujem s riešením navrhnutým slovenskou koalíciou, ak aj naďalej bude zameraná na aktivity umelcov a členstvo v akejkoľvek organizácii nebude povinné na to, aby získali umelci uznanie (pretože by to vylučovalo veľké množstvo ľudí).** Samozrejme, odpovede na otázky o „právnej definícii“ umelcov vo väčšine krajín závisia od toho, v akej konkrétnej oblasti, alebo aký problém treba riešiť, napr. dane, zdravotné a dôchodkové dávky alebo spôsobilosť získať prostriedky z verejných zdrojov. Revíziou výsledkov, na základe porovnania v rámci Rady Európy / ERI Carts „kompendium kultúrnych politik a trendov v Európe“ sme dospeli k tomuto názoru:

„Okrem systémov priamej verejnej podpory pre umenie a umelcov, existujú právne predpisy v mnohých európskych krajinách, ktoré berú do úvahy niektoré sociálne a/alebo ekonomické potreby tvorivých pracovníkov vyplývajúce z ich často neistého pracovného postavenia. Avšak „integrovaných modelov“, ktoré uľahčujú spoluprácu medzi kultúrnymi politikami (vrátane

priamych a nepriamych opatrení) a inými oblasťami tvorby politiky (napr. ekonómia, sociálna politika, zdravotníctvo alebo zamestnanosť) je málo. Zostáva preto náročnou úlohou reorientovať a zaostriť existujúcu verejnú politiku vzťahujúcu sa na umelcov a na ich pracovné prostredie integrovaným spôsobom – umelci a ich združenia alebo zväzy by sa preto mohli pokúsiť prispieť k riešeniu tohto problému.“

Snád' sa môže skupina kompendia zložená z expertov na právne záležitosti a kultúrne/ludské práva zapojiť do tohto náročného hľadania vhodných riešení, to je aj dôvodom prečo sa budem touto témou zaoberať samostatne.

9/b - doplňujúce informácie z webovej stránky IFACCA a Národnej asociácie pre výtvarné umenie - NAVA, Austrália:

Umelci a novinári (autori) sú sociálne komplexne zabezpečení. Je zriadený Fond sociálneho poistenia umelcov. (KSK) Rovnako ako zamestnanci, musia byť umelci a novinári v slobodnom povolani platia len polovicu príspevku sociálneho poistenia. Šesťdesiat percent toho, čo by mohlo byť označené za "zamestnávateľa", je podiel platený spoločnosťami, ktoré pravidelne využívajú a uvádzajú na trh práce umelcov a novinárov / autorov. V tomto zmysle musia podniky za umelcov odvádzať poistné dávky (Künstlersozialabgabe) zo všetkých poplatkov, aj licenčných poplatkov, ktorých úroveň je predmetom každoročných úprav. Spolková vláda poskytuje dotácie na dofoinancovanie Fondu KSK (akýsi "Zamestnanec podiel") s 40% výdavkov na sociálne poistenie umelcov. Od roku 2007 sa sprísnilo posudzovanie prispievateľov, vrátane umelcov, ako príjemcov, do fondu. Snahou bolo zlepšiť finančný základ Fondu. V septembri 2008 sa v niektorých spolkových krajinách snažili zrušiť zákon o sociálnom zabezpečení pre umelcov. Nepodarilo sa im to aj vďaka širokým protestom kultúrnej verejnosti.

S výnimkou zákona o sociálnom poistení umelcov nie sú v Nemecku žiadne zvláštne zákony týkajúce sa pracovné podmienky pre umelcov a ďalších kultúrnych pracovníkov. Všeobecné pracovnoprávna legislatíva je aplikovaná aj pre umeleckú oblasť. Na základe všeobecného zákona Dohoda o mzdách (TVG) vznikajú osobitné zmluvy a zmluvy o mzdách v kultúrnom odvetví, vrátane neumeleckých pracovníkov, uzavretých odbormi, alebo zamestnávateľskými organizáciami pre jednotlivé umelecké odvetvia a kultúrne zariadenia ako sú divadlá, orchestre a hudby školy. V týchto zmluvách sú stanovené podmienky práce pre hlavné profesijné skupiny, ako sú speváci, herci, hudobníkov a pod.. Existuje inštitút špeciálneho rozhodcovského súdu na urovanie sporov zamestnancov v divadlách (Bühnenschiedsgericht).

10/ Greece / Grécko

Vyjadrenie k dotazníku sa zhoduje s názorom, ktorý sme dostali z Čile:

Žiadny **platný systém** jednoznačného rozlíšenia profesionálneho umelca v súčasnosti v **Grécku nie je a s predloženým návrhom súhlasia**, aj keď z ich pohľadu **majú isté, bližšie nešpecifikované výhrady**: na otázku „Myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie?“ - odpovedali **áno**.

11/ Island / Island

Vyjadrenie k dotazníku sa zhoduje s názorom, ktorý sme dostali z Čile a Grécka:

Žiadny **platný systém** jednoznačného rozlíšenia profesionálneho umelca v súčasnosti **na Islande nie je a s predloženým návrhom súhlasia**, aj keď z ich pohľadu **majú isté, bližšie nešpecifikované výhody**: odpovedali **áno** na otázku „Myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie?“

Komentár k zdôvodneniu návrhu (teda nie k samotnému návrhu):

Na záver tohto návrhu...“Zadefinovanie profesionálneho umelca je skôr ochrana pred nekvalitnými výkonmi/prejavmi ako reality show – Môj komentár: v argumentácii by sme sa mali vyhnúť odkazom na špecifický druh ako reality show, pretože príliš zužujú podstatu predmetu.

12/ Lithuania / Litva

**Kornelijus Platelis, president of LKMA - Lietuvos meno kūrėjų asociacija
(Lithuanian Association of Artists)**

1/ Máte v súčasnosti vo Vašej krajine v platnosti systém, umožňujúci z pohľadu daňového úradníka, pracovníka sociálnej poisťovne či inej štátnej inštitúcie jednoznačné rozlíšenie profesionálneho umelca od ostatných pracujúcich?

ÁNO

2a/ Je Váš systém úplne iný, ako priložený návrh ?

NIE

2b/ Je Váš systém podobný, ako náš návrh?

ÁNO

2c/ Vyplývajú zo zaradenia medzi profesionálnych umelcov praktické dôsledky resp. benefity?

ÁNO

5/ Ak je Váš systém podobný priloženému návrhu, opíšte prosím stručne iba rozdiely:

Umelec sa v Litve považuje za profesionálneho podľa vzdelania a umeleckých výsledkov. Rozhoduje o tom zväz, ktorý je registrovaný ako „zväz umelcov“ alebo špeciálna rada Ministerstva kultúry. Rozhodnutie musí odobriť Ministerstvo kultúry.

6/ Ak zo zaradenia medzi profesionálnych umelcov vyplývajú vo Vašej krajine praktické dôsledky resp. benefity, doplňte prosím konkrétne príklady (pravidlá alebo špecifické zákony sú vítané)

*Umelci platia odvody z polovice honorárov. **Ak sú odvody príízke, aby sa mohol umelec poistiť ako prijímateľ minimálneho príjmu (1000 LT), zvyšok platí štát.** Pripájam **Zákon o umeleckých tvorcoch a ich organizáciách.** – viď príloha V/g*

Niekoľko ukážok zo zákona:

Článok 2: Definície

6/ Profesionálne umenie je pôvodná tvorba vysokej profesionálnej a umeleckej hodnoty uznávaná kritikmi profesionálneho umenia.

Článok 3: Podmienky na udelenie Štatútu umelca a Štatútu umeleckej organizácie

1. Štatút umelca sa má udeliť osobe, ktorá tvorí profesionálne umenie a ak umelecká tvorba takej osoby spĺňa aspoň jeden z nasledujúcich podmienok na udelenie Štatútu umelca:

- 1) individuálne alebo kolektívne umelecké dielo bolo pozitívne hodnotené ako profesionálne umenie v monografiách, recenziách alebo článkoch publikovaných profesionálnymi kritikmi, alebo nimi odporúčané a tým aj uznané za profesionálne umelecké dielo;
- 2) umelecké dielo tvorcu je zahrnuté do vzdelávacieho procesu, výučbových programov alebo študijných programov vyššieho vzdelávania podľa postupov uvedených v zákone;
- 3) umelecké dielo osoby alebo skupiny osôb získalo cenu Litovskú cenu umenia a národnej kultúry, Cenu umenia vlády Litovskej republiky, cenu ministra kultúry alebo medzinárodnú cenu, alebo inú cenu či čestné uznanie, ktoré udeľujú umelecké organizácie, alebo diplom laureáta na medzinárodnej súťaži profesionálnych umelcov (okrem žiackych a študentských cien);
- 4) umelecké dielo danej osoby sa nachádza v národných múzeách alebo galériách v Litve alebo v zahraničí;
- 5) osoba uverejnila hodnotiace články a recenzie v litovských alebo zahraničných publikáciách; osoba, ktorá obhájila titul Doktor vied za výskum niektorej z foriem umenia;
- 6) osoba, ktorá vyučuje predmety z oblasti umenia ako profesor alebo hosťujúci profesor na niektorej vyššej vzdelávacej inštitúcii, ktorá pripravuje profesionálnych umelcov v umeleckých študijných programoch
- 7) osoba, ktorú vybral jednotliviec alebo skupina umelcov, aby reprezentoval Litvu na medzinárodne uznávaných profesionálnych umeleckých podujatiach.

2. Štatútu umelca, ktorý bol udelený osobe za jednu formu umenia môže byť uznaný aj v inej forme umenia za predpokladu, že umelecká tvorba daného

umelca spĺňa požiadavky uvedené v odseku 1. tohto článku. Štatút umelca môže byť udelený aj v súlade s postupmi uvedenými v Článku 5 tohto zákona.

3. Štatútu umeleckej organizácie môže byť udelený takému združeniu, ktoré spĺňa všetky podmienky na udelenie štatútu umeleckej organizácie:

- 1) asociáciu založilo najmenej 25 členov;
- 2) iba umelci alebo organizácie so Štatútom umelca združujúce najmenej päť členov – umeleckých organizácií – sú členmi asociácie;
- 3) asociácia propaguje a šíri umeleckú tvorbu vysokej profesionálnej úrovne v jej rozmanitosti
- 4) asociácia stanovuje podmienky umeleckej tvorby, tvorivej činnosti a profesionálneho rozvoja svojich členov;
- 5) asociácia zabezpečuje prístup verejnosti k umeleckým dielam;
- 6) asociácia zastupuje umelcov z celej krajiny (nielen z niektorého kraja)

13/ Malta / Malta

Narcy Kalemata, ECA:

Vážený Pavol,

gratulujeme a ďakujeme za dotazník týkajúci sa postavenia/štatútu umelca.

1. **Na Malte nemáme žiadny systém definujúci umelcov.**
2. **Každý komerčný zamestnanec, či už umelec alebo nie, je platcom DPH a rovnako ako všetky malé a stredné podniky alebo samostatne zárobkovo činné osoby musia dávať svojim klientom očíslované potvrdenia o DPH. Tí, ktorí zarábajú ročne menej ako 6000 eur sú od daní oslobodení, ale nemajú možnosť uplatniť si vrátenie dane z materiálu alebo nákladov súvisiacich z ich prácou.**
3. **Súhlasíme s 5 ročným vysokoškolským vzdelaním, aj keď je to problematické, pretože takéto kurzy začali na Malte fungovať len v posledných 20 rokoch v dôsledku čoho veľa profesionálnych umelcov nemá kvalifikáciu.**
4. **Väčšina našich umelcov má alternatívne zamestnanie alebo vyučujú umenie, čo im prináša pravidelný príjem. Zamestnanosť v umení väčšinou súvisí s vládou. V mediálnom priemysle založenom na IT (televízia, PR, tlač a podobne) je obraz umelca skreslený...(?). Napríklad niekoľko architektov pracujúcich na miliónových projektoch financovaných vládou narúšajú priemer zárobkov u umelcov. Na každého vysoko plateného architekta pripadá 100 umelcov, ktorí si nezarobia dosť peňazí na slušné živobytie.**

Ak vám môžem navrhnúť, zväzil by som zavedenie kritérií výberu pre komisiu, ktorá bude rozhodovať, kto je profesionálnym umelcom. Pravdepodobne to budú vládne jednotky/štátna sféra ako napríklad lekárska komisia, ktorá prijíma lekára a udeľuje im prevádzkovaciu licenciu. Požadujeme, aby výberová komisia pozostávala z osôb skutočne kvalifikovaných pre takúto prácu.

Vaša správa je pôsobivá, prajem vám veľa úspechov vo vašom vytýčenom celi.

14/ Mexico / Mexiko

Rosa María Burillo Velasco, President IAA /AIAP. Vyjadrenie uvádzame v plnom znení. Zaujímavým riešením v Mexiku je možnosť platiť dane umeleckými dielami.

1. Máte definíciu profesionálneho umelca?
Je odlišný v daňovom systéme, v sociálnom poistení nie.
2. a/ Je váš systém odlišný? **NIE**
b/ je podobný? **ÁNO**
c/ má profesionálny umelec nejaké výhody? **ÁNO**
3. a/ súhlasíte s návrhom? **ÁNO**
b/ vedeli by ste niečo definovať lepšie? **NIE**

Dane a sociálne zabezpečenie v Mexiku

V Mexiku majú umelci možnosť platiť dane dvomi spôsobmi: svojimi dielami, alebo v hotovosti.

1. Zaplatia svojim dielom

Raz za rok môžu umelci zaplatiť daň svojim dielom nasledovne:

Ak predajú od jedného do piatich diel, môžu zaplatiť jedným dielom podobného rozsahu a hodnoty.

Od 5 do 10 diel – daň sú 2 takéto diela

Od 10 do 15 diel – daň sú 3 takéto diela

Od 15 do 20 diel – daň je 6 takýchto diel

Dielo je posudzované porotou, ak porota usúdi, že dielo nie je dobré (kvalitné) požiadá umelca o jeho výmenu. Ak je dielo odmietnuté aj druhý krát, umelec zaplatí daň podľa svojich príjmov.

Diela, zozbierané Daňovým úradom sa posielajú na vystavenie v rôznych múzeách krajiny, veľvyslanectvách a kanceláriách Federálnej vlády. Diela sa stávajú súčasťou národného dedičstva.

2. Zaplatia obvyklým spôsobom

Umelci sa musia hlásiť každý mesiac na daňovom úrade a musia predložiť účtenku, alebo faktúru za každé predané dielo a musia zaplatiť daň podľa svojich príjmov. Keď žiadne dielo nepredajú, musia umelci nahlásiť nulu.

Sociálne zabezpečenie

V Mexiku zatiaľ umelci nemajú sociálne zabezpečenie. Senátu a Kongresu bola predložená iniciatíva. Senát ju už schválil, čaká sa na schválenie Kongresom.

15/ Morocco / Maroko

El hassane NEFFALI, Marocká koalícia pre kultúrnu diverzitu; uvádzam niekoľko zaujímavých informácií zo Zákona číslo 99.71, týkajúceho sa Statusu umelcov z 19.júna 2003; kompletný zákon uvádzame v prílohe.

Kapitola II / Článok 6

Umelec, pracujúci na zmluvu, nech je tá zmluva nazvaná akokoľvek, je považovaný za zamestnanca na ktorého sa vzťahujú ustanovenia zákona o zamestnanosti¹, pokiaľ nie je chránený zvláštnymi predpismi, alebo inými zákonmi, s ohľadom na predpisy, ktoré chránia literárne a umelecké diela, alebo umeleckú činnosť vykonávanú umelcami, ktorí pracujú pre profesionálne verejnoprávne organizácie.

Kapitola III / Odmena

Článok 9

Ak prezentácia, či výkon umeleckej činnosti vyžaduje viac ako pätnásť (15) dní, umelec a impresáριο môžu po vzájomnej dohode stanoviť splátkový kalendár, za podmienky, že umelec dostane zálohovú platbu každých pätnásť (15) dní takým spôsobom, aby bol umelec v čase ukončenia zmluvy, alebo ukončenia umeleckej činnosti plne vyplatený.

Časť druhá / Odmena Umeleckej agentúry

Článok 21

Zodpovednosť za odmenu Umeleckej agentúry preberá výhradne impresáριο, umelci, ktorých zamestná, neplatia nič.

16/ Netherland / Holandsko

Rešerš informácií z web stránky IFACCA a Národnej asociácie pre Visual Arts - NAVA, Austrália:

V roku 2005 bol prijatý zákon o práci a príjme umeleckých pracovníkov WWIK (Wet Werk en inkomen kunstenaars). Tento zákon udeľuje štatút umelca na obmedzenú dobu - dočasne, maximálne 48 mesiacov, ktoré možno rozložiť na maximálnu dobu 10 rokov. Podmienkou je základný príjem (70% zaručeného minimálneho príjmu) až do 125% zaručeného minimálneho príjmu tým, že robí prácu navyše. Majú voľný prístup k odbornej príprave a individuálnym poradenským službám pre umelcov a kultúrne WWIK je určený pre nových umelcov, budovanie praxe, ale aj pre ostatných umelcov s dočasným poklesom príjmov. Umelci, ktorí chcú využiť WWIK, musia preukázať, že získali vyššie umelecké vzdelanie, alebo vykonávali umeleckú profesionálnu činnosť. Okrem legislatívy, vláda má mnoho prostriedkov, ktoré poskytujú podporu umenia. Napríklad holandská nadácia pre literatúru [Fonds voor de Letteren]. Ppodporuje tvorbu holandskej literatúry tým, že ponúka štipendiá spisovateľom a prekladateľom, poskytuje príplatky k ich základným platom, štartovacie granty a cestovné štipendiá. Od roku 2007 existuje Fond for Performing Arts [Nederlands Fonds voor Podiumkunsten], ktorý rovnako poskytuje rôzne podpory.

V Holandsku existuje mnoho kolektívnych zmlúv [collective arbeidsovereenkomst - CAO] v oblasti divadelného umenia a oblasti kultúry. Kolektívne zmluvy sú pracovne dohody medzi

---

zamestnávateľmi a zamestnancami. To znamená, že CAO sa vzťahuje len na zamestnancov, ktorí pracujú u zamestnávateľa. Ak tomu tak nie je, sú uplatňované vnútroštátne právne dohody. Existujúce kolektívne zmluvy sa používajú predovšetkým v architektúre, umení vzdelávania, médiách (rozhlas, publicistika, vydavateľstvo), múzeách a výstavných sieňach, výkonnom umení (tanec, orchestre, divadelné spoločnosti), verejných knižniciach, maloobchodných predajniach hudobných nástrojov a notového materiálu.. Aktívne sú odborové organizácie, ktoré presadzujú a monitorujú takéto dohody.

17/ Norway / Nórsko

Grete Marstein, Norske Billedkunstnere (NBK)

a/ Krátka prezentácia nórskeho výtvarného umelcov z NBK:

Norske Billedkunstnere (NBK) je národná organizácia výtvarných umelcov v Nórsku. **Dlhodobým záväzkom NBK je podporovať a zabezpečiť intelektuálne, sociálne, legislatívne a ekonomické záujmy profesionálneho výtvarníka. Vláda a parlament uznávajú organizáciu ako rokovací a poradný orgán.**

Nórska asociácia výtvarných umelcov (NBK) je strešnou organizáciou. Má asi 2700 členov (pri počte 4,5 milióna obyvateľov). NBK sa skladá z 20 čiastkových organizácií: 14 regionálnych organizácií, 5 celoštátnych kvalifikovaných združení (maliari, kresliari, sochári, grafici, textilní výtvarníci) a spolku mladších umelcov. Umelci sú zvyčajne členom jednej regionálnej organizácie a jednej alebo viacerých organizácií založených na zručnostiach v závislosti na ich umeleckom vyjadrení. Výkonný výbor pozostáva zo 6 členov a predsedu, ktorých volí valné zhromaždenie každý druhý rok a je spravovaný NBK. Správa sa skladá z 9 zamestancov.

NBK je zodpovedná za každoročné štátne výstavy – Hostutstillingen – hlavná národná prehliadka súčasného výtvarného umenia sa koná od roku 1882 takmer každý rok. Národná porota vyberá umelecké diela pre výstavy, členovia volia porotu na dvojročné obdobie. NBK tiež prideluje dotácie zo štátnych príspevkov pre umelecké programy, taktiež prideluje dotácie z fondov riadených NBK. NBK tiež vydáva vlastný časopis, Billedkunst, so 7 alebo viacerými číslami do roka, tento časopis poskytuje dôležité informácie pre členov organizácie.

Okrem činností, ktoré NBK vykonáva centrálny, členské organizácie vykonávajú rozsiahle výstavné programy vo vlastných galériách ako aj programy putovných výstav na regionálnej alebo národnej úrovni. Skúsené organizácie vydávajú svoje vlastné špecializované časopisy. Regionálne organizácie prevádzkujú umelecké centrá s rozsiahlym programom zameraným na podporu umenia v celom svojom regióne. Niektoré organizácie spravujú svoje vlastné vzdelávacie inštitúcie (prípravky) umeleckého zamerania.

NBK v posledných rokoch získala niekoľko pozoruhodných úspechov: podporila špeciálny daňový zákon pre výtvarných umelcov, zvýšenie grantových rozpočtov, podporila zákony o verejnom prezentovaní umenia a zriadila novú štátnu inštitúciu pre podporu nórskeho súčasného umenia v zahraničí (OCA). Dnešné kroky, ktoré podniká v prospech svojich členov:

- zachovanie grantov/dotácií a zaručeného príjmu;
- zlepšenie sociálneho zabezpečenia;

- účasť v umeleckých komisiách pre zväčšenie kapacity ateliérov pre umelcov z preplnených mestských oblastí;

- uľahčenie medzinárodnej výmeny vo výtvarnom umení.

Vstupné požiadavky pre členstvo v združení/asociácii nórskeho výtvarného umelcov (NBK)

Členstvo v NBK možno získať iba prostredníctvom členských asociácií. Regionálne asociácie majú spoločné vstupné požiadavky, ale celoštátne združenia/asociácie majú svoje vlastné doplňujúce požiadavky.

Vstupné požiadavky pre regionálne združenia NBK sú kombináciou hodnotení žiadateľa z pohľadu umeleckej formálnej a praktickej spôsobilosti. **Cieľom kritérií pre členstvo je zabezpečiť, aby členmi združenia boli len profesionálne zárobkovo činní výtvarní umelci. Žiadateľ musí dosiahnuť vzdelanie vo výtvarnom umení a/alebo jeho zárobková činnosť musí byť na profesionálnej úrovni porovnateľnej s kvalifikáciou na úrovni umelca/magistra (MA).**

Počas hodnotenia sa prihliada na nasledujúce kritériá:

- Vzdelanie
- Umelecká činnosť
- Umelecké úlohy vo verejnom priestore
- Nákup diel verejnými alebo súkromnými inštitúciami
- Granty
- Ocenenia

V regionálnych združeniach: **žadatelia, ktorí získali titul magistra (MA) v odbore výtvarného umenia** na národných umeleckých akadémiách v Bergene (KHIB), Osle (KHIO), Trondheime (NTNU) a v Tromse (HITO), **budú za členov asociácie prijatí automaticky.** *Platí aj pre uchádzačov z porovnateľných inštitúcií v zahraničí (treba doložiť).

V prípade žiadateľov s titulom bakalár (BA) v odbore výtvarného umenia od KHIB, KHIO, NTNU a HITO ich vzdelanie bude hodnotené v kombinácii s vyššie uvedenými kritériami. Žiadatelia bez formálneho vysokoškolského vzdelania vo výtvarnom umení budú hodnotení podľa vyššie uvedených kritérií v porovnaní s požiadavkami na magistra.

18/ Serbia / Srbsko

1/ Máte v súčasnosti vo Vašej krajine v platnosti systém, umožňujúci z pohľadu daňového úradníka, pracovníka sociálnej poisťovne či inej štátnej inštitúcie jednoznačné rozlíšenie profesionálneho umelca od ostatných pracujúcich? **ÁNO**

2a/ Je Váš systém úplne iný, ako priložený návrh? **NIE**

2b/ Je Váš systém podobný, ako náš návrh? **ÁNO**

2c/ Vyplývajú zo zaradenia medzi profesionálnych umelcov praktické dôsledky resp. benefity?

ÁNO

3a/ Súhlasíte s priloženým návrhom?

ÁNO

3b/ Myslíte, že niečo v návrhu by mohlo alebo malo byť defonované lepšie?

NIE

V Srbsku doteraz v zákone nie je definícia profesionálneho umelca, len umelca, a my si myslíme, že to nie je celkom jasné. Prebieha novelizácia zákona a my sa usilujeme o zmenu tohto paragrafu. Predpokladalo sa, že definícia sa bude týkať profesionálnych umelcov, lebo zákon sa týka aj amatérskych prác. Ešte vždy existujú umelci pracujúci v štátnych inštitúciách. Preto neexistuje chápanie zamestnaného a nezamestnaného umelca. Obaja sa považujú za profesionálneho umelca (Zákon o kultúre Článok 58).

Všetci umelci s autorskou zmluvou majú uznané paušálne náklady v závislosti na tom, akú umeleckú činnosť vykonávajú, vo výške 34-50%. (Zákon o zdaňovaní fyzických osôb Článok 56). To znamená, že umelci platia nižšie dane a odvody než ostatné profesie.

19/ Slovakia / Slovensko

Predbežné zhrnutie situácie na Slovensku

19. februára 2013 sme po posledných korekciách v zásade dosiahli zhodu členov Grémia SKKD k pripravovanému štatútu umelca a 21. februára sme výsledný návrh rozoslali všetkým členom Koaličnej rady SKKD. Koaličná rada SKKD prijala dňa 28. februára 2013 nasledujúce uznesenie:

Koaličná rada poveruje svojich zástupcov v pracovnej skupine k štatútu umelca pri Rade vlády SR pre kultúru otvoriť oficiálne rokovania o podobe tejto právnej normy.

Návrh a súvisiace zdôvodnenia a komentáre boli rozoslané členom SKKD a sú od februára 2013 k dispozícii i na webstránke SKKD. Je teda vytvorený dostatočný priestor na vecnú a transparentnú diskusiu s cieľom získať zo strany umeleckej obce tak odôvodnené podnety, ako aj čo najširšiu podporu a stotožnenie sa umelcov s konečnou podobou štatútu umelca, ktorý, ako dúfame, sa stane v dohľadnej budúcnosti súčasťou reálneho života.

Po zosumarizovaní pripomienok Grémium vypracovalo poslednú verziu návrhu (príloha V/c). Rozdielny prístup zo strany umelcov sa v reakciách prejavoval skôr v technických detailoch (špecifikácia jednotlivých kritérií či samotný názov): účelnosť a zmysel komplexnej právnej normy – štatútu umelca – nepochybňoval prakticky nikto (s jednou výnimkou – podrobnejšie v prílohe V/d).

Niektoré diskutované otázky:

- Samotný názov: - štatút profesionálneho umelca?
  - štatút registrovaného umelca?
  - štatút evidovaného umelca?

Z vyjadrení, ktoré sme dostali, vypláva, že pojem „profesionálny umelec“ je v mnohých krajinách pomerne bežný (aj keď sa vyskytujú rozdiely v jeho definovaní), pojem „registrovaný“ alebo „evidovaný“ umelec sa nevyskytuje nikde.

- Požadovaná minimálna výška odborného vzdelania:
  - vysokoškolské s titulom Mgr, Mgr. Art a porovnateľnými titulmi ?
  - vysokoškolské vrátane titulu Bc ?
  - iné alternatívy a výnimky ?

- Požadovaná výška príjmu z umeleckej činnosti:
  - stanovená v % z celkového príjmu ?
  - stanovená v minimálnej požadovanej výške v Eur ?
  - príjem z umeleckej činnosti v akejkoľvek výške ?

- Kritéria pre definovanie, ktoré asociácie či združenia by mali byť akceptované pre účely štatútu umelca
  - najviac vyjadrení bolo k požadovanému minimálnemu počtu členov

Predbežne sme nechali tieto i niektoré ďalšie otázky otvorené: na základe rokovaní so zástupcami Ministerstva kultúry SR sa pokúsime dospieť k obojstranne akceptovateľnému výsledku.

Možno konštatovať, že **návrh sa nerodil ľahko a už vôbec nie ľahkovážne. Je to ťažko „vydretý“ kompromis:**

- predchádzala mu 20 ročná všeobecná diskusia medzi umelcami na Slovensku a následne 6 ročná vecná a tvrdá diskusia najmä členov Grémia, ale aj širšieho okruhu spolupracovníkov, ako i rokovania členov Grémia v rámci pracovnej skupiny na Ministerstve kultúry od júna 2012, takže návrh už reaguje na niektoré postoje zo strany štátu
  - každý z členov Grémia, zastupujúci rôzne oblasti umenia, v niečom ustúpil (čiže nikto nie je - z pohľadu záujmov konkrétnych oblastí umenia - absolútne spokojný), ale výsledný kompromis považujeme za možný a akceptovateľný základ pre všetkých
  - do úvahy sme zobrali i reakcie z celého sveta, ktoré mi priebežne prichádzajú na základe mojej iniciatívy a prezentovania návrhu v 5 medzinárodných umeleckých organizáciách

Hlavné pozitíva:

- 1/ jednoduchosť:** praktické uplatnenie prvej časti – koho by sa mal štatút týkať - nevyžaduje vytvorenie žiadnych nových štruktúr, v prípade schválenia by mohol byť funkčný prakticky okamžite
- 2/ poskytnutie šance na zapojenie pre všetkých, ktorí sú reálnou súčasťou umenia a umeleckej tvorby**
- 3/ presunutie časti zodpovednosti na umelcov**
- 4/ ochrana proti dôsledkom subjektívneho rozhodovania:** návrh nikomu neposkytuje na rozhodovanie monopol

20/ South Africa / Juhoafrická republika

Anton Loubser, hlavný koordinátor IAA/AIAP pre Afriku:

Milý Pavol, stručne, z oficiálnych juhoafrických zdrojov, neexistuje definícia toho, kto môže byť považovaný za profesionálneho umelca. Takže s ohľadom na možnosť istých sociálnych privilégií, výhod alebo koncesí, nerobí sa rozdiel medzi postavením osoby, ktorú považuje za profesionálneho umelca UNESCO, IAA či ktokoľvek iný a obyčajným smrteľným platcom dane na juhoafrických uliciach.

Sofistikovanejší rozdiel príznačný sociálnymi výhodami pre rozličné profesie napr. v rozličných európskych krajinách tu taký vývoj nezaznamenali. Pred Afrikou je ešte dlhá cesta.

Pokiaľ ide o Južnú Afriku, možno o väčšinu afrických krajín, pri rozhodovaní o to, kto je profesionálnym umelcom, naďalej hrajú dôležitú úlohu tradičné národné hodnoty, remeslá atď. Musíme byť opatrní, aby sme neodvratne nepodporovali kritiku, ktorá sa občas vyskytuje v mimo európskych kruhoch, že európske krajiny (a USA) majú tendenciu diktovať svetu. Predpokladá sa, že pomerne ohybná, no veľmi dobre zostrojená definícia predložená UNESCO v Belehrade v roku 1980 ako súčasť „Odporúčania týkajúceho sa Štatútu umelca“ je pre nás tou najbližšou, ktorá pokrýva termín „umelec“ vo všeobecnosti vo väčšine krajín sveta. Pre uľahčenie, znie: „Umelec znamená ktorúkoľvek osobu, ktorá tvorí alebo vytvára tvorivé výrazy alebo vytvára umelecké dielo a svoju umeleckú tvorbu považuje za podstatnú súčasť svojho života, osobu, ktorá týmto spôsobom prispieva k rozvoju umenia a kultúry a kto si vyžaduje byť uznaný ako umelec bez ohľadu na to, či je nejakým spôsobom zviazaný so zamestnaním alebo zväzom“. V úsilí, aby sa zabránilo neistote v chápaní, čo znamená „umelec“, navrhlo sa, aby sa táto definícia Požehnaná v UNESCO zahrnula do Štatútu IAA na najbližšom Valnom zhromaždení.

Ale potom, krátko pred schôdzou Výkonného výboru, bola Martina taká láskavá a poskytla mi nedatovaný dokument, ktorý zrejme našla v zložke centrálného úradu IAA a bol odsúhlasený IAA i UNESCOm. Tento dokument nazvaný „**Poznámky k vedeniu**“ rozlišuje medzi „profesionálnym umelcom“ a „umelcom per se“. Keď som ho prečítal a čítal ho som africkými očami. Chápeť, že mnohí africkí umelci považujú tento dokument za dosť diskriminačný a možno pripomínajúci európsky diktát, lebo robí rozdiel medzi „profesionálnymi umelcami“ na jednej strane a ostatnými „umelcami“ ktorí podľa toho výkladu nie sú profesionáli. Štatút IAA odkazuje na „**profesionálnych umelcov**“ iba raz (v **Pravidlách pre schôdze, odst. 3.3**) nasledovne:

„Označenie a výsady „delegáta“ smú využívať iba profesionálni umelci, ktorí vykonávajú niektorú činnosť vymenovanú v Článku 1 Štatútu...“

Toto vytvára dosť zmätočnú situáciu, keďže činnosti spomínané v článku 1 Štatútu uvádzajú, že sa týkajú umelcov patriacich najmä do oblasti maľby, sochárstva, grafiky a umelcov praktizujúcich iné formy tvorivej práce vo výtvarnom umení...“ Znie to trochu hmlisto, ak nie reštriktívne, ak sa nevezme do úvahy **odsek 8.07 Poznámok k vedeniu**, ktoré objavila Martine, ako dodatok k odseku 3.3. Pravidiel schôdze: „**alebo sú ako takí známi aspoň vo svojej krajine**“. Napokon, odkaz na „iné formy tvorivej práce“ nemusí nevyhnutne znamenať produkciu fyzických objektov. Môžeme poprieť intelektuálnu tvorivosť kurátora umenia alebo profesora umenia, ktorý je príliš zamestnaný tvarovaním a tvorením študentov, aby sa stali umelcami, a preto nemá čas na vlastnú tvorbu, či kritikov umenia? Iste si zaslúžia, aby sme ich nazývali profesionálnymi umelcami.

V Antofagaste (pozn Král: autor hovorí o zasadaní EC IAA/AIAP v Čile, kde sme tejto téme venovali priestor) sme nemali čas dopodrobna preberať „umelcov“ a „Profesionálnych umelcov“. Zdá sa, že je tento aspekt by sme mali vziať do úvahy, keď uvažujeme o novelizácii Stanov na budúcom stretnutí Výkonného výboru.

Komentár Pavol Král: Kolega a priateľ Anton Loubser sa vo svojom stanovisku vyjadruje k nejednoznačnosti pri používaní pojmov „umelec“ a „profesionálny umelec“ (súhlasím, že tento názor nie je ojedinelý) a tlmočí aj isté obavy z pohľadu situácie v Afrike. K rozdielu medzi umelcom

a profesionálnym umelcom či definícii UNESCO som sa vyjadril v analýze i v samotnom návrhu definície profesionálneho umelca (viď prílohu V/a) a reagoval som už i v úvode (viď III/ Pokus o zmapovanie celkovej situácie – priebežné hodnotenie - str 8), rovnako ako na obavy vyjadrené z pohľadu Afriky.

V záujme otvorenosti a neskreslenia výsledkov diskusie však uvádzam vyjadrenie A.Loubsera v plnom znení, aj keď v niektorých častiach ide len o nedorozumenie, napr:

- určite nie je cieľom štatútu umelca poprieť, citujem „*iné formy tvorivej práce, čiže nemusia nevyhnutne znamenať produkciu fyzických objektov*“: pripomínam, že návrh prepokladá jeden štatút pre všetky druhy umenia, čiže aj také, kde fyzický objekt ako konečný produkt umelca neexistuje – napr. pri umeleckom výkone herca alebo hudobníka; takže v tomto zmysle sú obavy určite zbytočné

- cieľom diskusie nie je zmeniť štatút IAA: sústreďuje sa na legislatívne riešenie štatútu umelca v jednotlivých krajinách.

21/ United Kingdom / Veľká Británia

Odpoveď v mene AIR - Artists Interaction and Representation

www.a-n.co.uk/air

1/ Máte v súčasnosti vo Vašej krajine v platnosti systém, umožňujúci z pohľadu daňového úradníka, pracovníka sociálnej poisťovne či inej štátnej inštitúcie jednoznačné rozlíšenie profesionálneho umelca od ostatných pracujúcich?

NIE . Avšak, toto rozlíšenie je samoaplikované jednotlivými umelcami s cieľom získať členstvo v AIR. Ak si viete odpovedať "áno" na tri z nasledujúcich bodov, ktoré definujú "praktizujúceho umelca" ste považovaný za oprávneného žiadateľa o členstvo v AIR so všetkými výhodami profesionála, ktoré toto členstvo prináša.

- Ak máte titul (alebo ekvivalentnú kvalifikáciu) v odbore vizuálneho umenia.
- Ak ste mali v nedávnej dobe aspoň jednu verejnú výstavu, inštaláciu alebo umeleckú performance (vynímajúc štúdiove alebo ateliérove výstavy).
- Ak ste v nedávnej dobe realizovali platbu na podporu projektu aspoň jedného umelca.
- Ak ste v nedávnom období realizovali predaj umeleckého diela, alebo diela úžitkového umenia prostredníctvom galérie, organizovanej výstavy alebo v predajni.
- Ak bola vaša práca/dielo hodnotené a uverejnené v relevantnom umeleckom časopise, alebo na webovej stránke, alebo v inej relevantnej publikácii.
- Ak ste aktuálne členom iného profesijného spolku združujúceho umelcov, ako napríklad Spoločnosť súčasného umeleckého skla, DACS, Kráľovská spoločnosť britských sochárov a podobne.
- Ak za vaše dielo boli vyplatené finančné prostriedky aspoň jedným klientom vo verejnej či súkromnej sfére.

- *Ak vám bola udelená aspoň jedna cena, grant alebo štipendium odkedy ste v pozícii praktizujúceho umelca.*
- *Ak bolo aspoň jedno vaše dielo zakúpené do verejnej alebo súkromnej zbierky umenia.*

Veľká Británia a Írsko – doplňujúce informácie z webovej stránky IFACCA a NAVA (Národná asociácia pre výtvarné umenie), Austrália:

- The Year of Artists definuje umelca ako profesionála (na základe vzdelania alebo dosiahnutých výkonov), ktorý sa podieľa na tvorbe diela v akejkoľvek umeleckej forme.

- The UK Year of the Artist, June 2000 to May 2001: The Year sa snažil zabezpečiť, aby všetci umelci, ktorí boli zapojení, boli platení minimálne vo výške 150 libier za deň, aby zdôraznil, že umenie je povoláním "(D'Art respondent)

V/ Prílohy

V/a Analýza definície umelca

Definícia „PROFESIONÁLNEHO UMELECA“

Pavol Kráľ, december 2012

.....
Diskusia o návrhu prebieha na Slovensku rámci SKKD a SVÚ.

Návrh (v anglickej a španielskej verzii)

bol prezentovaný spolu s výzvou na širšiu diskusiu

aj v rámci medzinárodných organizácií umelcov

IAA Europe, IAA/AIAP, ECA, IFCCD a ECCD.

A/ Prečo sa vôbec touto otázkou zaoberať:

Umelec je veľmi často posudzovaný - napriek zásadným rozdielom v charaktere práce - rovnako ako podnikateľ, napriek tomu, že cieľom podnikania je dosahovať zisk, ale kultúrne a umelecké aktivity môžu mať iný charakter.

Niekoľko citátov z Dohovoru UNESCO z r. 2005 (ratifikovala ho väčšina štátov sveta vrátane Slovenska):

CIELE A HLAVNÉ ZÁSADY / Cieľom tohto dohovoru je:

- uznať **osobitný charakter** kultúrnych aktivít, tovarov a služieb ako nositeľov identít, hodnôt a významov. (I./ Článok 1/g)

VYMEDZENIE POJMOV / Kultúrne aktivity, tovary a služby:

*Kultúrne aktivity, tovary a služby sú aktivity, tovary a služby, ktoré pri posudzovaní z hľadiska kvality, použitia alebo účelu **stelesňujú alebo odovzdávajú kultúrne prejavy nezávisle od obchodnej hodnoty**, ktorú môžu mať. **Kultúrne aktivity môžu mať účel samy osebe** alebo môžu prispievať na produkciu kultúrnych tovarov a služieb. (III./ Článok 4 / 4)*

Netvrdíme, že umelci sú lepší. V súlade s Dohovorom UNESCO a medzinárodným záväzkom SR však konštatujeme, že sú iní.

A ak sú iní, malo by to byť primerane zohľadnené v príslušných právnych predpisoch.

Na základe našich dlhodobých skúseností vieme, že ak nevieme jednoznačne definovať, kto je “profesionálny umelec”, potom je veľmi ťažké, až skoro nemožné, rokovať o úpravách v daniach, odvodoch na sociálne poistenie či iných formách odôvodnených špecifických opatrení pre umelcov.

Preto je táto otázka kľúčová pri naštartovaní procesu zlepšovania právneho a sociálneho postavenia umelcov v súlade s programovým vyhlásením Vlády SR a Dohovorom UNESCO.

B/ Šesť často opakovaných odpovedí na otázku

„Kto je umelec?“

- 1/ Každý má prirodzené právo tvoriť, takže každý je potenciálny umelec
- 2/ Umelec definovaný na základe Odporúčania UNESCO z roku 1980
- 3/ Profesionálny umelec definovaný na základe odborného vzdelania
- 4/ Profesionálny umelec definovaný na základe príjmu z umeleckej činnosti
- 5/ Profesionálny umelec definovaný na základe zoznamu profesií
- 6/ Profesionálny umelec definovaný na základe kombinácie dvoch kritérií: odborného vzdelania alebo preukázateľných výsledkov umeleckej činnosti

C/Výhody a nevýhody 1. alternatívy:

“Každý má prirodzené právo tvoriť, takže každý je potenciálny umelec.”

Táto odpoveď je veľmi jednoduchá, ale príliš široká a preto zbytočná v reálnom živote:

- Táto definícia neumožňuje jednoznačné rozlíšenie umelca od ostatných pracujúcich z pohľadu daňového úradníka, pracovníka sociálnej poisťovne či inej štátnej inštitúcie
- Preto neumožňuje definovať, koho by sa prípadné špeciálne opatrenia týkali

C/ Výhody a nevýhody 2. alternatívy:

“Umelec definovaný na základe odporúčania UNESCO z roku 1980”: Pod pojmom „Umelec“ sa rozumie každá osoba, ktorá vytvára alebo poskytuje tvorivé vyjadrenie, alebo opätovne vytvára umelecké diela, ktorá považuje vlastnú umeleckú tvorbu za neodmysliteľnú súčasť svojho života, ktorá týmto spôsobom prispieva k rozvoju umenia a kultúry a ktorá je, alebo chce byť uznaná ako umelec, bez ohľadu na to, či je alebo nie je viazaná akýmkoľvek vzťahom k zamestnaniu alebo asociácii.

Všeobecná filozofická definícia UNESCO je správna, je vhodná ako štartovací bod, ale:

- v praxi – pri riešení špecifických problémov umelcov - nie je použiteľná, pretože neumožňuje z pohľadu daňového úradníka, pracovníka sociálnej poisťovne či inej štátnej inštitúcie jednoznačné rozlíšenie umelca od ostatných pracujúcich,
- preto nie sme schopní pokračovať vo vyjednávaní so zodpovednými predstaviteľmi štátu bez zdefinovania jasných pravidiel, ktoré by boli použiteľné v praxi.

Na rozdiel od definície UNESCO našou cieľovou skupinou sú:

- 1/ umelci, ktorí sa umeniu venujú dlhodobo a profesionálne a je to pre nich viac ako len zábava či koníček (špeciálne legislatívne úpravy na riešenie právneho postavenia tých, ktorí si napr. pre vlastnú radosť spievajú pri sprchovaní sa, by boli zbytočné ...)
- 2/ umelci, ktorých umelecká činnosť sa podieľa na ich príjme, má vplyv na ich dane a sociálne zabezpečenie

Preto má zmysel používať - na rozlíšenie od všeobecnej a širšej definície UNESCO - pojem „profesionálny umelec“.

C/ Výhody a nevýhody 3. alternatívy:

“Profesionály umelec je iba osoba, ktorá absolvovala štúdium na umeleckej akadémii”.

Výhoda: jednoduchosť - rozlíšenie na základe vzdelania je ľahko preukázateľné, deliaca čiara je jasná, takáto definícia nevyžaduje žiadny komplikovaný systém na použitie v praxi.

Nevýhoda: **návrh je príliš radikálny.** V umení vždy existovali výnimky, vždy existovali umelci, ktorí napriek absencii odborného vzdelania dosahovali špičkové výsledky, **ignorovať tento fakt je preto neudržateľné.**

C/ Výhody a nevýhody 4. alternatívy:

“Profesionály umelec je iba osoba s príjmom z umeleckej činnosti”

Výhoda: jednoduchosť - rozlíšenie na základe vzdelania je ľahko preukázateľné, deliaca čiara je jasná, takáto definícia nevyžaduje žiadny komplikovaný systém na použitie v praxi.

Nevýhody: rozlíšenie umelcov a „neumelcov“ len na základe príjmu by mohlo byť kontaproductívne:

- mohlo by diskvalifikovať nemalú časť umelcov (i renomovaných, všeobecne uznávaných), ktorí sú nútení živiť sa z veľkej časti v oblastiach mimo sféry umenia,
- vyradilo by to mladých umelcov, ktorí len začínajú a ešte preukázateľný príjem nemajú (čiže vyradilo by ich to práve vtedy, keď by prípadnú ochranu zo strany systému potrebovali najviac),
- takéto rozlíšenie neberie do úvahy umeleckú hodnotu tvorby, mohlo by umožniť zneužívanie zo strany tých, ktorí by do kategórie umenia patriť zrejme nemali (napr. „hrdinovia“ reality show: Sú umelcami? Sú hercami? Zrejme nie, aj keď formálne znaky “herectva” na prvý pohľad spĺňajú a sú za to aj platení: ich výkony sa však často pohybujú za hranicou vkusu).

C/ Výhody a nevýhody 5. alternatívy:

“Profesionály umelec definovaný na základe zoznamu profesií”

Výhoda: ak by to v praxi fungovalo, bolo by to pomerne jednoduché

Nevýhody: hlavný problém je preukázateľnosť - ako preukážete, že ste napr. úpravca dialógov? Odborný certifikát či diplom na niektoré z umeleckých profesií neexistuje, nie je to uvedené ani v OP; názvom „výtvarník“ sa dnes označuje a môže označiť bežne skoro hocikto (aj keď len práve vyšiel z papiernictva so svojimi prvými farbičkami, štetcom a zopár hárkami papiera)...

- z toho vyplýva, že zaradenie do kategórie umelec by záležalo v podstate len na vlastnom rozhodnutí, dôsledkom by bolo, že - rovnako ako predchádzajúci variant – by nemalo žiadnu výpovednú hodnotu vo vzťahu k preukázateľným umeleckým výsledkom

- **dôsledkom nepreukázateľnosti, resp. problematickej preukázateľnosti nároku by teda automaticky mohlo byť zneužívanie**, pokiaľ by zaradenie do kategórie umelec prinášalo akúkoľvek výhodu

- **logickým dôsledkom zneužívania by následne bolo zrušenie hoci aj oprávnených špecifických opatrení, riešiacich reálne problémy skutočných umelcov**

C/ Výhody a nevýhody 6. alternatívy:

“ Definovanie umelca na základe kombinácie **dvoch kritérii: odborného vzdelania alebo preukázateľných výsledkov umeleckej činnosti**“

Výhody:

- **jediné riešenie z vyššie uvedených, ktoré by poskytlo garanciu odbornej pripravenosti** (aj keď nie garancie na konkrétny výsledok – ten v umení nemôže garantovať nikto)

- **jediné riešenie z vyššie uvedených, ktoré by poskytlo dlhodobejšie platné výsledky** a zároveň umožnilo definovať počet umelcov, ktorých sa konkrétny problém týka, čo by umožnilo racionálnejšie a adresnejšie riešenia zo strany štátu

- toto **riešenie by poskytlo šancu znížiť riziko plývania verejnými prostriedkami** na podporu nekvalitného umenia, resp. umožňuje použitie verejných prostriedkov (ktoré vždy budú limitované) na podporu predovšetkým tých, ktorí preukázali odbornú pripravenosť alebo sa presadili výsledkami svojej umeleckej činnosti

Prípadné dodatočné výhody pre spoločnosť (nie sú podmienkou):

- pre neodborníkov možnosť overenia v akomsi “registri umelcov“, ktorý by mohol byť zárukou profesionálnej odbornosti

- register by mohol poskytovať informácie dostupné na webe (pre teoretikov, výkonných umelcov, novinárov, organizátorov kultúrnych podujatí či širšiu verejnosť), ktoré komplexne nie sú momentálne dostupné **nikde**

Nevýhoda: potreba stanoviť kritéria a posudzovať ich plnenie

C/ Výhody a nevýhody šiestich alternatív – sumár:

Z uvedeného vyplýva, že definovanie umelca na základe kombinácie **2 kritérii** -

1/ odborného vzdelania

alebo

2/ preukázateľných výsledkov umeleckej činnosti

je najlepšie riešenie

D/ Návrh uplatnenia v praxi

Umelec by bol zaradený do registra “profesionálnych umelcov” po splnení **jednej z dvoch podmienok:**

1/ po absolvovaní vzdelania na vysokej škole umeleckého zamerania **automaticky** (minimálne s titulom bakalár?)

alebo

2/ umelec bez príslušného vzdelania by bol zaradený do registra **po preukázaní členstva vo všeobecne uznávanej asociácii umelcov, pôsobiacej v oblasti umelcovej špecializácie (výtvarné umenie, hudba, literatúra, atď) – táto asociácia by bola pre štát garanciou profesionálnej pripravenosti svojich členov**

E/ Členstvo v ktorých umeleckých asociáciach by bolo akceptované ako splnenie podmienky na zaradenie do registra profesionálnych umelcov

- Mali by to byť **reprezentatívne asociácie** pre danú oblasť umenia:
  - a/ **dostatočne veľké** v pomere k počtu umelcov v danej krajine (v krajine ako Slovensko minimum napr. 100 členov)
  - b/ v stanovách by mali mať uvedené, že členmi môžu byť iba **profesionálni umelci** (výtvarníci, hudobníci, atď)
- **V záujme transparentnosti a objektívnosti** bolo by správne **poskytnúť právo byť v tejto otázke garantom viac ako 1 umeleckej asociácii** v každej oblasti umenia, pokiaľ o to budú mať umelci záujem

F/ Proces prijímania za člena do takýchto asociácií

a/ Kritéria na prijatie za člena by mali byť jasné a verejne dostupné

b/ Návrh podmienok, ktoré by mali byť zohľadňované pri posudzovaní žiadostí o prijatie za člena:

- **1/ preukázateľné obdobie umeleckých aktivít žiadateľa**, porovnateľné s obvyklou dĺžkou umeleckého vzdelania v danej krajine (5 – 6 rokov?)
- **2/ zverejnenie tvorby žiadateľa** (výstavy, koncerty, divadelné predstavenia, ...)
- **3/ umelecká úroveň tvorby** - asociácie by mali pri posudzovaní brať do úvahy aj rozhodnutia iných porôt či inštitúcií o umeleckej tvorbe žiadateľa, napr. udelené ceny, akceptovanie porotou k účasti na významnom národnom alebo medzinárodnom podujatí (koncerte, výstave, predstavení, ...), vyučovanie umeleckých predmetov na umeleckých vysokých školách, pôsobenie v medzinárodne uznávanom umeleckom súbore a pod.

G/ Prehľad stavu v krajinách Európy

(zdroj: White Book, La Maisson des Artistes, 2009)

- **vo väčšine európskych krajín sa uplatňuje pri uznaní za „umelca“ práve tento princíp** – kombinácia odborného vzdelania a posúdenia kolegami (Rakúsko, Cyprus, Dánsko, Španielsko, Grécko, Maďarsko, Írsko, Lotyšsko, Litva, Rumunsko),
- menej často len na základe posúdenia kolegami (Estónsko, Fínsko, Portugalsko, Veľká Británia, Švédsko),
- len v troch prípadoch na základe kombinácie posúdenia kolegami a administratívneho rozhodnutia (Nemecko, Francúzsko, Luxembursko)
- v dvoch len na základe administratívneho rozhodnutia (Belgicko a Holandsko)

H/ Príklad spoza oceánu:

I kanadský štatút umelca berie do úvahy, citujem:

... „**či ho iní umelci uznávajú za umelca**“ (18/b/ii, strana 10).

Na záver k tomuto návrhu

Tento návrh by v prípade realizácie nikomu nezakazoval tvoriť: umelci, pre ktorých je tvorba len príležitostným koníčkom, by mohli robiť naďalej v podstate to, čo doteraz, za podmienok, ktoré platili a ešte platia úplne pre všetkých. Čiže dá sa povedať, že ich situácia – aj keby sa nedostali do registra profesionálnych umelcov, by sa nezhoršila. Štatút profesionálneho umelca je skôr ochranou proti nekvalite typu reality show.

Tým, ktorí sa umeniu venujú dlhodobo a profesionálne a je to pre nich viac ako len zábava či koníček, by však realizácia návrhu priniesla šancu na postupné zlepšovanie podmienok, možnosť na uplatnenie reálnych opatrení s cieľom zlepšiť právne a sociálne postavenie umelcov na Slovensku tak, aby sa priblížili k podmienkam umelcov v porovnateľných krajinách.

Niektoré z doterajších výsledkov prebiehajúcej diskusie:

- Uznesenie Plenárneho zasadania IAA Europe, Istanbul, Turecko, 13. október 2012:

Delegates of GA appreciate and support long term effort of Slovak NC on the field of social and legal rights of artists, statutes of artists and definition of artists as the step to improvement of situation of artists. (Delegáti Plenárneho zasadania IAA Europe oceňujú a podporujú dlhodobé úsilie Slovenskej výtvarnej únie v oblasti sociálneho a právneho postavenia umelcov, štatútu umelcov a definície umelcov ako krok zlepšeniu postavenia umelcov.)

- Uznesenie Executive Committee IAA/AIAP, Antofagasta, Chile, 20. november 2012:

Pavol Kral has made an investigation on the many different definitions of the term "professional artist". The different proposals were discussed. A clear definition is important in negotiations with governments and also for the promotion of the IAA card. Pavol Kral was asked to continue his work on this. (Pavol Král preskúmal mnoho rozličných definícií termínu „profesionálny umelec“. Rozličné návrhy boli prediskutované. Jednoznačná definícia je dôležitá pri vyjednávaniach s vládami ako i pri podpore uplatňovania preukazov IAA. Pavol Král bol vyzvaný, aby vo svojej práci pokračoval.)

- Na základe rozhodnutia GA IAA Europe v Istanbule a EC IAA/AIAP v Antofagaste bola vytvorená medzinárodná pracovná skupina (Slovensko, Nemecko, Portoriko) s cieľom preskúmať možnosti na prijatie návrhu ako rámcového riešenia pre širšie medzinárodné využitie.

V/ Prílohy

b1/ Dotazník + sprievodný mail s vysvetlením

1/ Máte v súčasnosti vo Vašej krajine v platnosti systém, umožňujúci z pohľadu daňového úradníka, pracovníka sociálnej poisťovne či inej štátnej inštitúcie jednoznačné rozlíšenie profesionálneho umelca od ostatných pracujúcich?

ÁNO / NIE / NEVIEM

2/ Ak Vaša odpoveď na prvú otázku je ÁNO:

2a/ Je Váš systém úplne iný, ako priložený návrh ?

ÁNO / NIE

2b/ Je Váš systém podobný, ako náš návrh?

ÁNO / NIE

2c/ Vyplývajú zo zaradenia medzi profesionálnych umelcov praktické dôsledky resp. benefity?

ÁNO / NIE

3/ Ak Vaša odpoveď na prvú otázku je NIE alebo NEVIEM:

3a/ Súhlasíte s predloženým návrhom?

ÁNO /NIE

3b/ Myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie?

ÁNO /NIE

Oceníme, ak odpoviete aspoň na prvú časť dotazníka (jednoduchým výberom odpovedí „áno“ alebo „nie“. Ak by ste však chceli doplniť Váš komentár, pripájame ešte niekoľko otázok:

4/ Ak je Váš systém úplne iný, ako priložený návrh, opíšte stručne jeho uplatnenie v reálnom živote (priložte prosím príslušné vykonávacie predpisy alebo špecifické právne normy, ak je to možné)

5/ Ak je Váš systém podobný priloženému návrhu, opíšte prosím stručne iba rozdiely

6/ Ak zo zaradenia medzi profesionálnych umelcov vyplývajú vo Vašej krajine praktické dôsledky resp. benefity, doplňte prosím konkrétne príklady (pravidlá alebo špecifické zákony sú vítané)

7/ Ak si myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie, uveďte prosím stručne Váš návrh resp. pripomienky.

V/ Prílohy

b2/ Sprievodný mail k dotazníku s vysvetlením

Vážení kolegovia,

Zlepšovanie právneho a sociálneho postavenia umelcov je jedným z hlavných cieľom medzinárodnej asociácie umenia (IAA/AIAP a IAA Europe). Z tohoto dôvodu by sme Vás chceli požiadať, aby ste odpovedali na otázky z nášho stručného dotazníka. Pred zodpovedaním otázok venujte prosím pozornosť dokumentu „Definícia profesionálneho umelca“, ktorý posielame v prílohe.

Chceli by sme zistiť, aká je situácia v jednotlivých krajinách:

Kto je považovaný za profesionálneho umelca? Na základe akých kritérií? Existujú špecifické pravidlá, ktoré umožňujú v praxi, v reálnom živote určiť, kto je profesionálny umelec? Je to pre umelcov užitočné, alebo nie?

Chceli by sme zozbierať pozitívne príklady a pripraviť analýzu súčasného stavu pre Vás všetkých. Medzinárodná pracovná skupina má v súčasnosti 3 členov: Pavol Král zo Slovenska, Werner Schaub z Nemecka, Marta Pabel Pérez z Portorika.

Priložený návrh - „Definícia profesionálneho umelca“ – je výsledkom zhruba 5 ročnej diskusie umelcov na Slovensku, ktorý je pripravený pre vyjednávanie v rámci Ministerstva kultúry SR a Rady vlády pre kultúru SR. Ale diskusiu na túto tému sme iniciovali aj v rámci siete 5 medzinárodných umeleckých asociácií: International Association of Arts (IAA/AIAP – Medzinárodná asociácia umenia, s celosvetovou pôsobnosťou v oblasti výtvarného umenia), International Association of Arts - Europe (IAA Europe – regionálna organizácia IAA/AIAP, zastrešujúca cca 100 000 výtvarných umelcov Európy a Severnej Ameriky), European Council of Artists (ECA – Európska rada umelcov, zastrešuje okolo 210 000 umelcov zo všetkých oblastí umenia), European Coalition for Cultural Diversity (ECCD – Európska koalícia pre kultúrnu diverzitu) and International Federation of Coalition for Cultural Diversity (IFCCD – Medzinárodná federácia koalícii pre kultúrnu diverzitu s celosvetovou pôsobnosťou).

Možno existujú užitočné (alebo lepšie?) riešenia. Snáď by bolo možné pripraviť spoločný rámcový návrh riešenia nielen pre jednu krajinu, ale aj pre iné krajiny. Cieľom nie je teoretická diskusia: chceli by sme pripraviť návrh, ktorý by bol **užitočný pre umelcov v ich reálnom živote**.

Uvedenie niečoho takého do reálneho života je vždy komplikované, ale:

- bolo by to ľahšie, ak by sme zozbierali skúsenosti umelcov z viac ako jednej krajiny,
- bolo by to ľahšie s podporou umelcov z viacerých krajín a s podporou viacerých medzinárodných umeleckých asociácií,
- bolo by to ľahšie po prijatí spoločného rámcového návrhu.

Veríme, že to za to stojí. A tešíme sa na Vaše odpovede a reakcie.

Pavol Král,
Prezident IAA Europe

V/ Prílohy

V/c Slovensko - koncept štatútu registrovaného umelca

(posledná verzia SKKD z 29.mája 2013)

Návrh právnej normy - Štatút registrovaného umelca

I. Preambula

Slovenská republika si v súlade s princípmi základných ľudských práv váži a podporuje slobodu prejavu ako jeden zo základných predpokladov umeleckej slobody a tvorivého prejavu.

V súčasnom trhovom hospodárstve je nevyhnutné – popri ochrane práv zamestnávateľov a zamestnancov – legislatívne zabezpečiť aj spoločensko-právne postavenie tvorcov umeleckých hodnôt v slobodnom povolaní s prihliadnutím na špecifický charakter ich práce.

V záujme dosiahnutia tohto cieľa, v súlade s Odporúčaním Štatútu umelca UNESCO z roku 1980, predkladáme nasledujúci návrh, ako by mala právna norma vyzeráť, čo by mala riešiť a koho by sa mala týkať.

II. Definície (Vymedzenie pojmov)

1. Umelec je fyzická osoba, ktorá vytvára autorské umelecké dielo alebo umelecký výkon v oblasti literárneho, výtvarného, hudobného, tanečného, audio-vizuálneho a dramatického umenia.
2. Umelecké dielo je tvarovo, priestorovo, alebo inak fixovaný výtvor, ktorý je výsledkom zvláštnych umeleckých tvorivých schopností a prejavov autorov alebo výkonných umelcov.
3. Umelecký výkon je činnosť, pri ktorej vzniká hmotný alebo nehmotný umelecký prejav.
4. Autor je fyzická osoba, ktorá v zmysle AZ (618/2003 Z.z.) vytvára umelecké dielo.
5. Výkonný umelec je fyzická osoba, ktorá v zmysle AZ (618/2003 Z.z.) vytvára umelecký výkon.²
6. Registrovaný umelec je fyzická osoba v zmysle odseku II / 1 tohto návrhu, ktorá spĺňa podmienky podľa odseku III / 1 a 2 tohto návrhu.

III. Štatút registrovaného umelca

1. Štatút registrovaného umelca, ďalej len „Štatút“, sa týka fyzických osôb, pôsobiacich na území Slovenskej republiky, spĺňajúcich tieto podmienky:
  - a) sú na umeleckú a tvorivú činnosť odborne pripravené, alebo dosahujú

---

² Medzi autormi a výkonnými umelcami je rozdiel, ktorý spočíva hlavne v podmienkach výkonu práce – zatiaľ čo autori vykonávajú svoju prácu väčšinou nezávisle (v zmysle pravidiel závislej a nezávislej práce podľa MPSVR SR) výkonní umelci väčšinou pracujú v podmienkach závislej práce a táto skutočnosť by mala byť zohľadnená v tejto právnej norme.

- preukázateľné umelecké a tvorivé výsledky,
- b) ich umelecká činnosť sa podieľa na ich príjme, má vplyv na ich daňovú povinnosť, sociálne a zdravotné zabezpečenie.
2. Pre účely navrhovanej právnej normy sa „Umelcom“ rozumie fyzická osoba, ktorá spĺňa podmienky v zmysle odseku „a“ alebo „b“ alebo „c“ tohto bodu:
- a) má príjem za umeleckú činnosť, ktorý je podložený zmluvami o vytvorení a použití diela, alebo zmluvami o vytvorení a použití umeleckého výkonu v zmysle autorského zákona 618/2003 Z.z. a predloží doklad o absolvovaní príslušného odborného vzdelania,
- alebo
- b) má príjem za umeleckú činnosť, ktorý je podložený zmluvami o vytvorení a použití diela, alebo zmluvami o vytvorení a použití umeleckého výkonu v zmysle autorského zákona 618/2003 Z.z. a je členom všeobecne uznávanej organizácie umelcov pôsobiacej v oblasti umelcovej špecializácie
- alebo
- c/ má príjem za umeleckú činnosť, ktorý je podložený zmluvami o vytvorení a použití diela, alebo zmluvami o vytvorení a použití umeleckého výkonu v zmysle autorského zákona 618/2003 Z.z. a je vo svojej umeleckej oblasti uznávanou osobnosťou s preukázateľnými výsledkami.
3. Registráciu Umelcov v súlade so Štatútom vykonáva .....
4. Registrácia je dobrovoľná a doba jej platnosti nie je obmedzená, ale Umelec je z uvedeného registra vyškrtnutý v prípade dokázania neoprávnenej registrácie, alebo na základe vlastnej žiadosti.

Dopad právnej normy

I. Kolektívne vyjednávanie

1. Odborové organizácie umelcov v slobodnom povolání (v zmysle Štatútu) majú právo na kolektívne vyjednávanie.
2. Ak o to odborové organizácie umelcov v slobodnom povolání prejavia záujem, subjekty, ktoré ponúkajú umelcom v slobodnom povolání prácu, sú povinné s nimi kolektívne vyjednávať.
3. Obsah a rozsah kolektívnych zmlúv, ktoré tieto organizácie budú uzatvárať, určí MPSVR SR (v spolupráci s MK SR) osobitným predpisom.
4. V prípade že niektorá zo zmluvných strán nebude súhlasiť s obsahom kolektívnej zmluvy, postupuje sa v súlade s ustanoveniami Zákona o kolektívnom vyjednávaní 2/1991 Z.z. v znení neskorších predpisov.

II. Sociálne zabezpečenie a daňovo-odvodové zaťaženie

1. Umelci (v zmysle Štatútu) majú právo na také opatrenia v oblasti sociálneho zabezpečenia, daňového a odvodového zaťaženia, ktoré primerane zohľadnia špecifiká výkonu ich povolania.³
2. Zástupcovia umelcov (v zmysle Štatútu) majú právo byť prizývaní
  - na rokovania o príprave zákonov, ktoré majú vplyv na ich daňovo-odvodové zaťaženie,
  - na rokovania o príprave zákonov, ktoré majú vplyv na ich sociálne zabezpečenie.
3. Zástupcovia umelcov majú právo obracať sa na príslušné ministerstvá s návrhmi takých opatrení, ktoré zohľadňujú špecifické postavenie umelcov na pracovnom trhu v zmysle vyššie uvedeného odporúčania UNESCO.

III. Účasť umelcov na riešení otázok rozvoja kultúry a umenia ako i podmienok pre tvorivú prácu umelcov na Slovensku

1. Zástupcovia umelcov v slobodnom povolaní (v zmysle Štatútu) majú právo byť prizývaní k rokovaniam pri príprave zásadných dokumentov a návrhov zákonov v súvislosti
  - so stratégiou rozvoja kultúry a umenia na Slovensku
  - s prípravou systémových zmien a opatrení v jednotlivých oblastiach umenia, kultúry a umeleckého školstva
  - s prípravou návrhov zákonov, ktoré ovplyvňujú podmienky pre prácu a uplatnenie umelcov (napr. stavebný zákon, verejné súťaže v súvislosti s využitím umenia vo verejných priestoroch, uplatnenie pôvodnej domácej tvorby vo vysielaní verejnoprávnych médií, štruktúra umeleckého školstva, ochrana výsledkov tvorivej práce a duševného vlastníctva, apod.)
  - s prípravou schém a koncepcií na podporu kultúry (napr. zákony a legislatívne normy o grantových či dotačných systémoch, o umeleckých fondoch, a pod.)

---

³ Či sú to autori alebo účinkujúci umelci, profesionálni umelci obvykle generujú práva duševného vlastníctva a príjmy, ktoré nie sú dostatočné na ich udržanie v kreatívnej práci, s výnimkou menšiny prípadov. Napriek prekvitajúcemu rozvoju odvetvia kultúry/kreatívneho odvetvia sú ich aktivity často vykonávané za omnoho neistejších podmienok ako v iných povolaniach. Atypické (založené na projektoch) a príležitostné zamestnanie, nepravidelný a nepredvídateľný príjem, fáza výskumu a vývoja bez odmeny, zrýchlené fyzické opotrebovanie a vysoká úroveň mobility patria medzi najdôležitejšie faktory, ktoré súčasne štruktúru práva, sociálneho zabezpečenia a daňové štruktúry neberú do úvahy. (Štúdia EU z novembra 2006 - <http://www.europarl.europa.eu/committees/en/studiesdownload.html?languageDocument=EN&file=13248>)

V/ Prílohy

V/d Vyjadrenia k návrhu definície umelca a ku koncepcii pripravovaného Štatútu umelca – Slovensko

V tejto časti uvádzam vyjadrenia autorov zo Slovenska, pokiaľ som ich dostal písomne. Výrazne viac vyjadrení som si vypočul v ústnej podobe: najmä v priebehu posledného roka som sa zúčastnil na množstve diskusií tak na Slovensku, ako i v zahraničí. Ústne vyjadrenia citovať presne nie je možné, zohľadnil som ich však vo všeobecnom zhrnutí – vid' str 8.

V záujme objektivity a neskrivenia celkového výsledku sú všetky vyjadrenia uvedené v plnom znení, chronologicky podľa času doručenia a neanonymne (s menom autora resp. s e-mailovou adresou odosielateľa, pokiaľ meno chýbalo).

Ospravedlňujem sa za to, že som z časových dôvodov nebol schopný odpovedať na každé vyjadrenie hneď po jeho obdržaní: na niektoré konkrétne návrhy či otázky reagujem tu, bezprostredne za citovaným vyjadrením (citáty sú vždy v kurzíve).

Mgr.art. Otto Szabo, szabootti@gmail.com:

Súhlasím s predloženým návrhom

Eva Tkáčiková eva.tkacikova1@gmail.com

Reagujem na Vas mail :-).Poznam umelca, na Slovensku patri medzi top, napriek tomu vsak nema ukoncene vysokoskolske vzdelanie vytvarneho zamerania. Ma za sebou mnozstvo kvalitných výstav (nedavno napr. samostatna vystava v Dome umenia v BA). No a myslim, ze je soliterom, pokiaľ viem, momentalne nie je clenom ziadnej asociacie... mozno nema potrebu, mozno existuju aj ini, ktorí nevstupia do clenstva so zdruzenim, ak nemaju pocit zdielania výtvarných názorov...

Preto povazujem za nevyhnutne vytvorit moznost byt legislativne umelcom aj v pripade, ak je umelec bez výtvarného vzdelania a aj bez clenstva v asociacii, na zaklade predložených doterajsich výsledkov, (samostatnych a skupinových výstav). Zrejme by mala mať SVU pravomoc, popripade galerijne rady niektorých Galerii (aj v iných mestach na Slovensku, jednotlivé kraje) na zaklade ziadosti potvrdit aj samostatné osoby a uznat ich za umelcov. Clovek podľa mna nemusí byt clenom spolku, aby vytvaral kulturne hodnoty pre spolocnost. Vopred dakujem za reakciu:-) S pozdravom, Evka

Komentár P.Král': Posledná verzia návrhu právnej normy štatútu umelca (SKKD z 29. máj 2013) už tento problém rieši. Napriek významu vzdelania i členstva v umeleckých združeniach (vid' zdôvodnenie napr. na str 11 – 12) navrhuje aj 3. možnosť - zaregistrovanie umelcov bez odborného vzdelania a bez členstva v umeleckej asociácii (vid' str 41, V/c Slovensko - koncept štatútu registrovaného umelca)

Mária Kovalčíková, emajakov@gmail.com:

Ďakujem pekne za Štatút umelca, ja súhlasím s tou 6. alternatívou, teda odborné znalosti a umelecké výsledky. Myslím si, že je to najlepšie riešenie.

Edita Voloscukova, volosce0@unipo.sk

Dakujem za Vasu vytrvalost a objektivitu pri hladani vhodneho riesenia.

1/ Súhlasíte s predloženým návrhom?

ÁNO

2/ Myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie?

NIE

Lýdia Jergušová-Vydarená: lydia@jergus.eu

Súhlasím a mám tieto pripomienky:

1. *nie, že sú „ iní „ ..... ale že nepracujú výlučne s vedomím zisku.*

2. *Na základe našich dlhodobých skúseností je veľmi problematické jednoznačne definovať kto je profesionálny umelec. Po diskusiách na rôznych úrovniach sme sa v ďalšom o to pokúsili a dohoda by nám umožnila rokovať o úpravách v daniach, odvodoch na sociálne poistenie či iných formách odôvodnených špecifických opatrení pre umelcov.*

3. *Asociácie, ktoré budú mať právo udeliť štatút profesionálneho umelca budú registrované aj na Ministerstve kultúry SR*

4. *poznámku o spievaní v sprche, by som vynechala. Pôsobí lacne.*

Blanka Kästová, blankakastova@gmail.com, 21.12.2012 22:28

ODPOVEĎ : potencionálny je len cesta , to nie je hodnota. Zo zostavy B sa najviac približuje k definícii profesionálneho umelca : 6) Profesionálny umelec definovaný na základe kombinácie dvoch kritérií , odborného vzdelania alebo preukázateľných výsledkov umeleckej činnosti.

Marko Pažitný, pazitny@pobox.sk

1/ Súhlasíte s predloženým návrhom?

ÁNO

2/ Myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie?

NIE

Katarína Polgáryová, predsedníčka Asociácie súčasného umenia, zuzabo7@gmail.com

1/ Súhlasíte s predloženým návrhom?

NIE

S názorom sa nedá súhlasiť. Umelecká činnosť podľa autorského práva nemá charakter odbornosti závislej od dosiahnutého umeleckého vzdelania. Ak by boli chránené práva len umelcov podľa navrhnutého výberu nastala by diskriminácia umelcov (a to nielen výtvarných ale aj hudobných, literátov a poetov), ktorí umeleckú činnosť vykonávajú bez ohľadu na dosiahnuté vzdelanie. Z materiálu vyplýva snaha o získanie výhod na umeleckom trhu pre vybraných umelcov a potlačenie konkurencie. Je potrebné si uvedomiť, že zákonná ochrana by mala byť nediskriminačne uplatňovaná u všetkých umelcov vrátane ľudových. To vyplýva z dohovoru UNESCO. Keďže štatút umelca je dostatočne charakterizovaný v uvedenom dohovore nie je nutné vyfabrikovať ďalšie definície, keďže tu vzniká riziko diskriminácie. Zavedenie právneho pojmu „profesionálny umelec“ v zákone Slovenskej republiky, ktorý presahuje stanovenie štatútu umelca medzinárodným právom je veľmi rizikové. Prijatý medzinárodný dohovor dostatočne definuje umelca. Autorské právo je tiež v definovaní umeleckej činnosti dostatočné a výstižné.

V prípade zabezpečenia ochrany umelcov je dôležité zamerať sa na aktivity pri prijatí takých zákonných úprav, ktoré by umelcom priniesli úžitok vo vytvorení spoločenského prostredia, kde umenie a kultúra netvorí okraj spoločnosti. Čo sa týka vnútorných stanov profesijných združení umelcov (kde patrí aj SVÚ), každé si môže prijímať také podmienky prijatia za členov ako si prijímajú vo vnútri združenia. Na umeleckú obec v potrebe prijatia zákonných opatrení je potrebné prihliadať ako jeden celok a nie je dôležité nálepkovať umelcov či sú takí alebo onakí. Len história, alebo súťaženie na domácej a medzinárodnej sfére môže poukázať na rozdiely v profesionalite umeleckej činnosti. Ale tým by sme sa nemali zaoberať, lebo sú tu dôležitejšie veci, ktoré priamo súvisia s podporou umeleckej činnosti na Slovensku.

Zákonná ochrana aktívnych umelcov, ktorí tvoria a zároveň majú príjmy zo svojej činnosti nezahŕňa osobitosti z príjmov takejto činnosti. Keďže pri umeleckej činnosti sa síce predpokladá jej kontinuita (umelci spravidla tvoria stále), ale nedá sa predpokladať zabezpečenie kontinuity príjmov za túto činnosť. Zákonodarca by príjmy z umeleckej činnosti nemal dať na jednu úroveň s príjmami z podnikateľskej činnosti. Podnikanie je činnosť vykonávaná za účelom zisku. Umelecká činnosť sa v tomto od podnikateľskej odlišuje. **Umelec tvorí nepretržite, či má za svoju činnosť príjem alebo nemá.** Preto porovnanie zisku z umeleckej činnosti so ziskami z podnikateľskej činnosti nie je na mieste. Toto tvorí zásadný problém pri odvodoch a zdaňovaní umelcov. Do tejto kategórie nepočítam architektov, nakoľko majú vlastnú zákonom stanovenú komoru, ktorá zastupuje ich práva. Ostatní umelci nemajú svoju vlastnú zákonom stanovenú inštitúciu, ktorej by boli povinne členmi a zastupovala by ich zákonné práva. Umelecké fondy takéto zastupovanie umelcov nemajú vo svojej činnosti podľa platného zákona č. 13/1993 Z.z. o umeleckých fondoch. Na tomto mieste si dovoľujem upozorniť na zastaralosť uvedeného zákona. Takže aktivity SVÚ ale aj iných združení treba smerovať na potrebu zákonnej úpravy daňových a sociálnych zákonov.

Možné návrhy na riešenie problematiky:

- Pri uplatňovaní povinných odvodov povinné preddavky odvodov platieb do poisťovních systémov by u umelcov, ktorých jediným príjmom sú príjmy z nezávislej činnosti mali vychádzať z minimálnej mzdy. V prípade príjmov, ktoré túto sumu prekročia, by bolo dodatočne vypočítané doplatky a daniach a zákonných odvodoch. U umeleckej činnosti nemožno predpokladať, že príjem predchádzajúceho obdobia bude umelcovi zabezpečený aj v nasledujúcom období. **Nemôže výpočet odvodov vychádzať z príjmov predchádzajúceho roka.** V praxi to býva sebazničujúce.
- Pre umelcov, ktorí okrem nezávislej umeleckej činnosti majú pravidelný príjem zo závislej činnosti (majú uzatvorený pracovnoprávny vzťah) povinnosť platby preddavkov zabezpečuje zamestnávateľ. Preplatky a nedoplatky na daniach a odvodoch si umelec uplatňuje pri daňovom priznaní.
- Pre umelcov pri výkone ich činnosti je **nutné** zaviesť možnosť uplatňovania paušálnych náhrad minimálne 40 % (ako platí doposiaľ) aj v prípade zmeny u živnostníkov. V prípade značných skutočných nákladov (najmä u výtvarných umelcov) a nižších príjmoch majú umelci možnosť uplatniť si všetky náklady. Tým dosiahnu nižší základ dane.
- Na podporu umeleckej činnosti hlavne u výtvarných umelcov by mal štát prijať účinné zákonné opatrenia. Napr. zákon o dani z príjmov by mal byť upravený s tým, aby akákoľvek právnická osoba (súkromná, štátna alebo nezisková) si mohla uplatniť odpočítateľnú položku pri podpore umeleckej činnosti (napr. pri kúpe umeleckých diel

žijúcich súčasných výtvarných umelcov). Zakúpené diela by tvorili umelecké dotvorenie prevádzkových a reprezentačných priestorov. Tým by sa zvýšil dopyt po umeleckých diela, čo by vytvorilo priestor pre vznik ďalších umeleckých diel.

- V sociálnych zákonoch je potrebné prijať opatrenia (podobne ako u tanečníkov) aby napr. výtvarní umelci – sochári mali skrátený odchod do dôchodku. Ide o opotrebovanie organizmu, zdravotné problémy a pod.
- Zabezpečiť zákonnú ochranu pri práci, ktorou je umelecká činnosť, ktorú umelci vykonávajú vo svojich ateliéroch, resp. na rôznych verejných podujatiach u výkonných umelcoch.
- Vo vzťahu k predpokladanému rozvoju kultúrneho priemyslu by mal štát prostredníctvom právnickej osoby zriadenej zákonom zabezpečiť, aby boli vytvorené podmienky osobnej ochrany umelca pri výkone umeleckej činnosti. Zatiaľ podľa autorského práva je chránené len dielo umelca a ochrana jeho príjmov za umeleckú činnosť. Osoba umelca pri umeleckej činnosti nemá právnu ochranu.

2/ Myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie? **ÁNO**

3/ Ak si myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie, uveďte prosím stručne Váš návrh resp. pripomienky.

Z materiálu vypustiť všetky definície umeleckej činnosti a ponechať štatút umelca podľa dohovoru UNESCO.

Komentár P.Král: Toto vyjadrenie, ako jediné zo všetkých obdržaných reakcií zo štyroch kontinentov, návrh zásadne odmieta. S niektorými čiastkovými vyjadreniami sa dá v podstate súhlasiť (napr. naliehavosť otázky paušálnych nákladov či možnosti započítania nákladov na kúpu umeleckého diela medzi položky znižujúce daňový základ), obávam sa však, že:

1/ autorke vyjadrenia uniká podstata a zmysel návrhu:

- cieľom nie je riešiť Štatút umelca **NAMIESTO** riešenia konkrétnych problémov umelcov: Štatútom umelca sa zaoberáme práve preto, lebo **OTVÁRA CESTU** k riešeniu konkrétnych problémov umelcov

- našim cieľom nie je **FABRIKOVANIE** (citujem „*Keďže štatút umelca je dostatočne charakterizovaný v uvedenom dohovore nie je nutné vyfabrikovať ďalšie definície, keďže tu vzniká riziko diskriminácie.*“) niečoho umelého, zbytočného, teoretického či len špecificky slovenského: prebiehajúca medzinárodná diskusia, ktorú sme iniciovali, preukazuje opodstatnenosť legislatívneho riešenia otázky profesionálneho umelca, pretože to je v záujme tak samotných umelcov, ako i štátu a v praxi prináša pozitívne výsledky; v tejto analýze možno nájsť množstvo pozitívnych vyjadrení, napr:

- *väčšina krajín potrebuje nejaký spôsob na určenie, či osoba je alebo nie je profesionálnym umelcom, a to pre účely dane i priznania benefitov (str 84),*

alebo vyjadrenie Prof. Dr. Andreasa Joh. WIESANDA, Executive Director, European Institute for Comparative, Cultural Research gmbH (ERICarts), Editor, Compendium of Cultural Policies & Trends in Europe: ***V zásade sympatizujem s riešením navrhnutým slovenskou koalíciou***

alebo DEFINOVANIE PROFESIONÁLNEHO UMELCA - EXTRACTS FROM NEIL CRAIG ASSOCIATES REPORTS Report for Province of Ontario – 2007: *Z rozličných dôvodov, vrátane*

udržania profesionálnych štandardov, spôsobilosti pre získavanie grantov, cien a prístupov k podporným systémom, umelecké organizácie i umelecké agentúry majú potrebu rozlišovať medzi profesionálnymi umelcami a tými, ktorí len občas napíšu článok, namaľujú obraz alebo si zahrajú v hre. Všetky zväzy, združenia a spolky, ktoré zastupujú a prezentujú umelcov majú objektívne kritériá pre členstvo, ktorými rozlišujú medzi profesionálnymi umelcami a amatérmi. (Str 8)

alebo ukážka z reálneho života - Litva - Zákon o umeleckých tvorcoch a ich organizáciách: Umelci platia odvody z polovice honorárov. **Ak sú odvody prinízke, aby sa mohol umelec poistiť ako prijímateľ minimálneho príjmu (1000 LT), zvyšok platí štát.**

2/ niektoré vyjadrenia autorky sú zavádzajúce, napr: „Zavedenie právneho pojmu „profesionálny umelec“ v zákone Slovenskej republiky, ktorý presahuje stanovenie štatútu umelca medzinárodným právom je veľmi rizikové.“:

- medzinárodné právo žiadny štatút umelca „nestanovilo“, definícia umelca je len súčasťou odporúčania UNESCO z roku 1980 (uvádzam ho na konci tejto analýzy – str 84)

- s odporúčaním UNESCO nemáme žiadny problém, vyjadril som sa k tomu už veľa krát (napr. aj na str 8 tejto analýzy), nemáme ju v úmysle meniť a plne ju rešpektujeme: naša cieľová skupina je iná, užšia – pokúšame sa riešiť problémy profesionálneho (resp. registrovaného, resp. evidovaného) umelca;

- pojmem „profesionálny umelec“ už je realitou v právnych systémoch jednotlivých štátov, hovoriť o riziku z hľadiska medzinárodného práva je neopodstatnené

3/ s radikálnym názorom autorky v otázke umeleckého vzdelania sa dá polemizovať (citujem: „S názorom sa nedá súhlasiť. Umelecká činnosť podľa autorského práva nemá charakter odbornosti závislej od dosiahnutého umeleckého vzdelania.“)

Podobný názor prišiel len jeden (Anne Pourny, rada CNFAP – jedná sa o pomerne malé francúzske združenie výtvarných umelcov v počte okolo 300 členov).

Úplne opačná prax je napr. v Čile (umelec je definovaný ako “profesionálny umelec” vtedy, ak absolvoval vysokoškolské vzdelanie - získaný titul v oblasti umenia a pod. Tí, ktorí umenie neštudovali, sú považovaní za amatérov, ktorí umenie vzkonávajú iba ako svoje hobby.)

Citát z rakúskeho vyjadrenia, str 14: Rakúsko nielenže nadväzuje na “alternatívu č. 5” z priloženého návrhu, ale aj uznáva profesionálneho umelca na základe kombinácie nasledujúcich dvoch kritérií “špeciálne výtvarné vzdelanie” a “overiteľné výsledky umeleckej tvorby”, avšak v kombinácii s hodnotením umelcovej tvorby prostredníctvom subkomisií špecializovaných na danú oblasť umenia (zhodnotenie diela kolegami).

Väčšina vyjadrení s odborným vzdelaním ako kritériom pri rozhodovaní o tom, kto je profesionálnym umelcom, problém nemá, resp. vzdelanie je – s odlišnosťami v detailoch - súčasťou ich platného systému (napr. Rakúsko, Chorvátsko, Dánsko, Fínsko, Nemecko, Island, Litva, Mexiko, Holandsko, Nórsko, Srbsko, Veľká Británia, a iné). Vid' aj White Book, La Maïsson des Artistes, 2009: vo väčšine európskych krajín sa uplatňuje pri uznaní za „umelca“ kombinácia odborného vzdelania a posúdenia kolegami (Rakúsko, Cyprus, Dánsko, Španielsko, Grécko, Maďarsko, Írsko, Lotyšsko, Litva, Rumunsko).

4/ s pripomienkou typu, citujem „Ale tým by sme sa nemali zaoberať, lebo sú tu dôležitejšie veci, ktoré priamo súvisia s podporou umeleckej činnosti na Slovensku“, **nie je možné súhlasiť** - nie je to cesta k riešeniu problémov, ale naopak: pseudoargumentom, že „sú tu aj dôležitejšie veci“ je možné KEDYKOL'VEK potopiť AKÚKOL'VEK iniciatívu (vždy boli a budú aj „iné dôležité veci“), bez ohľadu na jej zmysel a význam.

5/ autorka búši na nesprávne dvere, resp. vylamuje dvere, ktoré sú už dávno otvorené (napr.: „Takže aktivity SVÚ ale aj iných združení treba smerovať na potrebu zákonnej úpravy daňových a sociálnych zákonov.“):

- SVÚ, ktorú autorka opakovane spomína, je síce aktívnou súčasťou dlhodobej snahy o uzákonenie štatútu umelca, ale základňa je oveľa širšia a netýka sa len výtvarných umelcov: príprava štatútu prebieha pod hlavičkou SKKD, Slovenskej koalície pre kultúrnu diverzitu, ktorá zastrešuje vyše 220 subjektov (asociácií, združení, súborov, ...) zo všetkých oblastí umenia

- iniciatíve sa medze nekladú, akákoľvek konštruktívna iniciatíva v prospech zákonnej úpravy daňových a sociálnych zákonov je vítaná; prečo však autorka výzvu adresuje SVÚ (resp. SKKD), ktoré sa práve tejto oblasti venujú programovo a dlhodobo? (Nebolo by na škodu zorientovať sa v problematike: kto stál na čele masovej protestnej akcie umelcov za zmenu daňovo-odvodovej reformy v roku 2011 – nebola to práve SKKD s výraznou účasťou SVÚ? Máme snáď naozaj pripomínať všetky naše ďalšie iniciatívy na riešenie konkrétnych problémov umelcov, ako napr. otázky financovania kultúry, oddelenie aktívnych a pasívnych príjmov (s dopadom na odvodové zaťaženie umelcov), spoluprácu pri príprave stratégie rozvoja kultúry, pri príprave stavebného zákona, účasť v pracovných skupinách, výboroch i Rade vlády pre kultúru? Snáď to nie je potrebné, kto má o problematiku záujem sa k informáciám dostane, mnohé sú dostupné i na webe.)

Záverom k tomuto vyjadreniu: Verím, že diskusia má zmysel a je potrebné dať priestor všetkým názorom, aj keď s nimi nemusíme vždy súhlasiť. A aj napriek občasným slepým uličkám kladenie otázok a hľadanie správnych odpovedí pomáha zmapovať situáciu a môže byť tak krokom ku konštruktívnemu riešeniu: individuálne radikálne názory, nech sú už z ktorejkoľvek strany, budú musieť zrejme ustúpiť racionálnemu konsensu umeleckej obce a štátu. Inak sa diskusia, ktorá prebieha už skoro 25 rokov, predĺži o ďalšie desaťročia...

Sekela Dušan, dusansekela@gmail.com

Áno, súhlas s návrhom št. um.

Jozef Dobiš, jdobis@ukf.sk

1. ano, s návrhom v takejto forme súhlasím
2. nie, uvedené definície sú dostatočne zrozumiteľné
3. nemám k návrhu pripomienky

Georg Juranits, juranits@online.de

Pan Pavol Kral, plne s Vami suhlasim!!! Podla mna je ozaj ten bod 6 najrozumnejši, najspravodlivejší a najlepšie vystihuje a chráni pozíciu umelca co zodpoveda z mojej skusenosti ako umelca i ako clena SVU a BBK (Nemecko). Vazeny Pan Kral, chcem sa Vam

osobne podakovať za vasu agilnost, huzevnatost a za Vase vsetky aktivity ako v SVU tak i v internacionalnych instituciach!

Klára Šmídová, klara.smidova@centrum.sk

Dobrý deň, súhlasím so znením D/ Návrhu uplatnenia v praxi (Štatút umelca). Zmenila by som však požadované odborné krirérium do registra "profesionálnych umelcov" na:

D/ Návrh uplatnenia v praxi

Umelec by bol zaradený do registra "profesionálnych umelcov" po splnení jednej z dvoch podmienok:

1/ po absolvovaní vzdelania na vysokej škole umeleckého zamerania automaticky (**titulom odborne vyšším ako bakalár**)

alebo

2/ umelec bez príslušného vzdelania by bol zaradený do registra po preukázaní členstva vo všeobecne uznávanej asociácii umelcov, pôsobiacej v oblasti umelcovej špecializácie (výtvarné umenie, hudba, literatúra, atď) – táto asociácia by bola pre štát garanciou profesionálnej pripravenosti svojich členov

Igor Cvacho icvacho@stonline.sk

Teší ma, že sa konečne (!!!!) začína rysovať reálny koncept uznania štatútu umelca. V podstate od roku 1989 (23 rokov) pre totálny nezáujem vlád a tiež aj pre našu neschopnosť bojujeme o primerané zaradenie do spoločnosti. My, čo sme dlhodobo na voľnej nohe bez pomocných zamestnaní, takýto štatút bytostne potrebujeme.

Podporujem Vašu snahu o jeho presadenie a držím palce, aby sa to podarilo, čo možno v najkratšej dobe. Bez takéhoto dokumentu sa umelci (a zvlášť výtvarníci) nedostaneme doslova z okraja spoločnosti, kam sme boli odsunutí. Týka sa to spoločenského postavenia, pracovných príležitostí i výšky zárobku.

Anketa:

1/ Súhlasíte s predloženým návrhom?

ÁNO

2/ Myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie?

NIE

marek.holly@chello.sk

Súhlasíte s predloženým návrhom?

ÁNO

akad. soch. Miro Tomaška, miro_tomaska@yahoo.com

V článku D/,ods.1/, sa uvádza: /minimálne s titulom bakalára/.Nebolo by možné prehodnotiť vážnosť akademického titulu s pred roka 1989?

Komentár P.Kráľ: Určite nemôžeme ignorovať generáciu, ktorá absolvovala odborné umelecké vzdelanie pred rokom 1989, považujem preto za samozrejmé, že sa budú rešpektovať aj všetky staršie modifikácie titulu, ktoré sa udeľovali predtým a boli obdobou titulu Mgr. Art – čiže aj akad. soch. a pod

Zsuzsa Lőrincz, zs.lorincz@centrum.cz

- 1/ Súhlasíte s predloženým návrhom? **ÁNO**
- 2/ Myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie? **NIE**
(nemám lepší návrh)
- 3/ Ak si myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie, uveďte prosím stručne Váš návrh resp. pripomienky.

Myslím si že definovať umelca je veľmi ťažké, preto sa aj ja prikláňám k návrhu definovania na základe komb. 2 kritérií: odb. vzdelania alebo preukázaných výsledkov umeleckej činnosti - ktoré sa zdá byť aj mne komplexnejšie ako ostatné návrhy.

Vážený pán Kráľ

Začiatok roka bol veľmi hektický, ale teraz som si ešte raz mohla premyslieť otázky okolo definovania „Profesionálneho umelca“. Všimla som si, že v 6. alternatíve (definovania umelca na základe kombinácie dvoch kritérií), ktorý sa aj mi zdá ako najpriateľnejšie riešenie... ale v bode E/

„Mali by to byť reprezentatívne asociácie pre danú oblasť umenia: a/ dostatočne veľké v pomere počtu umelcov v danej krajine (v krajine ako Slovensko) „minimum napr. 100 členov“

Je to zakódovaná chyba, ktorá by sa ďalšom rozpracovaní otázky mohla stať až diskriminujúcim pre maďarských umelcov na Slovensku. Totiž že Združenie maďarských výtvarných umelcov na Slovensku nikdy nemalo a pravdepodobne ani nebude mať 100 členov, má ich okolo 50. Preto by na základe Vami uvedeného textu nemohlo byť dostatočne reprezezentatívnu asociáciou, ktorá by mohla posúdiť profesionálnosť registrovaných členov.

Je sice pravda, že SMVU na Slovensku je zároveň členom Slovenskej výtvarnej unie, ktorá splňuje podmienky (a má oveľa viac členov ako 100), ale bolo by veľmi neprijateľné, ak by sa členovia tejto výtvarnej asociácie mohli vselektovať len na základe odporúčenia SVU.

Preto doporučujem riešenie, aby Združenie maďarských výtvarníkov na Slovensku pre svoju špecifickosť mohla mať menej členov. Počet členov by sa dal určiť na základe dlhodobého pomeru počtu členov a na základe upresňujúciho rozhovoru s vedúcim tejto organizácie.

Združenie maďarských výtvarných umelcov na Slovensku

- Je združením maďarských výtvarníkov na Slovensku, a nie maďarsky hovoriacich slovenských výtvarníkov, ako nás občas nazývajú – čo je veľký rozdiel!*
- Nezdužujeme sa na základe akýchsi nacionálnych či nacionalistických dôvodov, motivácií - ale preto že väčšinou žijeme na Slovensku v špecifickej situácii, máme spoločné korene ktoré nás spájajú a ktoré sú pre nás dôležité. Kvôli jazyku, a dvojitej kultúre na ktorej sme vyrástali. Aj kvôli našim „zmiešaným“ rodinám... Aj keď výtvarné umenie je svojim spôsobom „nadrárodné“ vždy vychádza z národných tradícií ktoré ho len a len obohacujú a pridávajú jej zvlášnosť a jedinečnosť. Iným slovom: charakter. Taká je aj slovenská kultúra v svetovom kontexte... a v rámci nej aj tá menšinová. Je to naše spoločné bohatstvo...*

- *Každý umelec, každý človek odneiaľ pochádza. DOMOV je to najvzáčnejšie, čo máme. Či už sme Maďari, Slováci, Indiáni, či Čukotkovia – s tým by sme mali, alebo mohli súhlasiť... A domov „slovenských maďarov“ je Slovensko. Napríklad Malacky, Očová či Liptovský Mikuláš. Alebo aj Bratislava, odkiaľ pochádzam, kde som sa narodila... Sme tu jednoducho DOMA, a radi by sme sa tu cítili dobre. Alebo aspoň relatívne normálne... Jako doma.*

Ešte by som sa Vám chcela poďakovať , že na úkor svojho času venujete toľko práce pre umelcov na Slovensku.

*S pozdravom
Lőrincz Zsuzsa*

Anna Gregorova a Karol Gregor gregor-design@condornet.sk

Ahoj Palo, posielame nase suhlasne stanovisko, co sme mali aj pri nasom stretnuti v Kosiciach.

Štatút umelca

1/ Súhlasíte s predloženým návrhom?

ÁNO

2/ Myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie?

Zatiaľ je to definové dostatočne

3/ Ak si myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie, uveďte prosím stručne Váš návrh resp. pripomienky.

Suhlasíme s postojom zrušiť 2 % daň do fondov a prijať opatrenie aby FVU existoval dalej. Nejdeme to ďalej rozvadzať máš to tam dobre rozobrate, nemame veľmi k tomu čo dodať, možno len usmevnu poznamku - boli by sme za platenie 2 % ak by sa to tykalo kazdeho platcu dane na Slovensku nielen umelcov.

Otto Gender

Štatút registrovaného umelca odporúčam doplniť v časti A / Štatút registrovaného... bod 2. na koniec textu bodu 2 . doplniť po čiarku "preukázaním členstva v minulosti v uvedenej asociácii".

Uznesenie č. 4 /22.2./2013 Rady Slovenskej výtvarnej únie, prijaté jednohlasne:

Rada SVÚ berie na vedomie informácie o aktuálnych aktivitách v súvislosti s právnym a sociálnym postavením umelcov, situáciou v kultúre, spoluprácou s MK a vládou SR, schvaluje dopracovaný návrh Štatútu registrovaného umelca_a poveruje predsedu SVÚ konať v uvedených aktivitách v mene SVÚ i naďalej.

V/ Prílohy

V/e vyjadrenia k štatútu umelca Kanady

V/e/1 Charles Vallerand, General Secretary, International Federation of Coalitions for Cultural Diversity www.ficdc.org

6.2.2013. Pavol, tu sú odpovede Quebeckého oblastného ministerstva kultúry, avšak sú len vo francúzštine. Daj mi vedieť, či niektorý z vašich členov vie text preložiť, inak pre vás hlavné body preložím ja. Reforma v súčasnej dobe už prebieha. V decembri minulého roku sa päť hlavných združení profesionálnych umelcov zastupujúcich 25 000 umelcov, stretlo s novým ministrom kultúry a komunikácie, Makaom Kottoom, pri príležitosti 25. výročia Zákona o štatúte umelca s cieľom navrhnúť ďalšie zlepšenie tohto zákona.

Na federálnej úrovni Zákon o štatúte umelca z roku 1992 definuje profesionálneho umelca nasledujúcim spôsobom:

„umelcami“ v zmysle nezávislý dodávateľ (článok 5), ktorý (článok 6 / 2 / b) sú ak:

- (i) sú autori umeleckých, dramatických, literárnych alebo hudobných diel v zmysle autorského zákona, alebo režiséri zodpovední za celkové riadenie audiovizuálnych diel,
- (ii) predvádzajú, spievajú, recitujú, usmerňujú alebo pôsobia akýmkoľvek spôsobom v hudobnom alebo dramatickom diele, alebo v cirkuse, varietnom predstavení, v pantomíme alebo v bábkovom divadle, alebo
- (iii) prispievajú k tvorbe akejkoľvek produkcie v oblasti javiskového umenia, hudby, tanca a varietnej zábavy, filmu, rozhlasového a televízneho programu, videa, záznamu zvuku, dabingu alebo záznamu reklamného vysielania, umenia a remesla, alebo vizuálneho umenia a spadajú do kategórie profesionálov predpísanej nariadením.

Článok 18 (b)

pri určovaní, či nezávislý dodávateľ je profesionál pre účely paragrafu 6 / 2/ b, sa posudzuje či

- (i) je platený za zobrazenie alebo predvedenie svojej práce pred publikom a je považovaný ostatnými umelcami za umelca,
- (ii) je v procese stať sa umelcom podľa obvyklej praxe v umeleckej komunite, alebo
- (iii) je členom združenia umelcov.

Kompletný text - vid': <http://lois-laws.justice.gc.ca/eng/acts/S-19.6/page-1.html#docCont>

Charles Vallerand,

Generálny tajomník Medzinárodnej federácie koalícií pre kultúrnu diverzitu

Tel: +1-514-277-2666 ext. 1, www.ficdc.org

V/e/2 Kanada - Odpoveď na dotazník Medzinárodnej asociácie umení (IAA-Europe) k problému definovania pojmu „profesionálny umelec“

Pripravil:

Gaétan Patenaude, koordinátor

Sekretariát pre sociálno-ekonomické vzťahy umelcov

Riaditeľstvo pre politické a medzirezortné vzťahy

Ministerstvo kultúry a komunikácií

225, Grande-Allée Est, Bloc C, 2e étage

Québec (Québec) G1R 5G5

Téléphone : (418) 380 2322 poste 7372

Télécopieur : (418) 380 2345

gaetan.patenaude@mcc.gouv.qc.ca

www.mcc.gouv.qc.ca

5. február 2013

Úvod

Pavol Kráľ, predseda európskej sekcie Medzinárodnej asociácie umení (IAA – Europe), požiadal generálneho riaditeľa Kanadskej koalície pre kultúrnu diverzitu o pomoc a poprosil ho, aby mu poskytol odpovede na dotazník týkajúci sa „relevantnej“ definície pojmu „profesionálny umelec“, ktorá by umožnila definovať pojem daňového zvýhodnenia a sociálnych podpôr. Charles Vallerand požiadal o spoluprácu Sekretariát pre sociálno-ekonomické vzťahy umelcov, Riaditeľstvo pre politické a medzirezortné vzťahy a québecké Ministerstvo kultúry a komunikácií.

Základná otázka znie takto:

1. Máte v súčasnosti vo vašej krajine platný systém, ktorý čo najjednoduchším a zároveň účinným spôsobom umožňuje definovať z hľadiska daňového systému a sociálneho zabezpečenia, kto je profesionálny umelec?

Kritériá umožňujúce definovať profesionálneho umelca s cieľom získať napríklad štipendium nie sú nevyhnutne tie isté ako v prípade definovania podmienok na daňové úkony či na ochranu zdravia a bezpečnosti pri práci.

Z hľadiska aplikácie sociálnej a daňovej politiky sú to zvyčajne definície pracovníka pracujúceho za mzdu a pracovníka v slobodnom povolání, ktoré treba brať do úvahy.

Neexistuje všeobecne platná definícia profesionálneho umelca, ktorú by bolo možné použiť pri všetkých platných zákonoch a predpisoch. Québec však využíva dva zákony o štatúte umelca, každý z nich obsahuje definíciu profesionálneho umelca pre vlastné ciele. V prílohe nájdete stručné zhrnutie definícií pojmu profesionálny umelec podľa týchto dvoch zákonov. Existencia oboch zákonov o štatúte umelca teda umožňuje zjednodušiť interpretáciu, keď je potrebné určiť, či profesionálny umelec má nárok na ochranu alebo výhody, ktoré ponúkajú tieto zákony.

Schválenie týchto dvoch zákonov québeckou vládou umožňuje viacerým ministerstvám a organizáciám, aby sa na ne odvolali pri aplikácii zákonov v ich kompetencii.

Príklad:

1. Ministerstvo štátnych príjmov

Ministerstvo štátnych príjmov sa odvoláva na zákon S-32.1 vo svojom Výkladovom bulletine, týkajúceho sa *Daňového štatútu umelca pracujúceho v niektorej oblasti umeleckej produkcie podľa Zákona o profesionálnom štatúte a podmienkach angažovania scénických, hudobných a filmových umelcov.*

Na internetovej stránke Ministerstva kultúry a komunikácií možno nájsť odkaz na výkladové bulletin Québeckeho Ministerstva štátnych príjmov, týkajúce sa tejto otázky:

<http://www.mcc.gouv.qc.ca/index.php?id=3746#c22129>

2. Komisia pre zdravie a bezpečnosť pri práci (CSST)

Komisia publikovala v roku 2006 informačný bulletin pod názvom *Producteurs en arts de la scène et de la musique* a *Zákon o pracovných úrazoch a chorobách z povolania (Loi sur les accidents du travail et les maladies professionnelles (LATMP))*, novelizovaný v roku 2010. Tento bulletin odpovedá najmä na dve nasledujúce otázky: *Koho chráni zákon LATMP? Aké sú práva chránených osôb?*

Aby bolo možné určiť, či ten-ktorý umelec je pracovník v zmysle zákona LATMP, komisia CSST sa opiera o ustanovenia ***Zákona o profesionálnom štatúte a podmienkach angažovania scénických, hudobných a filmových umelcov.***

Výňatok z tohto zákona:

„Po preskúmaní kolektívnych dohôd uzavretých na základe tohto zákona Komisia CSST dospela k záveru, že z hľadiska kritérií, ktoré používa na určenie štatútu fyzickej osoby, majú producenti ¹ spravidla štatút zamestnávateľa ² v zmysle zákona LATMP, ak si objednávajú osobné služby umelcov, ktorí pracujú v odvetviach zahrnutých v nasledujúcich umeleckých asociáciách ³ :

- Únia umelcov (UDA)
- Cech hudobníkov a hudobníčok Québecu (GMMQ)
- Québecká aliancia obrazových a zvukových technikov (AQTIS)
- Medzinárodná aliancia scénických a divadelných zamestnancov, obrazových technikov, umelcov a príslušných remeselníkov USA, ich území a Kanady (Aiest miesta 514 a 667)
- Québecká kanadského cechu režisérov (CQGCR)
- Asociácia režisérov a režisérok Québecu (ARRQ)⁴
- Kanadská asociácia pre rovnosť hercov (CAEA)
- Aliancia kanadských televíznych a rozhlasových umelcov (ACTRA).

V dôsledku toho Komisia CSSR usúdila, že producenti sú povinní nahlasovať odmeny týchto umelcov, keď s nimi uzavrujú zmluvu o angažovaní, **okrem prípadu, keď títo umelci poskytujú svoje osobné služby prostredníctvom právnickej osoby.** Títo potom môžu osobne podpísať dohodu o ochrane, aby mohli využívať ochranu Zákona LATMP. Rovnako je to aj v prípade, keď je umelec sám sebe producentom⁵ a neposkytuje svoje služby prostredníctvom právnickej osoby. Ak si takýto umelec najmä ďalších pracovníkov, potom je povinný zapísať sa pri Komisii CSST ako zamestnávateľ.

.....
¹ Producenti divadelných predstavení (divadlo, divadlo poézie, hudobné divadlo, tanec, variété), organizátori rôznych umeleckých scénických podujatí, pokiaľ sú ich producentmi, producenti zvukových záznamov (vrátane hudobných vydavateľstiev, ak konajú z tohto titulu), producenti filmových a audiovizuálnych diel, producenti multimediálnych diel, dabingové štúdiá, organizátori filmových a audiovizuálnych podujatí, pokiaľ sú ich producenti, rozhlasové a televízne stanice, rozhlasové a televízne siete, reklamné agentúry a oddelenia, každá organizácia či podnik, ak vystupuje a koná ako producent v rámci vedľajšej či doplnkovej činnosti popri svojej hlavnej náplni.

² S výnimkou Spoločnosti Radio-Canada, Národného úradu filmu a TV–Ontario.

3 Odvetvia obchodovania a asociácie uznané Komisiou pre pracovné vzťahy.

⁴ Výhradne v odvetví obchodovania s celovečernými / dlhometrážnymi filmami, s výnimkou filmov v anglickom jazyku realizovaných / nakrútených s provincií Québec.

⁵ Umelec je považovaný za svojho vlastného producenta, ak z toho titulu koná sám pre seba.

V prípade zmlúv, ktoré uzavreli producenti s umelcami pracujúcimi v odvetviach zastrešených nasledujúcimi asociáciami:

- Québecká asociácia dramatických autorov (AQAD)
- Asociácia profesionálnych pracovníkov scénických umení Quebecu (APASQ)
- Spoločnosť rozhlasových, televíznych a filmových autorov (SARTEC)
- Profesionálna spoločnosť autorov a hudobných skladateľov Quebecu (SPACQ)
- Cech kanadských spisovateľov (Writers Guild of Canada - WGC)

komisia CSST týmto umelcom zvyčajne priznáva štatút nezávislého /samostatného pracovníka, nahlásenie ich odmien nie je potrebné, ak – mimo iného – prácu pre jedného producenta vykonávajú kratšie ako 420 hodín za jeden kalendárny rok. Aj títo umelci môžu uzavrieť dohodu o osobnej ochrane, aby mohli využiť ochranu zákona LATMP.

Napriek doteraz povedanému treba zdôrazniť, že každú neobvyklú zmluvu o angažovaní je možné predložiť Komisii CSST na preskúmanie, môže to urobiť tak umelec, ako aj producent.

Pokiaľ ide o umelcov zastupovaných Radou umeleckých remesiel Quebecu (CMAQ), Združením umelcov vizuálnych umení Quebecu (RAAV) a Úniou québeckých spisovateliek a spisovateľov (UNEQ), Komisia CSST berie na vedomie, že títo umelci majú spravidla štatút samostatného pracovníka, poprípade zamestnávateľa. Môžu uzavrieť dohodu o osobnej ochrane, aby mohli využiť ochranu zákona LATMP.“

Okrem toho Komisia CSST uverejnila v máji 2012 vysvetlivky pod názvom Opatrenia na určenie štatútu fyzickej osoby za účelom príspevkov; v orig. texte prepojenie na úplné znenie [*Démarche de détermination d'un statut de personne physique aux fins de la cotisation*](#)). Odsek 6 hovorí o štatúte umelca a rozoberá nasledujúce otázky:

1. Aké sú druhy podujatí v oblasti umenia?

2. Akých umelcov možno označiť za „pracovníkov“ alebo za „samostatných pracovníkov považovaných za pracovníkov“?

3. Existujú výnimky?

4. Akých umelcov možno označiť za „samostatných pracovníkov“?

3. Umelecká a literárna rada Québecu

Za účelom udelenia štipendia Umelecká a literárna rada Québecu definuje profesionálneho umelca nasledujúcim spôsobom:

- Sám sa pokladá za profesionálneho umelca.
- Tvorí diela alebo vykonáva umeleckú činnosť vo vlastnej réžii alebo ponúka svoje služby za odmenu ako tvorca alebo výkonný umelec, predovšetkým v oblastiach spadajúcich pod právomoc Umeleckej a literárnej rady Québecu (CALQ).
- Je uznávaný / kolegovia z branže ho uznávajú.
- Šíri alebo interpretuje verejné diela na miestach a/alebo v súvislostiach uznávaných kolegami z branže.

Zdroj: <http://www.calq.gouv.qc.ca/faq/artistes.htm#1>

Konštatujeme, že táto definícia profesionálneho umelca je podobná definícii, ktorá je uvedená v **Zákone o profesionálnom štatúte umelcov vizuálnych umení, umeleckých remesiel a literatúry a o ich zmluvách s širitelmi (používateľmi) (L.R.Q., c. S-32.01)** (viď príloha).

Vo svetle týchto troch príkladov sa dá konštatovať, že profesionálny umelec môže mať podľa rôznych zákonov rozličný štatút a môže sa ukázať potreba prieskumu, aby sa dala určiť jeho prijateľnosť pre to-ktoré opatrenie či jednotlivé opatrenia sociálnej a daňovej ochrany.

[V/e/3 Kanada: Charles Vallerand, General Secretary, International Federation of Coalitions for Cultural Diversity, www.ficdc.org](#)

Pavol, začiatkom budúceho týždňa ti pošlem pripomienky, ktoré vyplývajú z mojich skúseností v provincii Quebec. Ohľadom sociálno-ekonomických podmienok umelcov v Quebecu som požiadal o odbornú radu sociálno-ekonomický sekretariát ministerstva kultúry. Nový minister, Maka Kotto, bývalý profesionálny umelec, nedávno vyhlásil v médiách, že keby mal pripomenúť jeden úspech, bolo by to zlepšenie podmienok pre umelcov „ktorí sú podstanými hnacími prvkami; bez nich kultúrna ponuka a naša vlastná identita slabne“. Budem sa tiež snažiť získať nejakú spätnú väzbu od Gary Neila, generálneho tajomníka medzinárodnej siete pre kultúrnu diverzitu, ktorý je zhodou okolností autorom dvoch veľmi dobrých prehľadov o aktuálnom stave vecí v Kanade.

ABC o Štatúte umelca: Model pre vzťahy medzi profesionálmi v oblasti kreatívnej ekonomiky?
Október 2008 (link na túto správu v origináli: [ABC on the Status of the Artist: A Model for Professional Relations in the Creative Economy?](#), October 2008)

Štatút umelca v Kanade: Aktualizácia pri príležitosti 30-teho výročia Doporučenia UNESCO, týkajúceho sa postavenia umelcov, September 2010 (link na túto správu v origináli: [Status of the Artist in Canada: An Update on the 30th Anniversary of the UNESCO Recommendation Concerning the Status of the Artist](#), September 2010)

Mám na teba otázku: môžeme posunúť tvoj deadline? Práve rozosielame náš štrťročný spravodaj a nepochybne by bolo realistickejšie predĺžiť lehotu posledného termínu, ak chceme dať čitateľom čas na spätnú väzbu.

V/e/4 Kanada: DEFINOVANIE PROFESIONÁLNEHO UMELECA

VÝŇATKY ZO SPRÁV ASOCIÁCIE NEILA CRAIGA

Provincia Ontario - 2007

Z rozličných dôvodov, vrátane udržania profesionálnych štandardov, spôsobilosti pre získavanie grantov, cien a prístupov k podporným systémom, umelecké organizácie i umelecké agentúry majú potrebu rozlišovať medzi profesionálnymi umelcami a tými, ktorí len občas napíšu článok, namaľujú obraz alebo si zahrajú v hre. Všetky zväzy, združenia a spolky, ktoré zastupujú a prezentujú umelcov majú objektívne kritériá pre členstvo, ktorým rozlišujú medzi profesionálnymi umelcami a amatérmi.

Prvý federálny poradný výbor zaoberajúci sa Štatútom umelcov, ktorý bol menovaný krátko po predložení správy "Siren-Gélinas Task Force", stanovil túto otázku v kanadskom umeleckom kódexe ako predchodcu Zákona o Štatúte umelca. Kódex sa týka toho ako efektívne zjednotiť verejnú definíciu toho, čo znamená byť profesionálnym umelcom. Kódex nemá postavenie zákona a do značnej miery zmizol z dohľadu, avšak, na túto definíciu upriamila pozornosť komunita a videla v nej skvelý spôsob, ako rozlišovať medzi profesionálnymi umelcami, amatérmi alebo nadšencami či fanúšikmi umenia.

Podľa zákonníka je umelec definovaný ako osoba, ktorá pracuje ako tvorca, interpret alebo účinkujúci v jednom z umeleckých odvetví, nachádzajúcich sa v zákonníku.

Aby bol umelec kvalifikovaný ako profesionál, musí spĺňať 4 kritériá, z ktorých aspoň jedno musí byť (a), (b) alebo (c):

(a) kritérium, že umelec dostane náhradu/bonifikáciu za svoje dielo, zahrňujúc predaj, poplatky, provízie, mzdy, licenčné poplatky, rezíduá, granty, ocenenia a ktorúkoľvek z týchto položiek si môže primerane zahrnúť do profesijných alebo obchodných príjmov;

(b) kritérium, že umelec má záznam príjmov alebo strát týkajúcich sa jeho diela zodpovedajúci rozsahu jeho umeleckej kariéry;

(c) kritérium, že umelec získal verejné uznanie alebo uznanie od kolegov umelcov v podobe vyznamenaní, ocenení, odborných cien alebo pozitívne ohodnotenie z radov kritikov;

(d) kritérium, že umelec predstavil svoje dielo verejnosti prostredníctvom výstavy, publikácie, predstavenia, čítania, projekcie alebo prostredníctvom akýchkoľvek iných prostriedkov hodiacich sa k charakteru jeho práce/diela;

(e) kritérium, že umelec je zastúpený predajcom, vydavateľom, agentom alebo podobným vhodným zástupcom;

(f) kritérium, že umelec venuje primeranú časť svojho času profesionálneho umelca na propagovanie alebo rozvíjanie marketingu okolo svojho diela, vrátane navštevovania konkurzov, zháňania sponzorov, zástupcov alebo angažmá alebo podobným vhodným činnostiam;

(g) kritérium, že umelec získal odborné vzdelanie, buď vo vzdelávacej inštitúcii alebo od praktizujúceho či vyučujúceho uznávaného odborníka v rámci povolania;

(h) kritérium, že umelec má členstvo v príslušnom profesionálnom združení svojou činnosťou blízkom jeho vlastnej umeleckej činnosti, ktorého členstvo alebo príslušnosť sú obmedzené podľa noriem stanovených daným združením alebo je združenie odborovou organizáciou, či jej ekvivalentom;

Správa pre UNESCO – 2010

DAŇ Z PRÍJMU

Odporúčanie UNESCO hovorí: **“Vzhľadom na nepravidelnosť príjmov umelcov a ich náhle výkyvy, i vzhľadom na špecifický charakter umeleckej činnosti... Členské štáty sú vyzvané... zohľadniť vo svojich daňových systémoch osobitné podmienky umeleckej práce a aktivity.”**

Väčšina krajín potrebuje nejaký spôsob ako určiť, či osoba je alebo nie je „profesionálnym umelcom“ pre účely daňovej povinnosti. Avšak, existuje len malá zhoda v tom, ako sa to vykonáva a neexistuje žiadna komplexná analýza dôsledkov rôznych definícií. Poväčšine sa využíva päť spôsobov, ako definovať „profesionálneho umelca“.

- Umelec je definovaný ako profesionál, ak je členom uznávaného umeleckého združenia, ktoré má profesionálne kvalifikačné požiadavky.
- Výbor odborníkov alebo kolegov umelcov môže stanoviť umelecký status. Holandská WIK schéma a mexické odvody daní prostredníctvom umeleckých systémov používajú tento prístup.
- Daňový úrad môže určiť šatatút každého jednotlivého umelca. Režim oslobodenia od dane v Írsku používa tento prístup.
- Prístup používaný niektorými jurisdikciami je definovať umelca ako niekoho, kto produkuje umenie a teda jeho výstup je rozhodujúci. Avšak toto len problém posúva z problematiky „kto je umelec“ na otázku „čo je umenie“.
- Umelec je považovaný za profesionála, ak prácu vykonáva ako svoje podnikanie. Daňové úrady v mnohých krajinách, vrátane Kanady a Québeku, Spojených štátov amerických a Austrálie používajú tento prístup. Austrália má inovatívny prístup, ktorý považuje za kľúčový „dôvod zárobku“ a spolieha sa tak čiastočne na zámer daňovníka.

Vzhľadom na náš predchádzajúci príklad Vincenta van Gogha, je pravdepodobné, že keby bol posudzovaný v rámci týchto definícií počas svojho života, nebol by považovaný za profesionálneho umelca ale skôr za nadšenca. Aj toto podčiarkuje náročnosť úlohy definície.

Rozdiel medzi tým byť profesionálnym umelcom a nadšencom je dôležitý, pretože v mnohých krajinách si môžu profesionáli odpočítat náklady zo svojho príjmu pred výpočtom ich daní, zatiaľ čo nadšenci si buď nemôžu odpočítat tieto náklady vôbec, alebo môžu mať v tom nejaké obmedzenie. Taktiež, v niektorých krajinách si môžu profesionáli, ktorí majú stratu zo svojho podnikania v jednom

roku, uplatniť zníženie daňovej povinnosti z ostatných príjmov, ktoré zarobil počas toho istého roku, alebo ich môže preniesť dopredu do roku, v ktorom sa vráti naspäť k ziskovosti.

Otázka nákladov umelcov môže byť problematická aj pre daňové orgány, pretože môže vzniknúť značné časové oneskorenie medzi okamihom, kedy umelcovi vzniknú náklady a kedy umelec získa príjmy z práce, vzťahujúcej sa k jeho pôvodným nákladom. U väčšiny firiem existuje úzky vzťah medzi vstupnými nákladmi a predajom tovaru alebo služieb.

Správa z kanadskej konferencie o umení - 2010

5.0 Odpočty umeleckých výdavkov z príjmov umelcov

Skutočnosť, do akej miery si profesionálny umelec môže odpočítať náklady z príjmu získaného z umeleckej činnosti a z ostatných zdrojov, závisí od viacerých faktorov, vrátane toho či:

- má "primerané očakávania zisku" zo svojej umeleckej činnosti,
- sú považovaní za samostane zárobkovo činnú osobu v oblasti vlastnej umeleckej činnosti alebo,
- uzavreli zmluvu o poskytnutí služby a preto sú na účely svojej umeleckej činnosti považovaní za osobu v zamestnaneckom pomere.

Mnoho vzájomne súvisiacich otázok, ktoré vyplývajú z analýzy oprávnenosti nákladov, je interpretovaných v dvoch bulletinoch vydávaných kanadskou Revenue Agency:

- IT-504R2 – výtvarní umelci a spisovatelia
- IT-525R – výkonní umelci

5.1 Primerané očakávania zisku

Všeobecne platí, že profesionálni umelci sú považovaní za podnikateľov. Paragraf/odsek 9 zákona o daniach z príjmov ustanovuje, že daňovníkove príjmy z podnikania sú jeho ziskom, ktorý dosiahol v danom roku. Pokiaľ podnikateľské náklady prevyšujú príjmy, strata/rozdiel je odpočítateľný pri výpočte dane. Teda každá strata sa odpočíta z ostatných príjmov, ktoré umelec získal v rovnakom roku, bez ohľadu na zdroje týchto príjmov.

Avšak, ak umelec nemá "primerané očakávania vyprodukovania zisku" je považovaný skôr za nadšenca, ktorý sa z osobného záujmu venuje hobby, než za podnikateľa. V takom prípade vzniknuté straty nie sú odpočítateľné z ostatných príjmov, bez ohľadu na to, aké náklady vynaložil na tvorbu a bez ohľadu na výšku príjmov získaných umelcom svojou tvorbou v danom roku.

Existujú osobitné pravidlá pre umelcov, vrátane uznania skutočnosti, že daňovník (ktorý je umelcom) nemusí profitovať počas svojho života, ale aj tak môže mať "primerané očakávania zisku". Napriek týmto pravidlám, niektorí umelci, ktorí sú komunitou uznávaní za umelcov profesionálov, boli vyhlásení kanadskou Revenue Agency a jej predchodcami iba za osoby venujúce sa hobby. V posledných rokoch, niekoľko umelcov, ktorí získali granty od kanadskej Rady pre umenie, neuspeli podľa týchto kritérií, hoci umelecké granty sú k dispozícii len pre profesionálnych umelcov a udeľuje

ich Rada na základe rozhodnutia poroty, zloženej z kolegov umelcov. Porotcovia musia mať veľkú autoritu v oblasti, v ktorej bol grant poskytnutý.

Treba podotknúť aj to, že Zákon o Štatúte umelca obsahuje nasledovnú definíciu profesionálnych umelcov:

Paragraf/odsek 5

„umelcom sa rozumie nezávislý dodávateľ/podnikateľ popísaný v paragrafe 6 / 2 / b:“

Paragraf/odsek 6 (2)

„(b) nezávislí dodávateľia/podnikatelia považovaní za profesionálov v súlade s kritériami uvedenými v odseku 18 (b), a ktorí:

(i) sú autormi umeleckých, dramatických, literárnych a hudobných diel v zmysle autorského zákona, alebo sú režisérmi zodpovednými za celkové riadenie audiovizuálnych diel,

(ii) predvádzajú, spievajú, recitujú, režírujú alebo pôsobia akýmkoľvek spôsobom v hudobnom, literárnom alebo dramatickom diele, alebo v diele cirkusovom, varietnom, pantomimickom alebo bábkohereckom, alebo

(iii) prispievajú k vytvoreniu akejkoľvek produkcie v oblasti hereckého umenia, hudby, tanca a varietnej zábavy, filmu, rozhlasového alebo televízneho vysielania, videa, záznamu zvuku, dabingu alebo záznamu reklamy, umeleckého remesla alebo výtvarného umenia a spadajú do profesionálnej kategórie predpísanej nariadením“

Článok 18 (b)

pri určovaní, či nezávislý dodávateľ je profesionál pre účely paragrafu 6 / 2/ b, sa posudzuje či

(i) je platený za zobrazenie alebo predvedenie svojej práce pred publikom a je považovaný ostatnými umelcami za umelca,

(ii) je v procese stať sa umelcom podľa obvyklej praxe v umeleckej komunitě, alebo

(iii) je členom združenia umelcov.

Toto by mohlo slúžiť ako príklad, kedy svet systému daní z príjmov a ich riadenie nie sú plne zladené s ostatnými vládnymi politikami ani s umeleckou komunitou, vrátane niektorých vládných organizácií. Pre daňové orgány je kľúčovým faktorom, či sa umelec podieľa na podnikaní od ktorého má “rozumné očakávania zisku”. Pre kultúrnu obec je ale kľúčovým faktorom, či umelec je alebo nie je profesionál v zmysle, ako sa tento výraz chápe v rámci umeleckej komunity.

V/ Prílohy

V/f – Chorvátsko: ZÁKON O PRÁVACH SLOBODNÝCH UMELCOV

A PODPORA KULTÚRNEJ A UMELECKEJ TVORIVOSTI

1. VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

Článok 1

Tento zákon reguluje práva slobodných umelcov, zakladanie a činnosť umeleckých organizácií a opatrení na podporu kultúrnej a umeleckej tvorivosti.

Článok 2

Slobodní umelci v zmysle tohto zákona sú umelci, ktorí nie sú zamestnaní a venujú sa umeleckej tvorbe a činnosti ako jedinému a hlavnému zamestnaniu.

Článok 3

Aby umelci dosiahli spoločné ciele, môžu podľa oblastí umeleckej tvorivosti a aktivít vytvárať umelecké asociácie v súlade s pravidlami týchto asociácií.

Oblasti umeleckej tvorivosti sú literatúra, literárny preklad, divadlo, film, hudba, hudobno-divadelné, balet, tanec, vrátane inscenačného umenia, vizuálneho umenia a úžitkového umenia (maliarstvo, sochárstvo, architektúra), umelecký design, umelecká fotografia, multimediálna tvorba atď.

Článok 4

Kvôli umeleckej tvorivosti a činnosti môžu umelci zakladať umelecké organizácie.

2. PRÁVA SLOBODNÝCH UMELCOV

Článok 5

Podľa podmienok tohto zákona majú slobodní umelci právo na dôchodok a invalidné a zdravotné poistenie.

Slobodný umelec má právo požiadať, aby sa príspevky na jeho dôchodkové a invalidné a zdravotné poistenie hradili zo zdrojov chorvátskeho štátneho rozpočtu.

Žiadosti týkajúce sa predchádzajúceho odseku rieši Expertná komisia, následne ich odsúhlasí minister kultúry metódou a podľa požiadaviek stanovených v článku 7 tohto zákona.

Článok 6

Expertnú komisiu tvorí jeden zástupca ministerstva kultúry, jeden zástupca Asociácie slobodných umelcov a traja zástupcovia menovaní spomedzi členov profesionálnej asociácie z oblasti tvorby žiadateľa, kam sa slobodný umelec radí.

Metódu a postup menovania členov Expertnej komisie a jej činnosť stanovujú smernice v článku 7 tohto zákona.

Členovia komisie sú menovaní na 4 roky.

Článok 7

Smernice ohľadom postupov a podmienok na uznanie práv umelcov na dôchodkové, invalidné a zdravotné poistenie hradené zo štátneho rozpočtu Chorvátskej republiky (tu a neskôr uvádzané ako smernice), vydané ministrom kultúry na návrh väčšiny existujúcich profesionálnych umeleckých asociácií vrátane Asociácie slobodných umelcov.

Článok 8

Expertná komisia musí najmenej raz za päť rokov, ex officio, preskúmať uznané práva slobodných umelcov na platenie príspevkov na dôchodkové, invalidné a zdravotné poistenie hradené zo štátneho rozpočtu Chorvátskej republiky.

Článok 9

Profesionálne a administratívne úlohy v procese, ako sú požadované podľa článku 5 tohto zákona, a prácu týkajúcu sa Expertnej komisie riadi ministerstvo kultúry, ktoré tým môže poveriť niektorú profesionálnu asociáciu alebo niektorú asociáciu slobodných umelcov a poskytnúť jej potrebné finančné prostriedky.

Článok 10

Umelec, ktorý nemá právo na platenie dôchodkového, invalidného a zdravotného poistenia zo štátneho rozpočtu Chorvátskej republiky, má právo platiť si tieto poplatky sám.

3. UMELECKÁ ORGANIZÁCIA

Článok 11

Neziskové umelecké organizácie sú právnické osoby a môžu vykonávať len umeleckú aktivitu, ktorú majú zaregistrovanú.

Umelecké organizácie môžu zakladať umelci.

Článok 12

Rozhodnutie o založení umeleckej organizácie má obsahovať informáciu o zakladateľoch a členoch umeleckej organizácie, názov umeleckej organizácie, jej sídlo, umeleckú oblasť, ktorej sa bude venovať, základné ustanovenia určujúce aktivity organizácie a podpisy zakladateľov.

V štatúte majú byť špecifikované, v súlade s rozhodnutím o založení umeleckej organizácie, záležitosti uvedené v odseku 1 tohto článku, a to konkrétne zastúpenie organizácie, nadobudnutie a ukončenie členstva v umeleckej organizácii, manažment, práva a povinnosti, vzťahy medzi členmi, zodpovednosť za záväzky umeleckej organizácie, zrušenie jej činnosti a rozdelenie jej majetku, ako aj ďalšie záležitosti dôležité pre fungovanie umeleckých organizácií.

Názov umeleckej organizácie obsahuje konkrétnejšie označenie umenia, ako je forma aktivity (súbor, umelecká dielňa, ateliér, multimediálne dielne atď.) a ďalšie upozornenia a údaje, ktoré definujú umelecké organizácie.

Článok 13

Umelecké organizácie získavajú majetok vykonávaním svojej činnosti, darovaním, sponzorstvom, dedením, príjmom z chorvátskeho rozpočtu a rozpočtov miestnych vlád a ďalšími legitímnymi spôsobmi.

Umelecké organizácie zodpovedajú za svoje záväzky majetkom.

Rozhodnutie o založení alebo osobitná zmluva má stanoviť vrátenie majetku zakladateľom alebo členom, ktorí vstúpili do organizácie, v prípade, že sa ukončí ich členstvo v umeleckej organizácii.

Článok 14

Umeleckú organizáciu zastupuje jeden z jej členov, ktorý je zodpovednou osobou (riaditeľ, režisér, výtvarník atď.), má práva a povinnosti a postavenie vedúceho inštitúcie, ak to tento zákon nestanovuje inak.

Zodpovedná osoba spomenutá v odseku 1 tohto článku má byť zvolená, ako to stanovuje štatút umeleckých organizácií. Štatút umeleckých organizácií presne upravuje práva a povinnosti zodpovednej osoby.

Článok 15

Umelecká organizácia sa stáva právnickou osobou a začína pracovať v momente, keď ju zapíšu do registra umeleckých organizácií na ministerstve kultúry.

Obsah a spôsob, ako viesť register podľa odseku 1 tohto článku má stanoviť minister kultúry.

Článok 16

Rozhodnutie o zapísaní umeleckej organizácie do registra umeleckých organizácií bude vydané ministrom kultúry na požiadanie zakladateľa.

Žiadosť musí byť doložená rozhodnutím o založení umeleckej organizácie, štatútu a zoznamu zakladateľov a členov spolu s osobnými informáciami o nich a potvrdením príslušných profesionálnych asociácií a ich umeleckom statuse, ako aj k zoznamu osôb oprávnených zastupovať umelecké organizácie.

Článok 17

Umelecké organizácie musia zaregistrovať na ministerstve kultúry každú zmenu rozhodnutia o založení a zmene štatútu, o zmene svojich oprávnených zástupcov, ako aj každú zmenu týkajúcu sa nadobudnutia majetku alebo ukončenia členstva jednotlivých umelcov, a to do 15 dní od dátumu zmeny alebo od získania alebo ukončenia členstva.

Článok 18

Umelecká organizácia prestane existovať, keď sa v súlade s ustanovením zákona o založení a štatutárnych smerniciach rozhodne o ukončení jej činnosti alebo neexistujú predpoklady stanovené zákonom na jej založenie, zvlášť keď sa preukáže:

- že umelecká organizácia vykonáva činnosť, ktorú nemá zaregistrovanú,
- že umelecká organizácia koná v rozpore so zákonom, rozhodnutím o založení alebo štatútom,
- že jej činnosť je zakázaná.

Rozhodnutie o ukončení činnosti umeleckých organizácií vydá minister kultúry.

Rozhodnutie o ukončení činnosti umeleckých organizácií ma za následok ich vymazanie z Registra umeleckých organizácií.

Článok 19

Smernice týkajúce sa asociácií majú byť primerane aplikované na záležitosti týkajúce sa práce, manažmentu, ukončenia existencie alebo iných záležitostí spojených s umeleckými organizáciami, ktoré neupravuje tento zákon.

Kontrolu činnosti umeleckých organizácií vykonáva ministerstvo kultúry.

4. FINANČNÉ OPATRENIA NA PODPORU KULTÚRNEJ A UMELECKEJ TVORIVOSTI

Článok 20

Sumy získané podľa článku 21 tohto zákona do výšky 20 000,00 HRK (chorvátske kuny) za rok nie sú považované za príjem slobodných umelcov.

Sumy uvedené v odseku 1 tohto článku treba previesť na bankový účet. Na výdavky podľa článku 21 tohto zákona a príjmové doklady podľa odseku 1 tohto článku potrebuje mať darca a príjemca náležité doklady.

Do príjmu sa neráta odmena týkajúca sa denných diét a cestovných nákladov pracovníkov kultúrnych inštitúcií ako aj ďalších osôb, ktoré sa venujú kultúrnej a umeleckej činnosti, a získali ju na vykonanie týchto aktivít a do výšky stanovenej ministerstvom financií.

Článok 21

Provízia (?) bola zrušená zákonom o dani z príjmu (Úradný vestník 177/04).

Článok 22

Nezdaniteľná časť tantiém resp. licenčných poplatkov za umelecké dielo je stanovená na 25%.

Umelecké dielo je určené potvrdením príslušných profesijných umeleckých organizácií alebo oprávnených agentúr pri platení licenčných poplatkov.

5. PRECHODNÉ A KONEČNÉ USTANOVENIA

Článok 23

Spoločenstvá slobodných umelcov, ktorí sú organizovaní a pracujú v súlade so Zákonom slobodných umelcov (Úradný vestník č. 48/79 a 55/84), pokračujú v činnosti ako umelecké organizácie podľa ustanovení tohto zákona, pričom musia svoje organizácie, činnosť a dokumenty zosúladiť s týmto zákonom v priebehu dvoch mesiacov od dátumu jeho prijatia do platnosti, a žiadosť o registráciu umeleckých organizácií musia podať v priebehu jedného mesiaca od dátumu prijatia smerníc podľa článku 15, odsek 2 tohto zákona do platnosti.

Ak spoločenstvá nepostupujú podľa odseku 1 tohto článku alebo ich žiadosť o registráciu umeleckej organizácie zamietnu, oprávnený administratívny orgán vydá rozhodnutie o ich zrušení.

Článok 24

Spoločenstvo slobodných umelcov, založené slobodnými umelcami, pokračuje v činnosti ako asociácia nazvaná Asociácia chorvátskych umelcov v slobodnom povolání.

Povinnosti podľa článku 9 tohto zákona má plniť Asociácia chorvátskych umelcov v slobodnom povolání. Finančné prostriedky potrebné na plnenie týchto úloh poskytne asociácii ministerstvo kultúry.

Článok 25

Minister kultúry vydá usmernenie podľa článku 7 tohto zákona do jedného mesiaca po tom, ako ho umelecké asociácie prijmú.

Článok 26

Minister kultúry vydá smernice podľa článku 15, odsek 2 tohto zákona do jedného mesiaca od dátumu prijatia tohto zákona do platnosti. Kým vstúpia do platnosti smernice, zverejnia sa inštrukcie na registráciu spoločenstva slobodných umelcov (Úradný vestník č. 1/80).

Je potrebné, aby minister kultúry, umelecké organizácie a Asociácia chorvátskych umelcov v slobodnom povolání vymenovali svojich zástupcov za členov Expertnej komisie do 15 dní od dátumu prijatia smerníc do platnosti podľa článku 7 tohto zákona.

Článok 27

Slobodný umelcom, ktorí do prijatia tohto zákona do platnosti mali uznané právo na úhradu poplatkov na dôchodkové, invalidné a zdravotné poistenie zo štátneho chorvátskeho rozpočtu,

potrvá toto právo do konca roka 1996. Ďalšie uplatnenie tohto práva sa bude posudzovať podľa smerníc tohto zákona v súlade s požiadavkami kladenými na slobodných umelcov.

Článok 28

Po vstúpení tohto zákona do platnosti, Zákon o slobodných umelcoch (Úradný vestník č. 48/79 a 55/84) bude zrušený.

Článok 29

Tento zákon vstúpi do platnosti osem dní po jeho zverejnení v úradnom vestníku.

Class: 612-01/95-01/03

Záhreb, 17. mája 1996

V/ Prílohy

V/g – Litovská republika: Zákon o Štatúte umelca

a Štatúte organizácie umelcov

15. 8. 1996, NO I-1494 Vilnius

posledná novela z 9. 11. 2010 - No XI-1101

Kapitola 1

Základné ustanovenia

Článok 1: Predmet zákona

Tento zákon ma stanoviť podmienky a postupy udeľovania a odvolávania Štatútu umelca a Štatútu umeleckej organizácie.

Článok 2: Definície

- 1. Umelec** je osoba, ktorá vytvára umelecké diela, vykonáva ich špecifickým spôsobom, a preto je jej poskytnutý Štatút umelca.
- 2. Umelecká organizácia** je združenie, ktorej bol udelený Štatút umeleckej organizácie a ktorá združuje umelcov podľa druhu umenia alebo podľa kombinácie druhov umenia. Jej cieľom je realizovať tvorivé programy, chrániť tvorivé, profesionálne a sociálne práva, autorské a s nimi súvisiace práva a zastupovať umelcov v súlade s postupmi uvedenými v zákonoch.
- 3. Umelecká tvorba** znamená umelecké dielo vytvorené alebo predvedené jednou osobou alebo skupinou osôb špecifickým spôsobom.
- 4. Umelecké dielo** je výsledok pôvodnej tvorivej činnosti bez ohľadu na spôsob alebo formu prejavu.
- 5. Kritik profesionálneho umenia** je osoba s vyšším univerzitným vzdelaním, ktorá rozvíja poznatky v oblasti kultúry a umenia a výsledky tejto svojej činnosti publikuje v monografiách, štúdiách, recenziách, článkoch v Litve alebo v zahraničí.
- 6. Profesionálne umenie** je pôvodná tvorba vysokej profesionálnej a umeleckej hodnoty uznávaná kritikmi profesionálneho umenia.

Kapitola 2

Podmienky a postupy na udelenie alebo odobratie

Štatútu umelca a

Štatútu umeleckej organizácie

Článok 3: Podmienky na udelenie Štatútu umelca a Štatútu umeleckej organizácie

4. Štatút umelca sa má udeliť osobe, ktorá tvorí profesionálne umenie a ak umelecká tvorba takej osoby spĺňa aspoň jeden z nasledujúcich podmienok na udelenie Štatútu umelca:

- 8) individuálne alebo kolektívne umelecké dielo bolo pozitívne hodnotené ako profesionálne umenie v monografiách, recenziách alebo článkoch publikovaných profesionálnymi kritikmi, alebo nimi odporúčané a tým aj uznané za profesionálne umelecké dielo;
- 9) umelecké dielo tvorcu je zahrnuté do vzdelávacieho procesu, výučbových programov alebo študijných programov vyššieho vzdelávania podľa postupov uvedených v zákone;
- 10) umelecké dielo osoby alebo skupiny osôb získalo cenu Litovskú cenu umenia a národnej kultúry, Cenu umenia vlády Litovskej republiky, cenu ministra kultúry alebo medzinárodnú cenu, alebo inú cenu či čestné uznanie, ktoré udeľujú umelecké organizácie, alebo diplom laureáta na medzinárodnej súťaži profesionálnych umelcov (okrem žiackych a študentských cien);
- 11) umelecké dielo danej osoby sa nachádza v národných múzeách alebo galériách v Litve alebo v zahraničí;
- 12) osoba uverejnila hodnotiace články a recenzie v litovských alebo zahraničných publikáciách; osoba, ktorá obhájila titul Doktor vied za výskum niektorej z foriem umenia;
- 13) osoba, ktorá vyučuje predmety z oblasti umenia ako profesor alebo hosťujúci profesor na niektorej vyššej vzdelávacej inštitúcii, ktorá pripravuje profesionálnych umelcov v umeleckých študijných programoch
- 14) osoba, ktorú vybral jednotlivec alebo skupina umelcov, aby reprezentoval Litvu na medzinárodne uznávaných profesionálnych umeleckých podujatiach.

5. Štatútu umelca, ktorý bol udelený osobe za jednu formu umenia môže byť uznaný aj v inej forme umenia za predpokladu, že umelecká tvorba daného umelca spĺňa požiadavky uvedené v odseku 1. tohto článku. Štatút umelca môže byť udelený aj v súlade s postupmi uvedenými v Článku 5 tohto zákona.
6. Štatútu umeleckej organizácie môže byť udelený takému združeniu, ktoré spĺňa všetky podmienky na udelenie štatútu umeleckej organizácie:
  - 7) asociáciu založilo najmenej 25 členov;
  - 8) iba umelci alebo organizácie so štatútom umelca združujúce najmenej päť členov – umeleckých organizácií – sú členmi asociácie;
  - 9) asociácia propaguje a šíri umeleckú tvorbu vysokej profesionálnej úrovne v jej rozmanitosti
  - 10) asociácia stanovuje podmienky umeleckej tvorby, tvorivej činnosti a profesionálneho rozvoja svojich členov;
  - 11) asociácia zabezpečuje prístup verejnosti k umeleckým dielam;
  - 12) asociácia zastupuje umelcov z celej krajiny (nielen z niektorého kraja)

Článok 4: Štatúty umeleckých organizácií

Okrem informácií uvedených v Občianskom zákonníku Litovskej republiky (ďalej len Občiansky zákonník) a Zákona Litovskej republiky o Asociáciách (ďalej len Zákon o asociáciách), musí byť v Štatútoch umeleckých organizácií uvedené, že umelecká tvorba nových členov prijímaných do umeleckej organizácie musí spĺňať podmienky uvedené v 1. odseku článku 3 tohto zákona.

Článok 5: Spôsoby udeľovania štatútu umelca

1. Štatút umelca sa môže udeliť:
  - 1) na základe rozhodnutia umeleckej organizácie pri prijímaní osoby, ktorej umelecká tvorba spĺňa aspoň jednu podmienku na udelenie štatútu umelca uvedenú v odseku 1 článku 3 tohto zákona;
  - 2) na základe rozhodnutia výboru udeľujúceho štatút umelca alebo štatút umeleckej organizácie – ak osoba nie je členom umeleckej organizácie, ktorá má štatút umeleckej organizácie, v súlade s postupom uvedeným v článku 7 tohto zákona.
2. Rozhodnutie Výboru udeľujúceho štatút umelca alebo štatút umeleckej organizácie udeliť štatútu umelca musí schváliť minister kultúry.

Článok 6: Výbor udeľujúci Štatút umelca alebo Štatút umeleckej organizácie

1. Výbor udeľujúci Štatút umelca alebo Štatút umeleckej organizácie (ďalej len výbor) zostavuje minister kultúry. Výbor je verejnou inštitúciou a kolektívnym rozhodnutím udeľuje Štatút umelca alebo Štatút umeleckej organizácie.
2. Výbor bude pozostávať zo 7 členov. Výbor je menovaný na dva roky. Všetky organizácie so Štatútom umeleckej organizácie majú navrhnúť ministromi kultúry do výboru jedného kandidáta; Minister kultúry má spomedzi navrhnutých kandidátov menovať 5 členov z rôznych oblastí umenia a 2 členov z radov kritikov umenia.
3. Minister kultúry musí schváliť stanov y a zloženie výboru.
4. Ak chce niektorá organizácia novelizovať svoj štatút, musí ho predložiť výboru do 30 dní. Výbor posúdi, či štatútu alebo novela štatútu sú v súlade s týmto Zákonom.
5. Keď výbor vykoná kontrolu, musí umelecká organizácia predložiť výboru kópie svojich štatútov, zoznam svojich členov a správu o ich činnosti v súlade s článkom 10 zákona o asociáciách.

Článok 7: Postup udeľovania Štatútu umelca alebo Štatútu umeleckej organizácie

1. Prihlášky osôb na udelenie Štatútu umelca alebo Štatútu umeleckej organizácie musí výbor posúdiť, okrem prípadov uvedených v článku 6, v súlade s postupom uvedeným v Reglemente udeľovania Štatútu umelca a Štatútu umeleckej organizácie. Tento reglement musí schváliť minister kultúry.
2. Osoba, ktorá usiluje o Štatút umelca, musí Výboru spolu s prihláškou predložiť aj nasledujúce dokumenty:
  - 1) kópiu dokladu potvrdzujúceho jeho totožnosť
  - 2) zoznam hlavných umeleckých diel alebo publikácií o umeleckých dielach a/alebo o umelcovi;
  - 3) kópie dokumentov o udelení cien, prepožičaní titulov ako laureátovi súťaže, vedecký titul alebo akademický titul;
  - 4) kópie dokumentov potvrdzujúcich, že diela, ktoré vytvoril, boli zaradené do študijných a výcvikových programov, že ich získali múzeá;

- 5) kópie dokumentov, ktoré potvrdzujú, že jeho diela sú v súlade s podmienkami Štatútu umelca ako sú uvedené v odseku 1 Článku 3 tohto zákona.
3. Asociácia usilujúca o štatút umelca musí okrem prihlášky predložiť výboru tieto dokumenty:
  - 1) kópiu štatútov asociácie;
  - 2) kópiu memoranda asociácie;
  - 3) kópiu dokladu o registrácii asociácie ako právnickej osoby;
  - 4) zoznam členov asociácie a kópie rozhodnutí Výboru alebo organizácie umelcov schválenú ministrom kultúry, dokladujúcu, že jej členovia získali štatút umelca;
  - 5) správu o zozname činností od založenia asociácie napísanú v súlade s článkom desať Zákona o asociáciách.
4. Výbor po posúdení prihlášok a po konštatovaní, že tvorba osoby, štatúty asociácií, memoranda asociácie, skladbe a činnosti členov asociácie nie sú v súlade s požiadavkami tohto zákona, rozhodne o odmietnutí udeliť Štatút umelca alebo Štatút umeleckej organizácie.
5. Minister kultúry schváli rozhodnutie výboru o udelení alebo neudelení Štatútu umelca alebo Štatútu umeleckej organizácie do 14 dní po obdržaní príslušného rozhodnutia výboru. Túto skutočnosť oznámi písomne zainteresovaným osobám do 5 pracovných dní odo dňa, keď odsúhlasil rozhodnutie výboru.
6. V prípade, že bol Štatút umelca udelený spôsobom v určenom v pododseku 1 odseku 1 článku 5 tohto zákona, vezme minister kultúry do úvahy zoznam umelcov prihlásených organizáciami umelcov a prijaté rozhodnutie udeliť Štatúty umelca, musí odsúhlasiť udelenie Štatútu umelca do 14 dní od obdržania uvedených dokumentov. Organizácie umelcov budú písomne informované o tejto skutočnosti do 5 pracovných dní odo dňa odsúhlasenia rozhodnutia o organizácii umelcov.
7. Štatútu umelca alebo Štatút organizácie umelcov sa pokladá za udelený odo dňa, kedy ho odsúhlasil Výbor alebo organizácia umelcov.

Článok 8: Odňatie Štatútu umelca alebo Štatútu organizácie umelcov

1. Štatút umelca bude umelcovi odňatý:

- 1) keď Výbor zistí, že osoba získala Štatút umelca na základe predloženia nesprávnych dokumentov týkajúcich sa jej tvorby;
  - 2) keď súd určí, že ide o plagiát umeleckého diela;
  - 3) keď výsledky umeleckej tvorby ostávajú bez povšimnutia.
2. Rozhodnutie výboru o odňatí Štatútu umelca musí odsúhlasiť minister kultúry.
  3. Štatút umeleckej organizácie bude organizácii odňatý:
    - 1) keď Výbor zistí, že organizácia umelcov nespĺňa požiadavky uvedené v odseku 3 v článku 3 tohto zákona a keď výbor rozhodne o odňatí Štatútu organizácie umelcov. Rozhodnutie o odňatí Štatútu organizácie umelcov musí odsúhlasiť minister kultúry. Zainteresované osoby musia byť informované písomne o rozhodnutí o odňatí Štatútu organizácie umelcov do 5 pracovných dní od odsúhlasenia takého rozhodnutia;
    - 2) keď organizácia umelcov prestáva existovať v súlade s postupom určeným v zákone.

Článok 9: Zhromažďovanie údajov o umelcoch a organizáciách umelcov

1. Údaje o umelcoch a organizáciách umelcov sa majú zhromažďovať pomocou informačného počítačového systému umelcov a organizácií umelcov, ktorý bude spravovať inštitúcia poverená vládou. Výbor a organizácie umelcov majú poskytnúť dáta inštitúcii poverenej vládou, ktorá bude spravovať počítačový informačný systém okrem smerníc ministra kultúry týkajúcich sa udeľovania Štatútu umelca a Štatútu umeleckej organizácie.
2. Do počítačového informačného systému umelcov a organizácií umelcov sa majú uviesť nasledujúce údaje:
  - 1) registračné číslo umelca pridelené informačným systémom;
  - 2) dátum a registračné číslo rozhodnutia Ministra kultúry o udelení Štatútu umelca;
  - 3) meno (mená), priezvisko (priezviská) umelca;
  - 4) osobné číslo umelca.
3. do počítačového informačného systému umelcov a organizácií umelcov treba uviesť nasledujúce údaje o organizácii umelcov:
  - 1) registračné číslo umeleckej organizácie pridelené informačným systémom;

- 2) dátum a registračné číslo rozhodnutia Ministra kultúry o udelení Štatútu organizácia umelcov;
- 3) kód organizácie;
- 4) názov;
- 5) sídlo (adresa), telefónne číslo a ak je číslo faxu, e-mailová adresa;
- 6) mená, priezviská a osobné čísla členov organizácie umelcov.

Kapitola 3

Práva umelcov a organizácií umelcov na štátnu podporu

Článok 10: Podpora tvorivých aktivít umelcov a organizácií umelcov

1. Štátne granty a ceny majú byť udelené s cieľom podporovať tvorivú činnosť umelcov.
2. Vláda má stanoviť postup na udeľovanie štátnych grantov a cien umelcom.
3. Umelci majú právo priniesť, v súlade s postupom určeným vládou, do Litovskej republiky diela, ktoré vytvorili na podujatiach v iných krajinách, ako sú krajiny Európskej únie.
4. Aktivity a tvorivé programy organizácií umelcov majú byť financované z kapitoly štátneho rozpočtu Ministerstva kultúry.

Článok 11: Sociálne zabezpečenie umelcov

1. Umelci majú dostávať podporu z programu Sociálneho zabezpečenia umelcov, ktorý schválila vláda.
2. Sociálne záruky umelcov sú uvedené v iných zákonoch a právnych predpisoch.

Článok 12: Program sociálneho zabezpečenia umelcov

1. Cieľom programu Sociálneho zabezpečenia umelcov je zabezpečiť podporu umelcom s nízkym a nepravidelným príjmom a umelcom, ktorý sa nachádzajú v stave tvorivého pokoja (procesu, bez príjmu pozn. prekl.).
2. Program sociálneho zabezpečenia umelcov spravuje inštitúcia poverená vládou na základe postupu určeného vládou. Na štátnu podporu majú nárok všetci umelci bez rozdielu.

Článok 13: Zdroje financovania programu sociálneho zabezpečenia umelcov

Financovanie Programu sociálneho zabezpečenia umelcov majú tvoriť konkrétne a ciele kapitoly v štátnom rozpočte určené pre inštitúciu poverenú vládou.

KAPITOLA ŠTVRTÁ

ZDRUŽENIE ORGANIZÁCIÍ UMELCOV

Článok 14. Združenie organizácií umelcov

1. Združenie organizácií umelcov musí byť verejnou právnickou osobou s obmedzenou občianskoprávnou zodpovednosťou stanovenou na základe zákona o združovaní, ktorý spája združenia majúce status umeleckých organizácií, a ktorého zámerom je implementovať kultúrnu politiku v oblasti profesionálnej tvorby umenia práve tak, ako chrániť záujmy umelcov.

2. Združenie organizácií umelcov má vo svojej činnosti konať v súlade so zákonom o združovaní, s občianskym zákonníkom a inými zákonmi a inými právnymi aktmi.

Článok 15. Funkcie a práva v združení organizácií umelcov

1. Funkcie združenia organizácií umelcov sú stanovené nasledovne:

- 1) vykonávať monitorovanie sociálnej situácie umelcov
- 2) vykonávať sledovanie vývoja a rozšírenia umeleckej tvorby
- 3) vykonávať funkciu odborníka na problematiku profesionálneho umenia pred súdmi a inými inštitúciami
- 4) predložiť závery vládnym inštitúciami alebo inštitúciami schválených vládou pri príprave návrhov právnych aktov
- 5) zhromažďovať informácie a štatistické údaje týkajúce sa umelcov a ich organizácií v Litve i v zahraničí

2. Združenie organizácií umelcov má právo:

- 1) zastupovať záujmy svojich členov a ochraňovať ich
- 2) predložiť návrhy týkajúce sa noviel platných právnych aktov
- 3) podieľať sa na riešení otázok súvisiacich s rozvojom a šírením profesionálneho umenia

4) spolupracovať so štátnymi, mestskými/obecnými inštitúciami, tvorivými, profesionálnymi a ďalšími organizáciami z Litvy a zo zahraničia

5) vykonávať hospodárske a obchodné činnosti, ktoré nie sú zakázané zákonmi, a ktoré sú nerozlučne späté s cieľmi ich činnosti

6) vykonávať ďalšie práva uvedené v stanovách združenia umeleckých organizácií

Článok 16. Majetok a zdroje príjmov združenia organizácií umelcov

1. Združenie umeleckých organizácií môže vlastniť podľa vlastníckeho práva budovy, vozidlá, zariadenia alebo iný majetok potrebný pre aktivity uvedené v ich stanovách, tento majetok môže byť získaný zo zdrojov príjmov uvedených v odseku 2 tohto článku.

2. Zdroje príjmov združenia umeleckých organizácií sa stanovujú nasledovne:

1) členské poplatky a ciele príspevky

2) prostriedky štátneho a miestnych/obecných rozpočtov určené na vykonávanie pridelených funkcií a kreatívnych programov

3) majetok a finančné prostriedky presunuté fyzickými a právnickými osobami a to bez náhrady

4) dedičstvo poskytnuté v rámci závetu združeniu organizácií umelcov

5) úroky úverových inštitúcií z prostriedkov uložených v týchto inštitúciách

6) ostatné dotácie získané legálne

V/ Prílohy

V/h – Maroko: Zákon číslo 99.71, týkajúci sa Štatútu umelcov (19.jún 2003)

Pre potreby SKKD preložil: Jozef Švoňavský, 15.09.2013

S ohľadom na kultúrne dedičstvo Marockého kráľovstva, ktoré vždy podporovalo jeho bohatstvo a rozmanitosť a formy vyjadrenia,

na základe ušľachtilého kráľovského usmernenia obsiahnutého v Listoch Jeho poslednej Výsosti Hassana II, nech odpočíva v pokoji, umeleckým stretnutiam a konferenciám v našej krajine, a neutíchajúceho záujmu, ktorý Jeho Výsosť, Mohamed VI, daj mu Boh večnú slávu, preukazuje právnemu postaveniu umelcov a štruktúram, v ktorých vzniká a je distribuovaná ich tvorivá práca,

vzhľadom na fakt, že rozvoj mechanizmov umeleckej produkcie vyžaduje, aby podmienky, v ktorých umelci pracujú, boli regulované, umelecké iniciatívy podporované a súčasné tradície distribúcie umeleckých produktov boli konsolidované,

súc si vedomí faktu, že Marockí umelci, rôznymi školami a formami vyjadrení, pomáhajú brániť národnú identitu, posilňujú väzby a chránia Marockú kultúru medzi národmi,

vyjadrujúc túžbu Jeho Veličenstva Mohameda VI, nech ho Boh ochraňuje, aby umelci mali právne postavenie, ktoré zaistí ich dôstojnosť, bude regulovať ich profesiu a otvorí im možnosti prispievať k rozvoju spoločnosti.

Kapitola I: Základné pojmy

Článok 1: Definície

1. „Umelec“ je akákoľvek fyzická osoba, ktorá vykonáva umeleckú činnosť, či už kontinuálne, alebo dočasne, za odmenu a v zmysle Zmluvy o práci, či v zamestnaní, alebo kto predvádza umeleckú prácu za účelom predaja, či prenájmu ostatným, alebo ju vykonáva pre štátne ustanovizne, miestne authority, či verejné inštitúcie.
2. „Umelecká činnosť“ je akákoľvek činnosť, zahŕňajúca umeleckú tvorbu, či umelecké predstavenie, kde:
  - a) „Umelecká tvorba“ je akákoľvek umelecká práca (dielo) fyzickej osoby, zvlášť v oblasti audiovizuálneho umenia, fotografie, výtvarného umenia, hudby, divadla, literatúry (či už písanej, či hovorenej), alebo choreografie.
  - b) „Umelecké predstavenie“ je akákoľvek činnosť, zahŕňajúca umelecké podanie, či predvedenie všetkých častí umeleckého diela fyzickou osobou, akýmkoľvek spôsobom, zvlášť v oblasti hudby, divadla, varietných predstavení, cirkusu, či bábkového divadla.
3. „Impresáριο“ je každá fyzická, či právnická osoba, ktorá uzatvorí Zmluvu o práci (diela), alebo zamestnaneckú zmluvu s umelcom, za účelom využívania umeleckej činnosti za odmenu.
4. „Individuálna zmluva“ je akákoľvek zmluva, uzatvorená medzi umelcom a impresáriom.
„Spoločná zmluva“ je akákoľvek zmluva medzi skupinou umelcov a impresáriom.

5. „Umelecké agentúry“ sú akékoľvek právnické osoby, ktoré využívajú požiadavky umeleckých organizácií a zásobujú ich, pokiaľ nie sú v žiadnom právnom, či umeleckom vzťahu k týmto organizáciám.
6. V zmysle tohto zákona má každý, na koho sa vzťahujú vyššie uvedené definície, garantovanú profesionálnu kartu. Podmienky a mechanizmy, zaručujúce takúto kartu sú definované v reguláciách.

Článok 2

Pre účely tohto zákona sa „umeleckým príjmom“ rozumie:

- a) Akákoľvek finančná odmena, prijatá v hotovosti, alebo inak, ktorú umelec prijme za predvedenie umeleckej činnosti.
- b) Akákoľvek odmena, ktorú umelec prijme za postúpenie svojich výsad, či duševných práv, ktoré vzniknú ako výsledok umeleckej činnosti, alebo umeleckého predstavenia.

Kapitola II: Vzťahy medzi Impresáriami a Umelcami

Článok 3

Zmluva medzi impresáriom a umelcom je uzatvorená na určitý čas, alebo na predstavenie špecifickej umeleckej činnosti.

Článok 4

Zmluva, uzatvorená medzi impresáriom a umelcom sa považuje za zmluvu o práci.

Zmluva môže byť spoločná pracovná zmluva, zahŕňajúca skupinu umelcov na predvedenie špecifického predstavenia, alebo ich spoločné predvedenie umeleckého diela. V takomto prípade musí zmluva obsahovať zvlášť meno každého umelca, upresňujúca jeho, alebo jej odmenu. Po podpise zmluvy musí umelec dostať kópiu spoločnej zmluvy, ktorá, ak je to nevyhnutné, musí špecifikovať, či je predstavenie, alebo sú predstavenia bezodplatné.

Spoločnú zmluvu môže podpísať aj jeden umelec zo skupiny, za podmienky, že má notársky overené splnomocnenie každého umelca, ktorého meno sa na zmluve objaví.

Spoločná zmluva musí špecifikovať odmenu každého umelca, takisto, ako jeho/jej plné meno.

Článok 5

V prípade spoločnej zmluvy, týkajúcej sa skupiny fyzických osôb, môžu umeleckú činnosť vykonávať len osoby, ktoré sú uvedené v tejto zmluve.

Či je už zmluva individuálna, alebo spoločná, ani spôsob odmeny, ani jej časť, alebo meno, uvedené v zmluve zmluvnými partnermi nenahrádza jej postavenie pracovnej zmluvy medzi impresáriom a umelcom. A to bez ohľadu na to, či umelec vlastní všetky, alebo časť prostriedkov, ktoré používa, či už jednotlivo, alebo spoločne s ostatnými, pokiaľ sa osobne zúčastňuje na predstavení.

Článok 6

Umelec, pracujúci na zmluvu, nech je tá zmluva nazvaná akokoľvek, je považovaný za zamestnanca na ktorého sa vzťahujú ustanovenia zákona o zamestnanosti⁴, pokiaľ nie je chránený zvláštnymi predpismi, alebo inými zákonmi, s ohľadom na predpisy, ktoré chránia literárne a umelecké diela, alebo umeleckú činnosť vykonávanú umelcami, ktorí pracujú pre profesionálne verejnoprávne organizácie.

Vzťahy medzi impresáriami a umelcami nie sú založené len v zmysle zákonných predpisov, ale tiež aj s rešpektom k profesionálnej umeleckej etike.

Článok 7

Pracovná zmluva, uzatvorená medzi impresáriom a umelcom musí mať písomnú formu.

Pracovná zmluva medzi umelcom a impresáriom musí byť doplnená kedykoľvek, keď nastane zmena profesionálneho statusu umelca, zmena sumy odmeny⁵, alebo zmeny času trvania zmluvy.

Článok 8

Akékoľvek jednostranné ukončenie zmluvy oprávňuje druhú stranu na kompenzáciu, ktorá sa vypočíta v zmysle zmluvy samotnej. Ak v zmluve takéto ustanovenie nie je, postupuje sa v zmysle ustanovení Zákonníka práce o jednostrannom ukončení zmluvy.

Kapitola III: Odmena

Článok 9

Ak prezentácia, či výkon umeleckej činnosti vyžaduje viac ako pätnásť (15) dní, umelec a impresáριο môžu po vzájomnej dohode stanoviť splátkový kalendár, za podmienky, že umelec dostane zálohovú platbu každých pätnásť (15) dní takým spôsobom, aby bol umelec v čase ukončenia zmluvy, alebo ukončenia umeleckej činnosti plne vyplatený.

Článok 10

Výška odmeny musí byť uvedená v zmluve.

V zmluve musí byť aj uvedený rozdiel v dvoch formách odmeňovania v zmysle článku 2, odsekoch a) a b).

Článok 11

Pri vyplatení odmeny musí byť vydané potvrdenie, v ktorom sú uvedené povinné odvody a zrážky zo mzdy, ako aj splnené povinnosti, ako je to uvedené nižšie, v článku 13.

Článok 12

Umelci môžu využiť práva, ktoré vyplývajú z oddielu 1248 Zákona o povinnostiach a Zmluvných vyhláseniach v Dekréte z 9 Ramadánu 1331 (12 august 1913), týkajúce sa akýchkoľvek

---

⁴ Zákonníka práce

⁵ Remuneration – možno aj náhrady odmeny, tantiemy...

platieb, ktoré dlhuje impresáριο z impresáριοvho hnuťel'ného majetku, za podmienok, ktoré sú v tomto zákone definované.

Právna kompenzácia⁶, ktorá vznikla z jednostranného ukončenia zmluvy impresáriom je súčasťou toho istého práva a má to isté postavenie.

Kapitola IV: Sociálne zabezpečenie

Článok 13

Na umelcov, ktorých sa týkajú ustanovenia tohto zákona, sa vzťahuje legislatíva, týkajúca sa nehôd na pracovisku, sociálne zabezpečenie a základná zdravotná starostlivosť.

Vládne autority, zodpovedné za kultúru, vypracujú mechanizmy na financovanie sociálnych služieb pre umelcov, v zmysle súčasnej legislatívy.

Kapitola V: Mladiství umelci

Článok 14

Je zakázané zamestnať akéhokoľvek mladistvého do veku 18 rokov na účinkovanie, alebo predvádzanie verejného predstavenia bez povolenia inšpektorátu práce. Musí o tom byť spísaná dohoda s opatrovníkom mladistvého a potom informované vládne autority, zodpovedné za kultúru.

Inšpektorát práce má právo právoplatným rozhodnutím, či už z vlastného popudu, alebo na základe žiadosti ktorejkoľvek kvalifikovanej strany stiahnuť povolenie, ktoré predtým udelil.

Článok 15

Je zakázané, s výnimkou výskumu, či štúdií v kontexte médií, alebo akademických aktivít, akokoľvek zverejňovať, alebo komentovať informácie týkajúce sa umeleckej činnosti mladistvého pod 18 rokov. Takisto je zakázané vykonať akékoľvek vyhlásenie, ktoré by navádzalo mladistvého na vykonávanie umeleckej profesie vyzdvihovaním lukratívnej povahy týchto profesií.

Článok 16

Je zakázané nútiť mladistvého pod 16 rokov hrať hazardné hry, alebo ich zaviazať k účasti na predstavení, ktoré ohrozuje ich život, zdravie, či morálku.

Článok 17

Ak sa porušia ustanovenia článkov 15 a 16, inšpektorát práce požiada miestne administratívne autority o stiahnutie urážlivého predstavenia a informuje o tom úrad verejného prokurátora.

---

⁶ Náhrada škody

Kapitola VI: Agentúry umeleckých služieb

Časť Prvá: Vznik Umeleckej Agentúry

Článok 18

Umelecká agentúra môže vzniknúť po obdržaní povolenia od zodpovedných úradov, ako je to uvedené v Reguláciách. Potom môže, za odplatu, hľadať zamestnanie pre umelcov v divadlách, hudobných telesách, vo varietných predstaveniach, vo filme, rozhlase, v televízii, v cirkuse, či v inej podobnej práci vo svete zábavy.

Článok 19

Povolenie na činnosť, definovanú v článku 18 môže byť udelené iba Umeleckej agentúre, ktorá bola založená ako komerčná spoločnosť.

Povolenie nemôže byť udelené, alebo nemôže pokračovať pre Umeleckú agentúru, ktorú vedie človek, ktorý bol právoplatne odsúdený za zločin proti morálke.

Článok 20

Žiadosť o založenie Umeleckej agentúry musí obsahovať zvlášť tieto údaje: Adresa, národnosť riaditeľa, povaha umeleckej činnosti, ktorej sa mieni venovať, vzorové zmluvy, ktoré používa v zmysle regulácií, číslo účtu a sumu základného kapitálu.

Umelecké agentúry môžu byť kedykoľvek požiadané o doplňujúce informácie.

Časť druhá: Odmena Umeleckej agentúry

Článok 21

Zamestnanci Umeleckej agentúry nemôžu pri výkone svojej funkcie prijímať, ani akceptovať nijaké depozity, ani záruky nijakého druhu.

Zodpovednosť za odmenu Umeleckej agentúry preberá výhradne impresáριο, umelci, ktorých zamestná, neplatia nič.

Článok 22

Výška odmeny Umeleckej agentúry, ktorú dostane od impresária nesmie presiahnuť:

- 2% umelcovej odmeny, ak čas zamestnania umelca nepresiahne 15 dní.
- 5% umelcovej odmeny, ak čas zamestnania umelca trvá medzi 15-stimi dňami a jedným mesiacom.
- 10% umelcovej odmeny, ak čas zamestnania umelca presiahne jeden mesiac.

Na účely tohto článku sa za odmenu považuje odmena, definovaná pod písmenom a) článku 2.

Článok 23

Umelecké agentúry musia viesť evidenciu a poskytnúť ju pri monitoringu, ako sú dodržiavané pracovné predpisy v umeleckom svete. Forma a požiadavky na takýto register sú uvedené v Reguláciách.

Kapitola VII: Zvláštne ustanovenia

Článok 24

Zamestnanci a úradníci verejnej správy, miestnej správy, či verejnoprávnych inštitúcií môžu vykonávať umeleckú činnosť mimo pracovných hodín, či už samostatne, alebo pre tretie strany, za podmienky, že takáto činnosť neovplyvňuje produktivitu ich práce, a že nie je prevažne komerčného charakteru.

Článok 25

Odmena, spojená s umeleckou činnosťou, vykonávanou osobami, ako sú definované v článku 24 zo štátnych, miestnych, verejných inštitúcií, alebo agentúr, v ktorých vlastní štát najmenej 50% základného kapitálu, nie je považovaná za zvláštny príjem.

Článok 26

Ak umelecké predstavenie vyžaduje absenciu na pracovisku, zamestnanec, alebo úradník si môže vziať neplatenú dovolenku. Tá nesmie trvať dlhšie, ako 15 dní počas šiestich mesiacov a môže sa raz obnoviť.

Článok 27

Zmluva medzi verejnou správou a umelcom môže byť uzavretá individuálne a priamo, nehľadiac na ostatné predpisy, iba na základe prísažného vyhlásenia umelca, ktoré obsahuje jeho/jej meno, priezvisko, číslo OP – ak je Maročan, v prípade cudzinca číslo pasu, číslo účtu a vôľu vykonávať umeleckú činnosť za dohodnutých podmienok v dohodnutom čase.

Kapitola VIII: Sankcie a Pokuty

Časť Prvá: Sankcie

Článok 28

Policajní dôstojníci, ako aj úradníci, poverení na tento účel majú povinnosť udeľovať sankcie, ako je uvedené v tomto zákone a riadiť sa predpismi o jeho implementácii.

Časť Druhá: Pokuty

Článok 29

Pokutou od 300 do 500 dirhamov bude potrestaná nasledujúca činnosť:

- Zamestnanie mladistvých pod hranicou veku 18 rokov, porušením článku 14 tohto zákona.
- Uverejnenie informácií o mladistvom pod 18 rokov, iných ako informácií súvisiacich s umeleckou činnosťou mladistvého.

- Navádzanie mladistvého na vykonávanie umeleckej profesie vyzdvihováním lukratívnej povahy týchto profesií.
- Nútenie mladistvého pod 16 rokov hrať hazardné hry, alebo ich zaviazať k účasti na predstavení, ktoré ohrozuje ich život, zdravie, či morálku.

Viacnásobné pokuty sa ukladajú v závislosti od počtu zamestnancov, pri ktorých neboli uplatnené predchádzajúce ustanovenia maximálne do výšky 20 000 dirhamov.

Článok 30

Ktokoľvek, vykonávajúci činnosť Umeleckej agentúry bez príslušného povolenia v zmysle článku 19 tohto zákona, bude potrestaný pokutou od 10 000 do 20 000 dirhamov.

Článok 31

Každý člen, či zamestnanec Umeleckej agentúry, ktorý prijme depozit, či záruky akéhokoľvek druhu pri ponúkaní zamestnania pre umelcov v rozpore s článkom 21 tohto zákona, bude potrestaný pokutou od 10 000 do 20 000 dirhamov.

Kapitola IX: Záverečné ustanovenia

Článok 32

Všetky ustanovenia, ktoré sú v rozpore s týmto zákonom – zvlášť ustanovenia pracovného práva, súvisiace s umeleckými službami a zamestnávaní mladistvých v umeleckej činnosti – sú zrušené.

V/ Prílohy

V/i - Definícia UNESCO

" Umelec ", pod týmto pojmom sa rozumie každá osoba, ktorá vytvára alebo odovzdáva tvorivé vyjadrenie , alebo opätovne vytvára diela , ktoré považuje za vlastnú umeleckú tvorbu, ktorá je neodmysliteľnou súčasťou jeho života, ktorý týmto spôsobom prispieva k rozvoju umenia a kultúry a ktorý je, alebo chce byť uznaný ako umelec, bez ohľadu na to, či je alebo nie je viazaný zamestnaneckými vzťahmi, alebo združeniami.

UNESCO (1980)

V/ Prílohy

V/j Austrália: IFACCA a Národná asociácia pre výtvarné umenie – NAVA - informácie z webovej stránky

Arts Policy no.1, March 2002

Definícia umelca v Európe nie je jednotná. Väčšina krajín potrebuje nejaký spôsob na určenie, či osoba je alebo nie je profesionálnym umelcom, a to pre účely dane i priznania benefitov. Avšak prístup k definícii je málo konzistentný. Metódy a kritéria, používanie na definovanie umelcov pre účely daní a benefitov sú v rámci jednotlivých právnych systémov rozdielne. Niektoré krajiny majú dokonca rozličné definície v rámci ich vlastnej jurisdikcie. Navyše sa zdá, že neexistuje komplexná analýza vplyvov rôznych definícií. Správa D'Art popisuje 5 bežných prístupov k definícii. Často sa v praxi používa kombinácia týchto prístupov.

1/ Definícia prostredníctvom členstva: osoba je definovaná ako umelec prostredníctvom členstva v uznávanom umeleckom združení (napr. v združení profesionálnych umelcov). Jedným z aspektov pre stanovenie professionalitu umelcov podľa Zákona o štatúte umelcov Kanady z roku 1992, je, či nezávislý dodávateľ je "členom umeleckého združenia" (Ministerstvo spravodlivosti Kanady, 2001, bod 18 (b) bode iii).

Hoci je to administratívne jednoduché, tento prístup vyvoláva otázku, ktoré združenia majú byť uznané ako relevantné. A ako Heikkinen a Karttunen (1995, 4) uvádzajú, zložitost' definície je umocnená potrebou prijať rôzne kritériá pre členstvo s cieľom zabezpečiť porovnateľné definície v rámci rôznych umeleckých foriem.

2/ Definícia komisiou: umelecký status priznáva komisia odborníkov alebo kolegov.

V Holandsku "nezávislý poradný orgán " určuje profesionálne postavenie umelcov žiadajúcich o spôsobilosť v rámci „Income Provision for Artists Act, or 'WIK' (Ministry of Education, Culture and Science, 1998)".

V Mexiku komisia umelckých odborníkov určuje a hodnotí umelcov v rámci systému, ktorý umožňuje umelcom platiť dane svojimi umeleckými dielami namiesto platby (The Washington Post, 1999).

Podľa Zákona o štatúte umelcov Kanady z roku 1992 určí súd v rámci svojej jurisdikcie, kto je a kto nie je "profesionálny" umelec (Ministerstvo spravodlivosti Kanady, 2001).

3/ Definícia na základe administratívneho rozhodnutia: Štatút umelca určuje daňový orgán. Režim oslobodenia od dane v Írsku používa tento prístup. Umelci podávajú žiadosť úradu (Revenue

Commissioners' Office). Kým úrad prijme konečné rozhodnutie, využije možnosť externej konzultácie s odborníkmi.

Zrejmy problém definície na základe administratívneho rozhodnutia je, ako zabezpečiť objektivitu, nestrannosť, alebo nepredpojatosť pri rozhodovaní. Spravodlivosť závisí na tom, ako je rozhodovanie štruktúrované a ako sú rozhodovacie orgány menované a kontrolované. Táto otázka je obzvlášť dôležitá, pretože medzi "establišmentom" a „umením“ je spravidla napätie, najmä čo sa týka "umenia sociálnej zmeny" (Whitaker, 1993).

4/ Definícia na základe umeleckej tvorby: Umelec je niekto, kto umelecky tvorí, kto produkuje umenie (diela chránené autorským zákonom). Tento prístup sa používa v mnohých jurisdikciách. Zväčša je to len nahradenie odpovede na otázku „Kto je umelec?“ otázkou „Čo je umenie?“.

Tento typ definície existuje vo Francúzsku (Syndicat national des Sculpteurs et Plasticiens , 2001) , v Spojenom kráľovstve (Inland Revenue , 2001) a v Írsku (Coffey , 1998 , časť 2.4) . V prípade Írska , The Revenue Commissioners' Office určuje , či " originálne a kreatívne dielo má - alebo sa všeobecne považuje za dielo, ktoré má - kultúrne alebo umelecké hodnoty“.

Pri tomto prístupe, mnohé problémy definovania umelca sú iba nahradené problémom definovania umenia. Komplexné definície preto bývajú dlhé a zložité, ako napr. 4-stranová príloha podľa režimu oslobodenia od dane v Írsku. Schémy týchto definícií majú takisto tendenciu sústreďovať sa na originálov chránených autorským zákonom, čo uprednostňuje tvorivých umelcov pre interpretačnými.

5/ Definícia podľa povahy umeleckej činnosti: Umelec sa považuje za profesionála, ak umelecká činnosť má obchodný charakter. Tento prístup používajú daňové úrady v mnohých krajinách, vrátane Kanady, Spojených štátov a Austrálie.

Tento typ definície je zrejmy najmä pri obchodných systémoch, dani z obratu, dani z pridanej hodnoty (DPH) a dani z tovarov a služieb (GST), pre daňových spriemerňovacích schémach. V týchto situáciách musí byť stanovená povaha umeleckej práce. Pri tejto definícii je problém rozlíšiť vážne umenie od záujmovo umeleckej činnosti.